

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	21
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	41
5. Samorzady gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	53
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	69
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	77
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	91
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	103

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków z dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”:

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięły w nim udział osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły prawie wszystkie gminy w Polsce. Uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwa punkty widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian w obecnym prawodawstwie. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa wielkopolskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia – badanie osób niepełnosprawnych

Ogółem zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach:

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki (Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo (Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 r.”

Wprowadzenie i metodologia – badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

Wprowadzenie i metodologia – badanie osób niepełnosprawnych

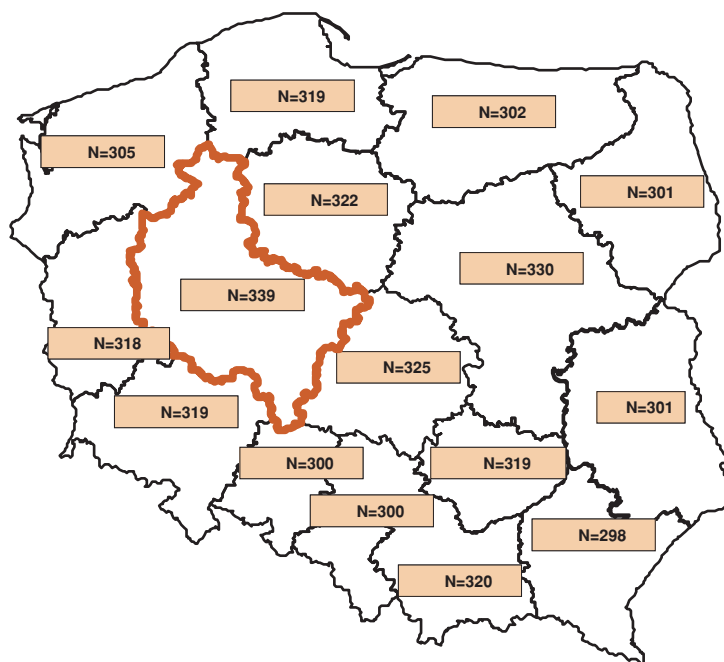
W województwie wielkopolskim zrealizowano 339 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa wielkopolskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓLEM		WIELKOPOLSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	54	16%
Miejsko-wiejska	1383	28%	100	29%
Wiejska	2776	55%	185	55%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	45	13%
umiarkowany	1817	36%	120	35%
lekki	2318	46%	174	51%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	116	34%
umysłowe	917	18%	78	23%
narządu wzroku	904	18%	62	18%
narządu słuchu	812	16%	47	14%
psychiczne	488	10%	25	7%
epilepsja	101	2%	10	3%
inne	64	1%	1	0%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	167	49%
mężczyzna	2694	54%	172	51%
WIEK				
18-29	1475	29%	119	35%
30-49	1862	37%	119	35%
50+	1681	33%	101	30%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	86	25%
Bezrobotny	328	7%	18	5%
Bierny zawodowo	3606	72%	234	69%
Nieokreślony	38	2%	1	0%

Wprowadzenie i metodologia – badanie osób niepełnosprawnych

Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi ze względu na województwo (dane nieważone)

Sposób prezentacji wyników:

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia – badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znacznym	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważne przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważne przez województwa, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważne przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważne przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważne przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważne przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i wiek

Wprowadzenie i metodologia – badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięli przedstawiciele 2117 gmin, którzy zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. Najczęściej byli to wójtowie/ burmistrzowie, sekretarze gmin oraz zastępcy wójta/ burmistrza. **W województwie wielkopolskim zrealizowano wywiady w 213 gminach, na 226 wszystkich gmin w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówił także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Obecnie praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

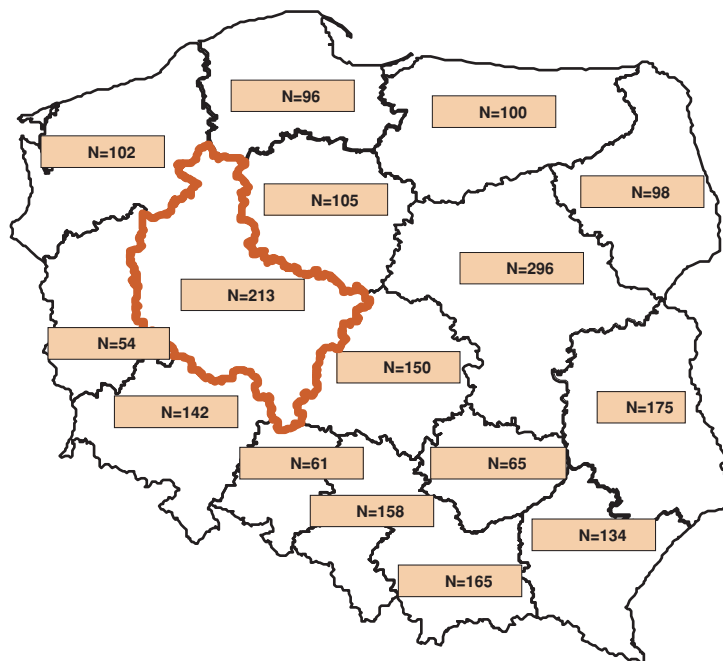
W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

Wprowadzenie i metodologia – badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa wielkopolskiego.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GMIN				
	OGÓŁEM		WIELKOPOLSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	414	20%	35	16%
Miejsko-wiejska	465	22%	82	38%
Wiejska	1238	58%	96	45%
SYTUACJA FINANSOWA GMINY				
dobra	1234	58%	127	60%
ani dobra, ani zła	710	34%	73	34%
zła	158	7%	13	6%

Liczba zrealizowanych wywiadów z przedstawicielami jednostek samorządów gminnych ze względu na województwo

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd z jednej strony w sytuację niepełnosprawnych, zaś z drugiej w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkość prób umożliwiają analizę danych zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że województwo wielkopolskie należy do regionów kraju, w których sytuacja osób niepełnosprawnych przedstawia się nieznacznie lepiej. Niepełnosprawni rzadziej skarżą się na jakość swojego życia, a także nieco lepiej niż mieszkańcy innych województw oceniają stwarzane im możliwości wsparcia.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa wielkopolskiego zastosowanie ma większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Tak więc, wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. W województwie wielkopolskim jedynie **6% urzędów gminnych prowadzi szczegółowo badania w tym zakresie, 10% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 3% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ **Samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety, nie zawsze zdają sobie z tego sprawę i często mają niepełne wyobrażenie o tym, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych.** Wydaje się, że przede wszystkim marginalizują one znaczenie problemów natury zdrowotnej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami na rynku pracy. **I tak, w województwie wielkopolskim w chwili badania, podczas gdy 70% niepełnosprawnych w wieku 18 - 65 lat pozostawało bez pracy, samorządy szacowały skalę tego problemu jedynie na 21,8%.** Z drugiej jednak strony, samorządy dość dobrze orientują się w skali problemów finansowych i mieszkaniowych osób niepełnosprawnych – opinie przedstawicieli obu grup pokrywają się w tej kwestii.

Podsumowanie

- ❑ **Główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, a większość czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione.
- ❑ Niepełnosprawni mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. **W konsekwencji niepełnosprawni swoją uwagę skupiają wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie wielkopolskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 52% niepełnosprawnych, 22% korzystało ze wsparcia PFRON.
- ❑ **Instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Co prawda PCPR'y w Wielkopolsce oceniane są lepiej, niż w skali całego kraju, jednak nadal pozostają w tyle za Ośrodkami Pomocy Społecznej. Częściej kojarzone są z pomocą, ale swoją ofertę kierują do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich. W ciągu ostatnich trzech lat co trzeci niepełnosprawny mieszkaniec województwa wielkopolskiego korzystał z pomocy Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie. Dla porównania należy zaznaczyć, iż praktycznie taki sam odsetek badanych korzystał z pomocy rodziny.
- ❑ **Bardzo ważna wydaje się również rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** W województwie wielkopolskim znaczenie tych podmiotów jest nawet nieco większe, niż w skali całego kraju. Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne.
- ❑ **Samorządy gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Wydaje się jednak, że w ocenie swej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych znacznie przeszacowując swój wkład, są dalekie od realizmu.** 76% przedstawicieli wielkopolskich samorządów gminnych ocenia, że w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym robią dużo lub bardzo dużo, podczas gdy taką opinię potwierdza co trzecia osoba niepełnosprawna.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność wielkopolskich samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych nie do końca jest współmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną. Należy jednak podkreślić, iż w obu tych obszarach województwo wielkopolskie wypada nieco lepiej na tle innych regionów kraju.
- ❑ **Pod względem aktywności na polu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych województwo wielkopolskie plasuje się na poziomie średnim. Samorzady gminne nie posiadają programów walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych i stosunkowo rzadko podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej, nie odbiegając pod tym względem od ogółu kraju.** Dla przykładu warto zaznaczyć, iż 20% wielkopolskich samorządów podejmuje działania w zakresie edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, a tylko 7% angażuje się w działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. O niezaprzeczalnym braku zaangażowania wielkopolskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie.
- ❑ **W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.**
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorzady gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Najbardziej powszechna pomoc finansowa, materialna, czy bytowa, pod względem obsługi petenta i źródła finansowania powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). W konsekwencji, gminy obejmują swoją opieką i pomocą jedynie niewielki odsetek osób niepełnosprawnych – te osoby, które tak czy inaczej **kwali-fikują się do pomocy społecznej lub socjalnej.** Rzadko podejmują natomiast wymagające większych nakładów i zaplecza działania nakierunkowane jedynie na pomoc niepełnosprawnym. Satysfakcji niepełnosprawnych mieszkańców Wielkopolski nie zwiększa również to, iż gminy rzadko wychodzą z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą.

Podsumowanie

- ❑ Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem i przygotowaniem do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych. **W województwie wielkopolskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie.**
- ❑ W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- ❑ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.
- ❑ Wyniki badania pokazują znaczne dysproporcje w działalności gmin ze względu na ich typ. Relatywnie najlepiej w ocenie przedstawicieli obydwu badanych grup radzą sobie z realizacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych gminy miejskie. Sytuacja w tych gminach jest praktycznie we wszystkich badanych aspektach bez porównania lepsza. Wydaje się jednak, że aktywniejszą działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym wymusza na gminach miejskich przede wszystkim duża liczba niepełnosprawnych mieszkańców.
- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorządy gminne są i będą instytucją bez wątpienia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grup społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w województwie wielkopolskim 80%) przekonani są o tym, iż samorządy gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej, chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie.** 59% badanych w województwie wielkopolskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy. Niestety, przeważająca większość gmin (województwo wielkopolskie – 88%) nie chce przyjęcia na siebie tego obowiązku.

3. Problemy osób niepełnosprawnych

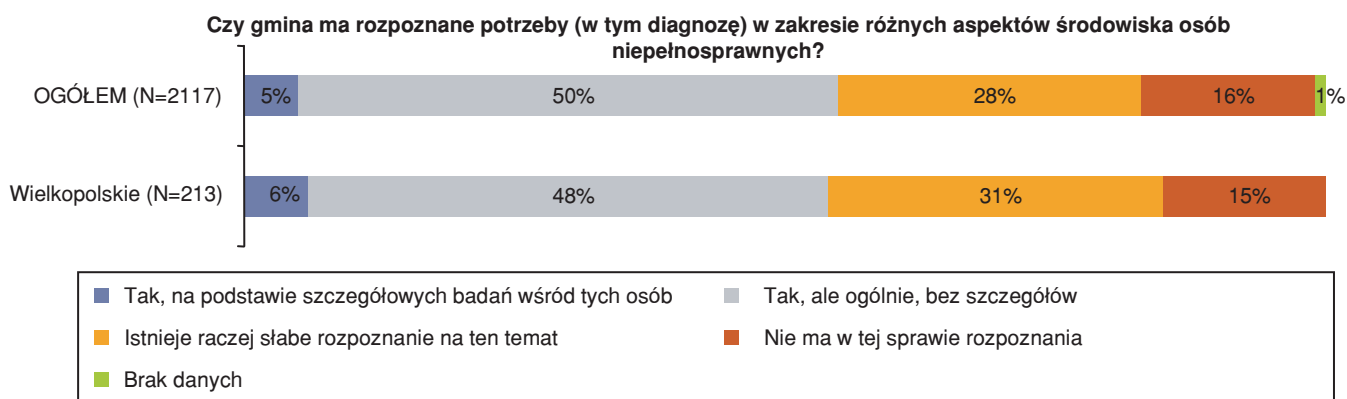

Problemy osób niepełnosprawnych

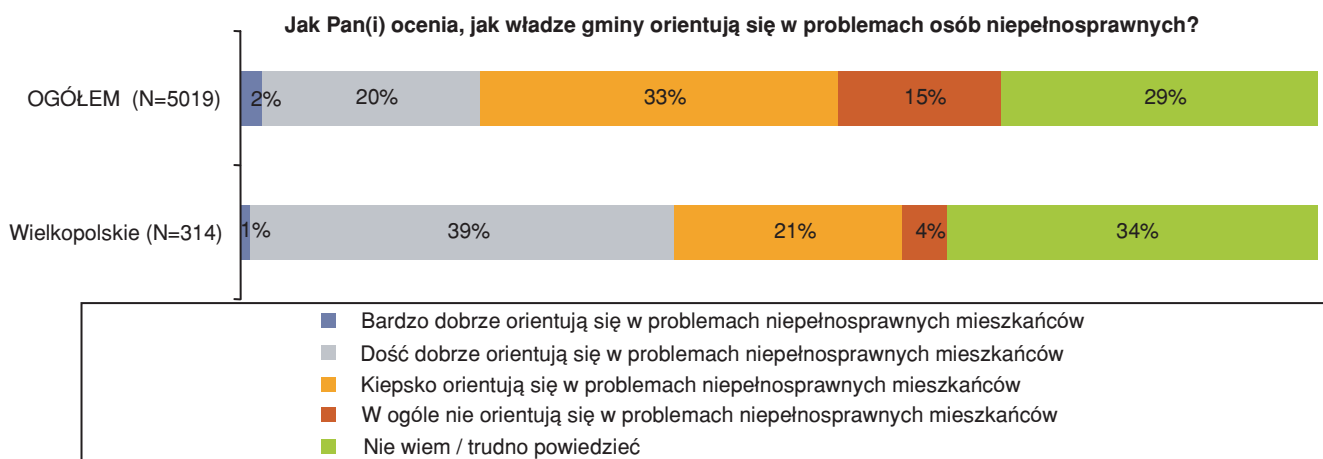
Osoby niepełnosprawne, mieszkańcy województwa wielkopolskiego, w nieco mniejszym stopniu niż ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od opinii gmin z całego kraju. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne.

Rozpoznanie potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych deklarowane przez gminy z tego województwa jest podobne do zarejestrowanego na poziomie kraju. Prawie połowa wielkopolskich gmin deklaruje, że ma słabe rozpoznanie lub nie ma go w ogóle. Natomiast jedynie 6% wskazuje, że ma dokładne rozeznanie na podstawie szczegółowych badań.

Pod względem opinii osób niepełnosprawnych sytuacja w województwie wielkopolskim odbiega od ogółu. Niepełnosprawni z tego regionu prawie dwukrotnie częściej, niż przeciętnie twierdzą, że gminy dość dobrze orientują się w ich problemach. Warto zwrócić uwagę, że jedynie 4% badanych deklaruje, że gminy w ogóle nie są zorientowane w tej kwestii.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Przechodząc na poziom bardziej szczegółowych informacji na temat niepełnosprawnych mieszkańców gminy widzimy, że sytuacja w województwie wielkopolskim nie odbiega od sytuacji w całym kraju. Jedyne co dziesiąta gmina z województwa wielkopolskiego dysponuje dokładną wiedzą na temat liczby jej niepełnosprawnych mieszkańców, a 36% samorządów nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy w większości nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, zdecydowana większość samorządów nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Gminy niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

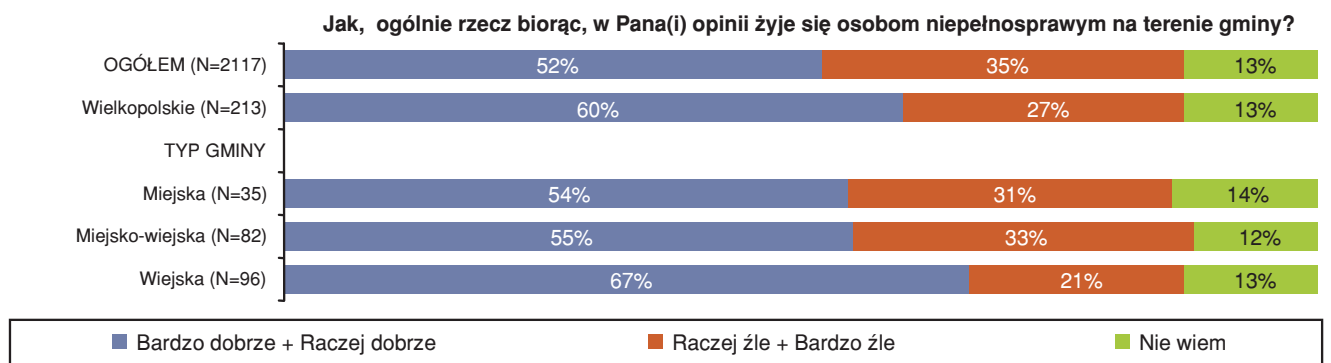
Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓLEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	10%	54%	36%
wg wieku			
Pełnoletnich	9%	46%	45%
Dzieci i młodzieży	9%	47%	43%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	5%	34%	61%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	5%	35%	60%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	3%	33%	63%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	3%	25%	72%
Z niepełnosprawnością wzrokową	2%	25%	73%
Z niepełnosprawnością słuchową	2%	25%	73%
Z niepełnosprawnością umysłową	3%	26%	70%
Z niepełnosprawnością psychiczną	4%	26%	70%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	3%	23%	75%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	15%	21%	64%
Mieszkających na wsi	10%	35%	55%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	3%	15%	82%
Stopa całkowitego bezrobocia	1%	9%	90%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	3%	54%	43%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	3%	54%	42%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	2%	49%	49%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	1%	45%	54%

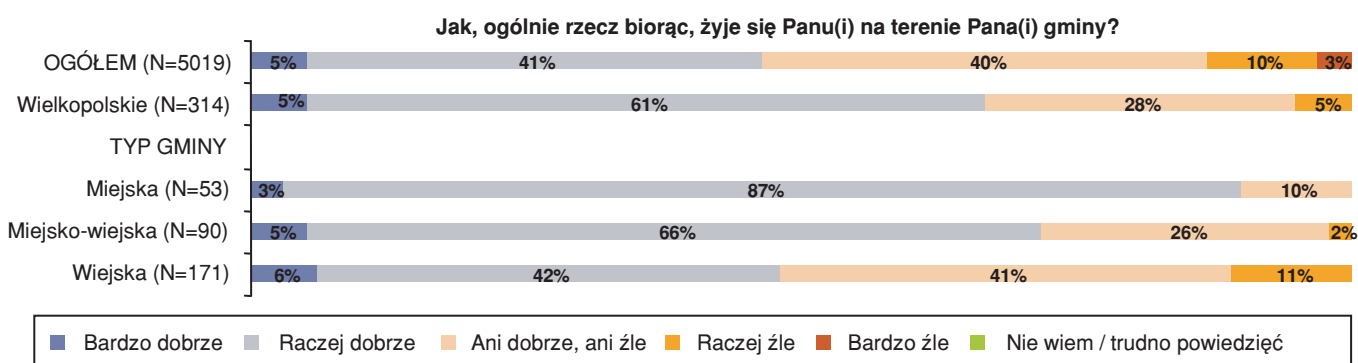
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, Województwo wielkopolskie, N=213

Problemy osób niepełnosprawnych

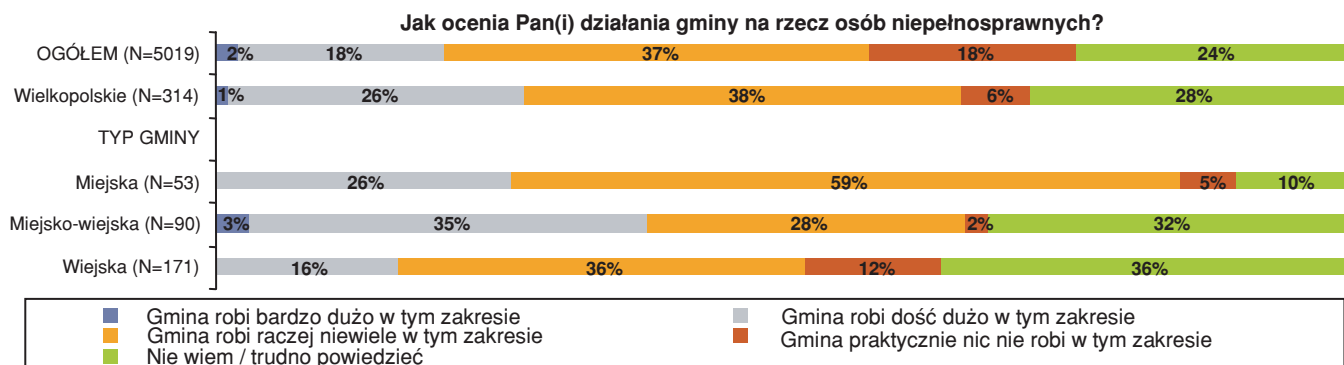
Pomimo ograniczonej i fragmentarycznej wiedzy, **przedstawiciele samorządów gminnych województwa wielkopolskiego, nieco bardziej optymistycznie, niż ogół, oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy.** Trzeba jednak podkreślić, że w swoich opiniach są bardziej krytyczni, niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku osób niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą, zarówno wśród mieszkańców województwa wielkopolskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych, są niższe niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych. **Jednocześnie w województwie wielkopolskim niższy, niż w całym kraju jest odsetek gmin, które oceniają, że niepełnosprawnym żyje się źle lub bardzo źle.** Również niepełnosprawni mieszkańcy województwa wielkopolskiego, w stosunku do ogółu niepełnosprawnych, oceniają swą sytuację zdecydowanie bardziej optymistycznie.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

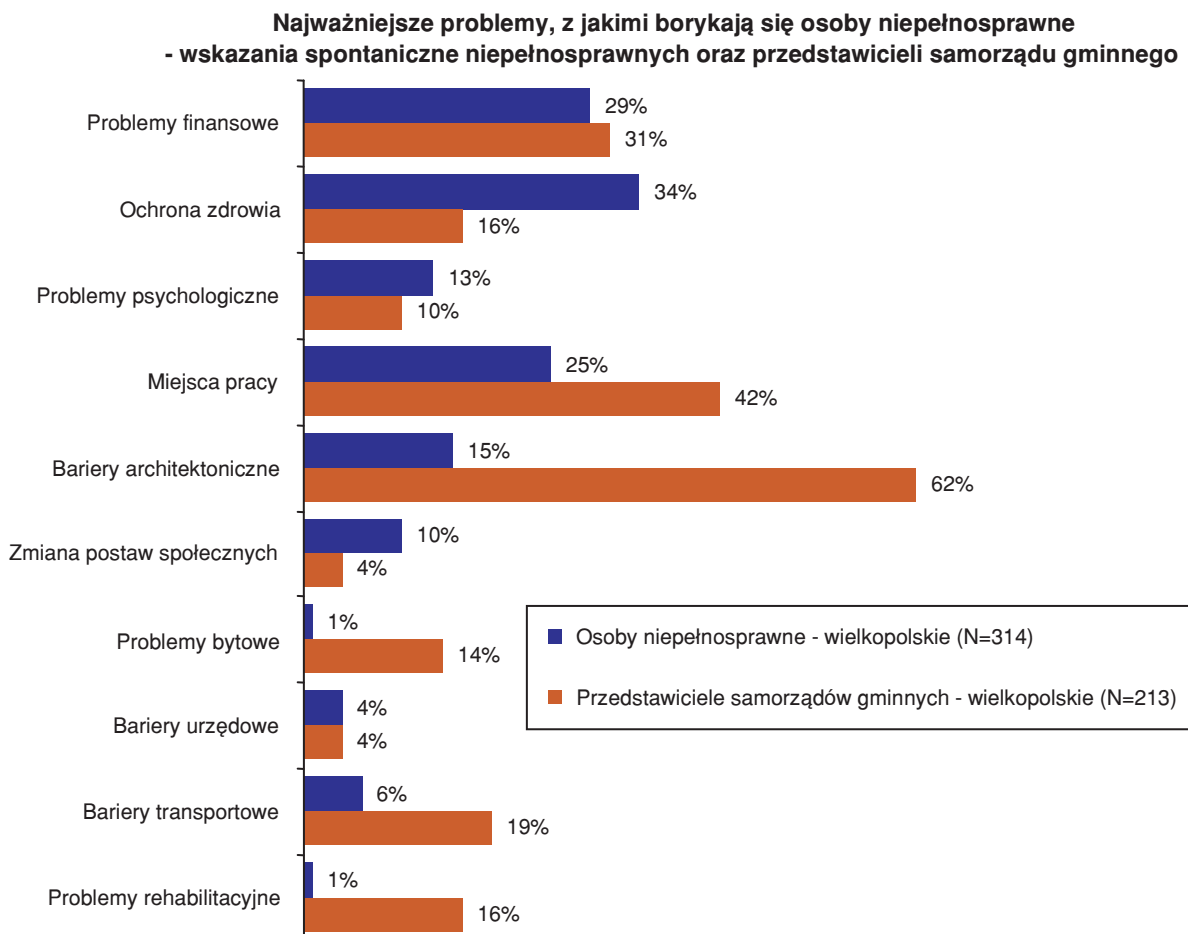

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa wielkopolskiego nie odbiegają tutaj znacząco od ocen ogółu badanych.

Dodatkowo samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety, nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych w województwie wielkopolskim problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, transportowych, bytowych, a także problemów z zatrudnieniem oraz rehabilitacją. Wyraźnie niedoszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia. **Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem. Skutkuje to znacznym zawężeniem perspektywy.**

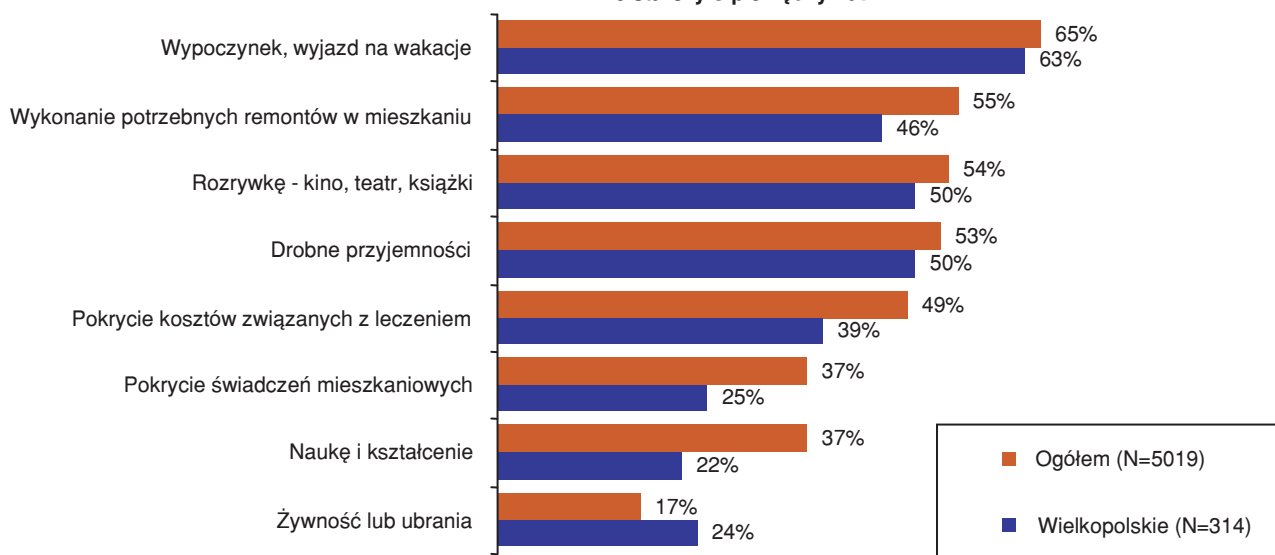
Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim są **problemy związane z ochroną zdrowia, a także problemy finansowe** – te drugie wskazywane jednak rzadziej, niż w pozostałych regionach. Dodatkowo, respondenci z Wielkopolski nieco częściej, niż ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na problemy związane z zatrudnieniem.

Chociaż problemy związane z niedostatkiem pieniędzy mają mniejsze znaczenie dla niepełnosprawnych z tego regionu, to nadal jednak 39% z nich przyznaje, że w ciągu ostatniego roku miało problemy z pokryciem kosztów leczenia, zaś co czwartemu zdarzyło się, iż nie był w stanie pokryć kosztów świadczeń mieszkaniowych. Więcej, niż przeciętnie osób deklarowało, iż nie starczyło im pieniędzy na żywność lub ubrania.

W przeciwieństwie do ogółu samorządów gminnych, gminy z Wielkopolski dość dobrze orientują się w kwestii problemów finansowych wśród osób niepełnosprawnych. W województwie wielkopolskim odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej szacowany jest na 29,7%, co nie odbiega od skali potrzeb niepełnosprawnych w tym zakresie.

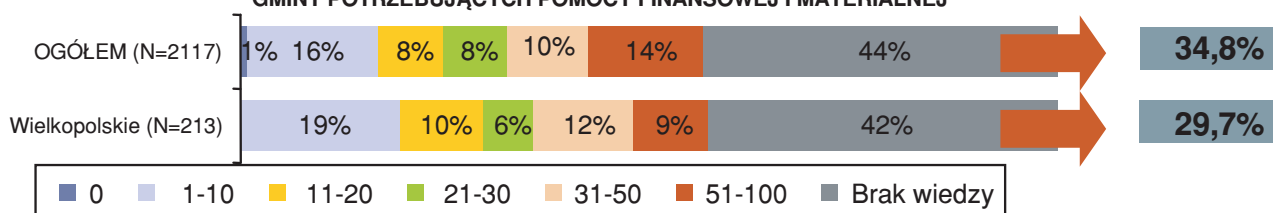
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się w Pana(i) gospodarstwie domowym, iż nie starczyło pieniędzy na:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY POTRZEBUJĄCYCH POMOCY FINANSOWEJ I MATERIALNEJ

ŚREDNIO

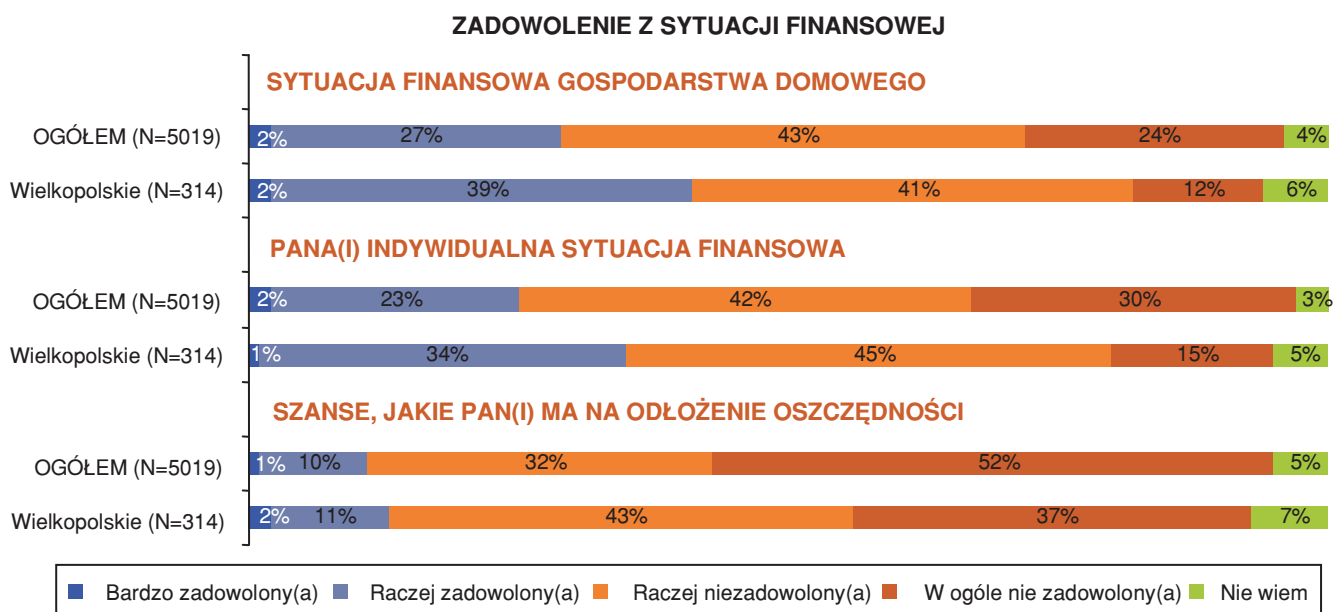
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Brak lub niedostatki środków finansowych stanowią bez wątpienia jeden z głównych problemów, z którym borykają się osoby niepełnosprawne. Jego skala w województwie wielkopolskim jest jednak niższa niż w całym kraju. Zdecydowanie mniej respondentów ocenia źle własną sytuację finansową – zarówno indywidualną (60% w stosunku do 72% ogółem), jak i całego gospodarstwa domowego (53% w stosunku do 67% ogółem).

Z drugiej jednak strony, osoby niepełnosprawne mają małe szanse na odłożenie jakichkolwiek oszczędności – w skali kraju negatywnie ocenia taką możliwość 84% osób niepełnosprawnych, zaś w województwie wielkopolskim – 80%.

W każdym z 16 województw, odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

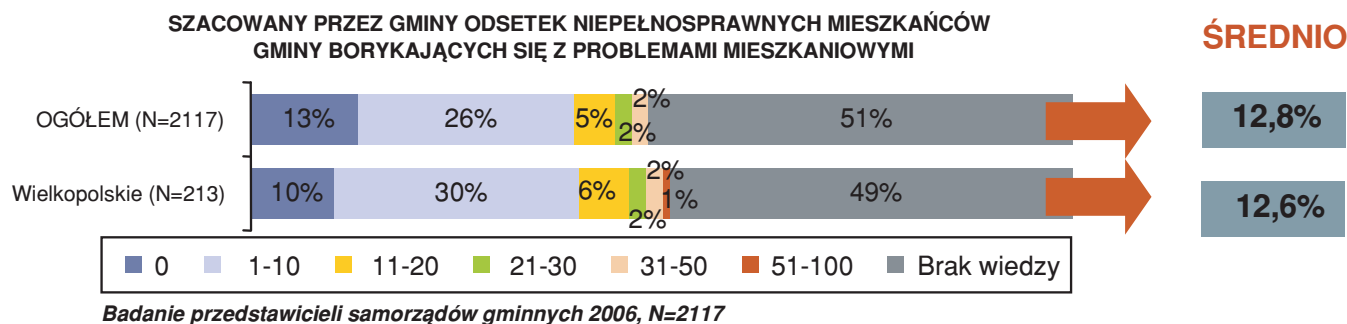
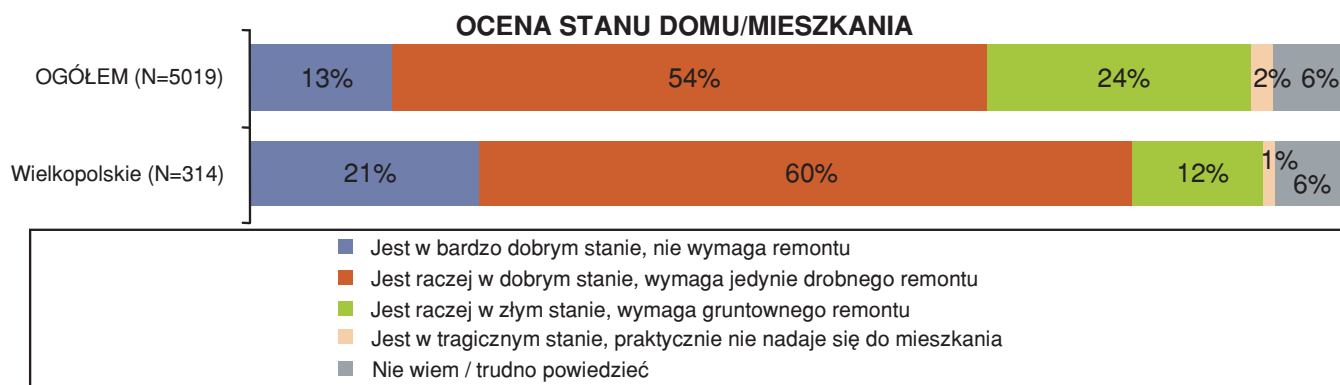

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

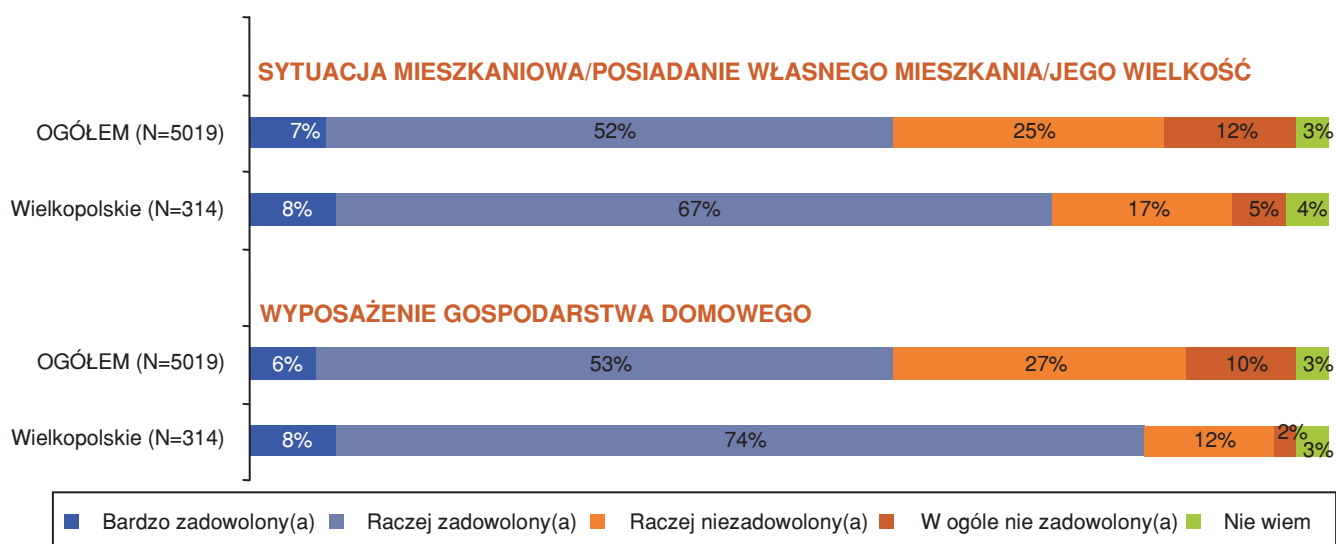
Z podobną sytuacją mamy do czynienia w województwie wielkopolskim w przypadku oceny **obecnych warunków mieszkaniowych** przez osoby niepełnosprawne. Jak pokazują wyniki badań, samorzady gminne raczej dobrze identyfikują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi – w przeciwieństwie do pozostałych regionów. W województwie wielkopolskim swoje warunki mieszkaniowe jako złe lub tragiczne określa 13% niepełnosprawnych. Na podobnym poziomie szacują odsetek osób niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi przedstawiciele samorządów gminnych.

Zauważmy również, że w tym regionie, w porównaniu z ogółem kraju, obserwujemy znacznie wyższy odsetek osób, które są zadowolone ze swoich warunków mieszkaniowych, zaś odsetek osób nimi nieusatisfakcjonowanych jest o 13 punktów procentowych niższy, niż w skali całej Polski.

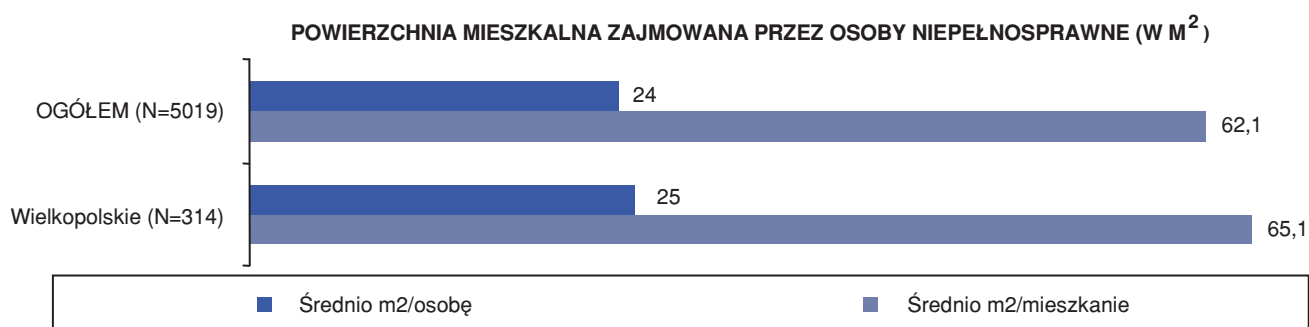

Problemy osób niepełnosprawnych

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI MIESZKANIOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

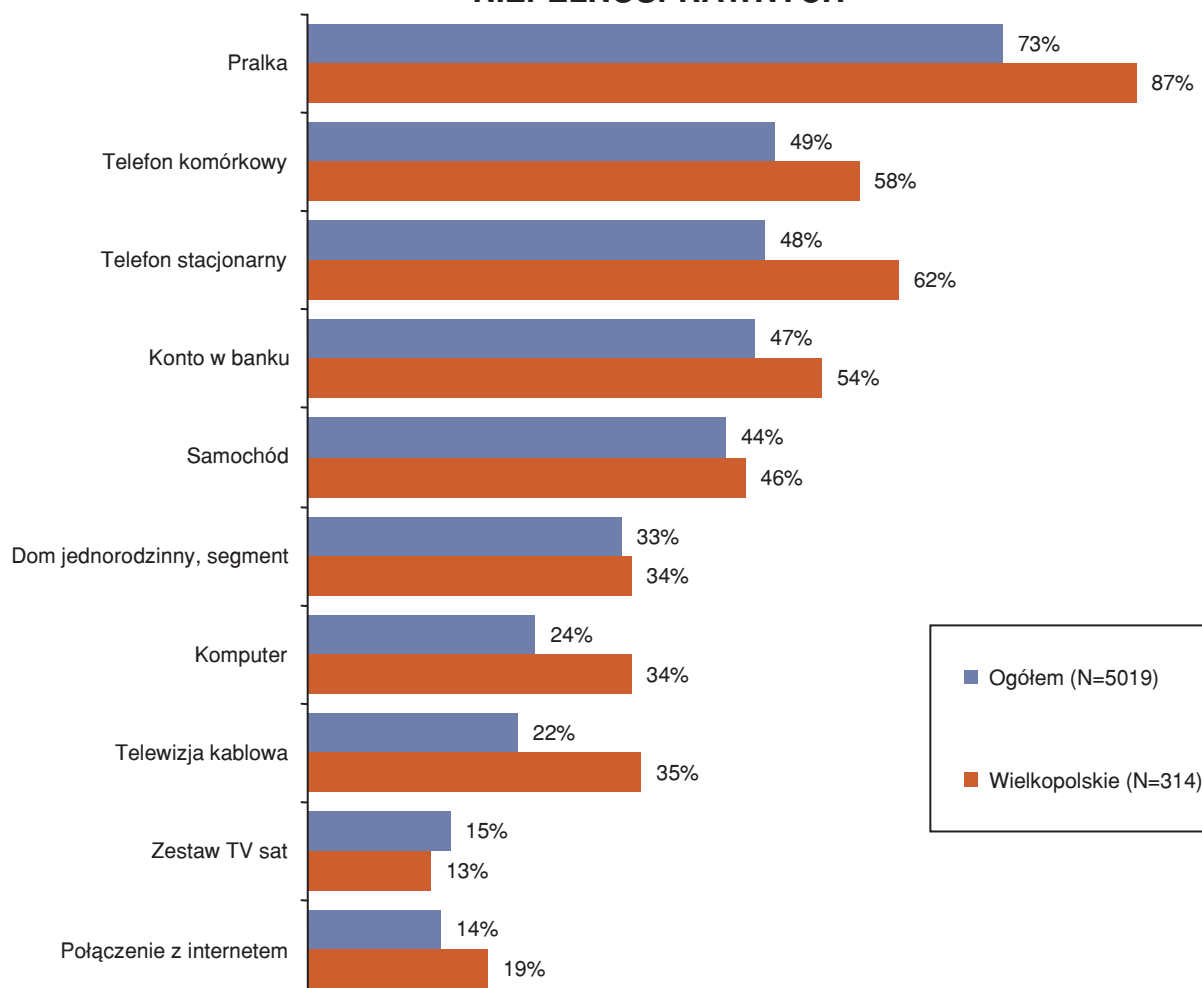
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym).

Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. Dostęp do nowych technologii nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw, a także ze względu na typ oraz wielkość gminy. Województwo wielkopolskie, pod względem większości wskaźników wypada zdecydowanie lepiej niż ogół badanych. Z gorszą sytuacją mamy do czynienia jedynie w przypadku posiadania zestawu telewizji satelitarnej.

STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

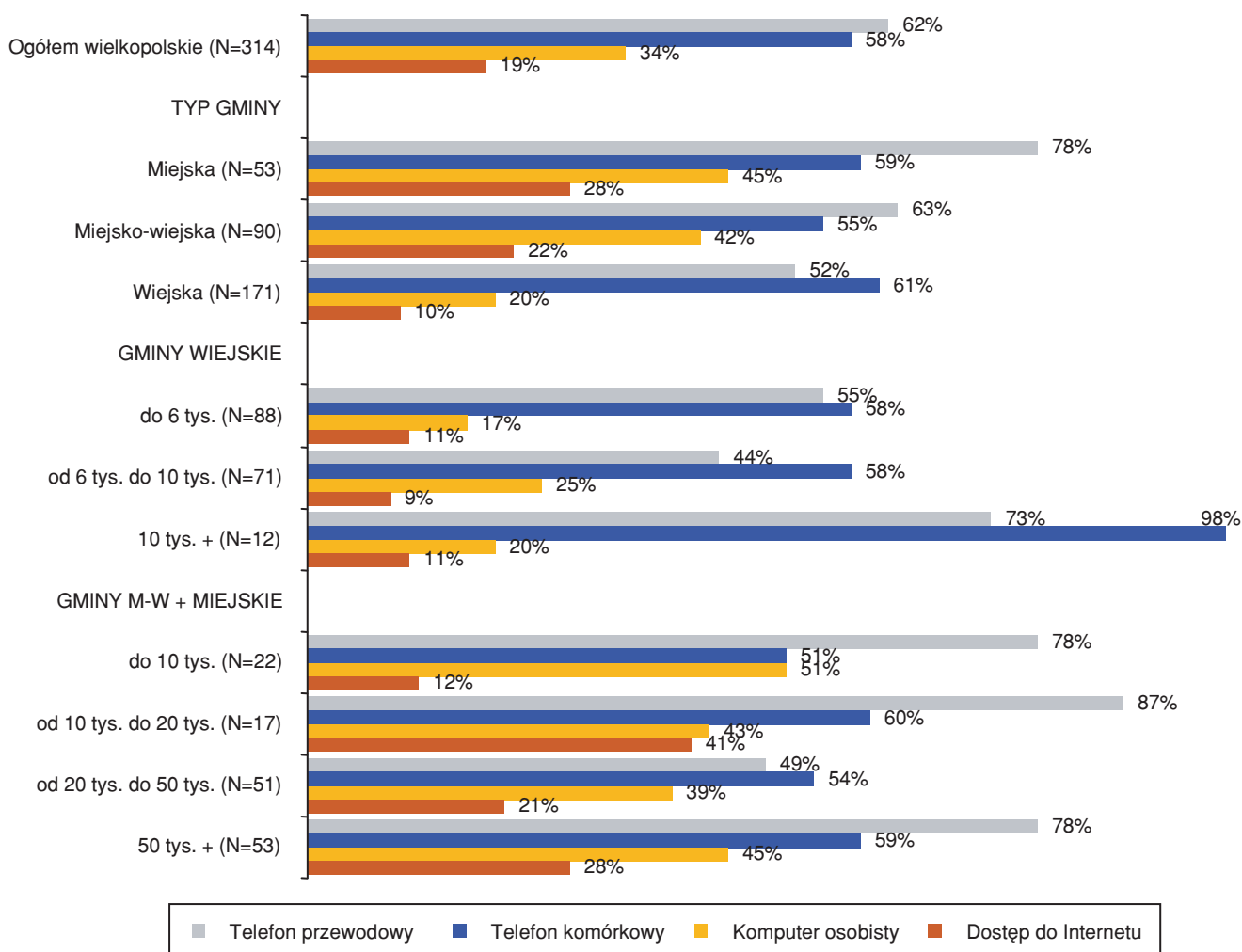
Problemy osób niepełnosprawnych

Na poziomie całego kraju obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. Zależności te również występują w województwie wielkopolskim. Osoby niepełnosprawne z gmin miejski i miejsko-wiejskich posiadają telefony przewodowe, komputer osobisty oraz dostęp do Internetu częściej niż mieszkańcy gmin wiejskich.

Zauważmy też, że najlepiej wyposażone pod względem telefonów komórkowych są gospodarstwa niepełnosprawnych mieszkańców gmin miejskich i wiejskich.

Natomiast wielkość gminy nie różnicuje w Wielkopolsce w sposób znaczący dostępu do poszczególnych technologii. Warto jedynie zauważyć, że odsetek osób posiadających telefon komórkowy w gminach wiejskich wzrasta wraz z ich wielkością.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

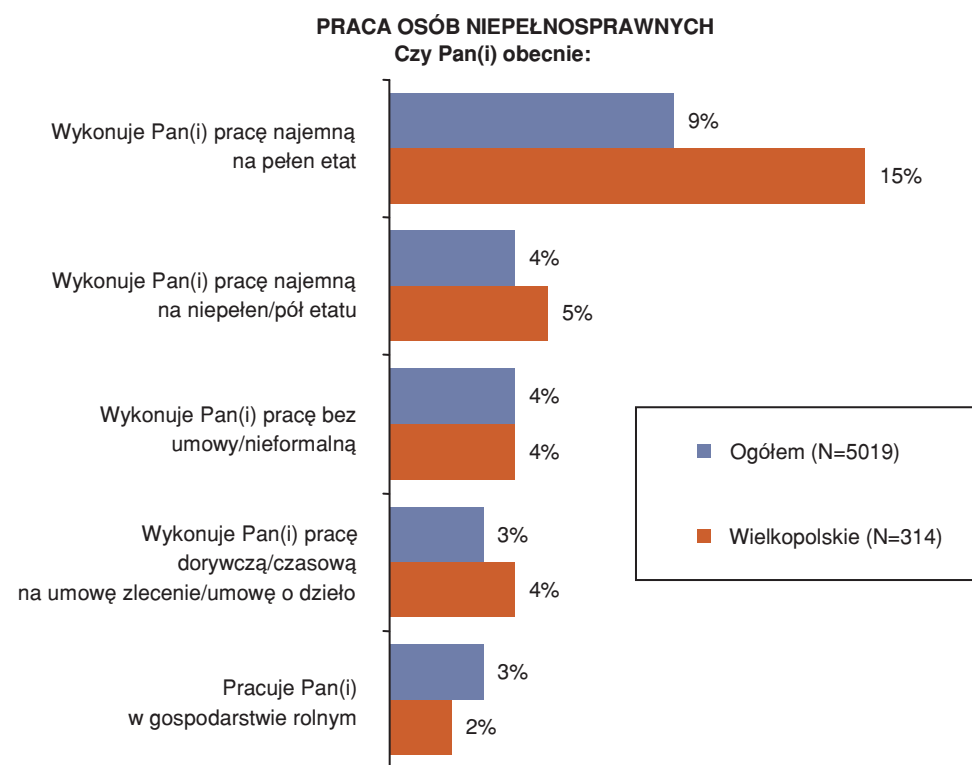

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

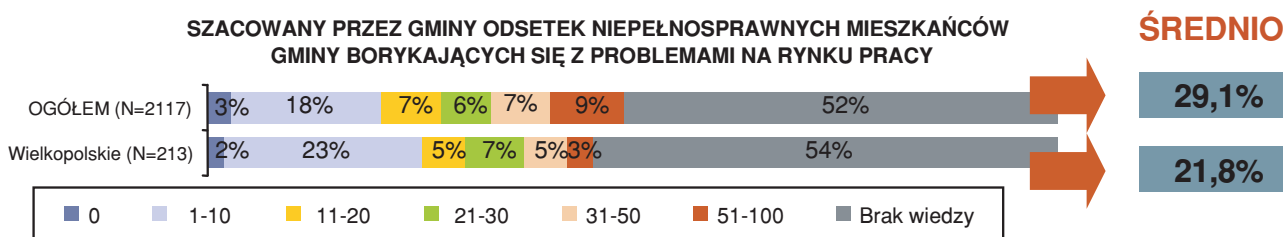
Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas gdy samorzady gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najemnej na pełen etat.

W województwie wielkopolskim sytuacja pod względem zatrudnienia wygląda nieco lepiej. Odsetek osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy kształtował się w dniu badania na poziomie nieznacznie niższym (70%), niż w całym kraju (77%). Pracę na pełen etat wykonywało 15% badanych. Wbrew tym danym gminy z województwa wielkopolskiego szacują, iż problemy na rynku pracy dotyczą jedynie co piątego niepełnosprawnego mieszkańca województwa. Jest to dużo mniej, niż w rzeczywistości.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

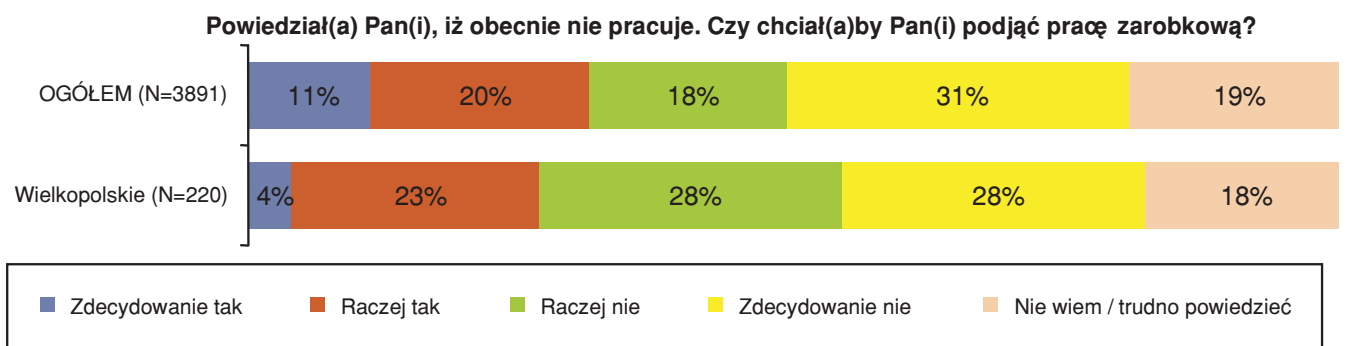

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

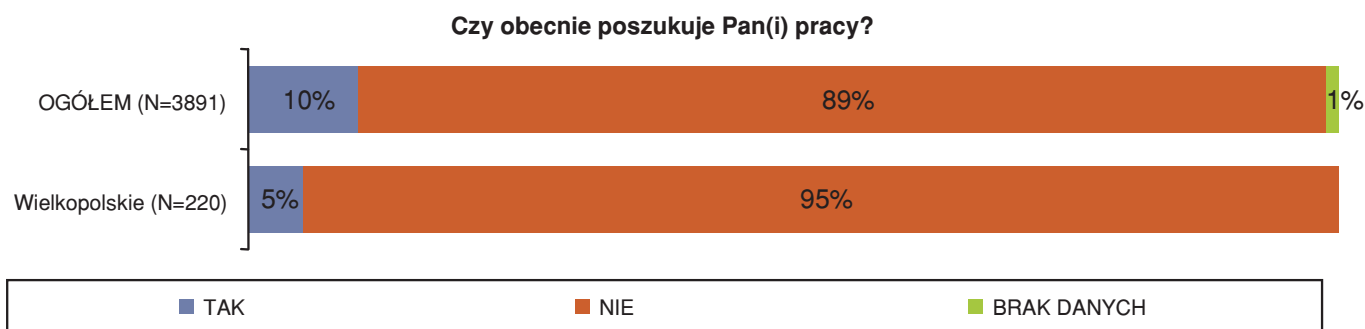
Problemy osób niepełnosprawnych

Skali tego problemu w żadnym wypadku nie powinien także umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej, konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy.

Sytuacja w województwie wielkopolskim nieco różni się pod tym względem od sytuacji w całym kraju. Bezrobotni niepełnosprawni mieszkańcy tego regionu wydają się bardziej bezradni na rynku pracy, niż badani ogółem. Jedynie 27% niepełnosprawnych z tego województwa deklaruje, iż chciałaby podjąć pracę zarobkową, zaś obecnie aktywnie poszukuje jej jedynie co dwudziesty badany.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Problemy osób niepełnosprawnych

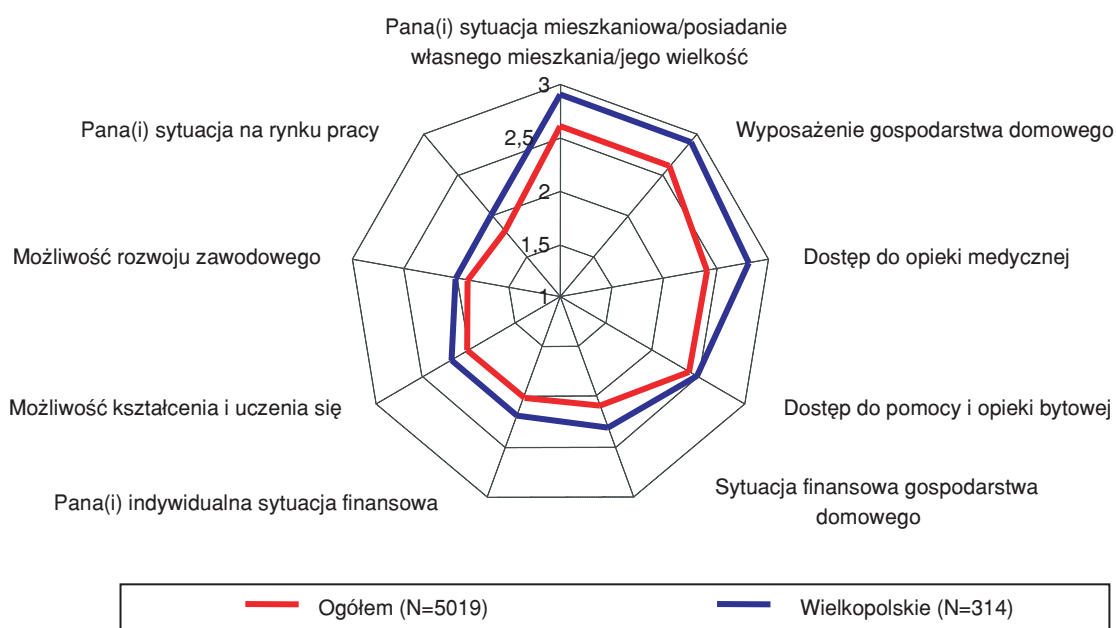
Odnosząc satysfakcję z różnych dziedzin życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa wielkopolskiego do odpowiednich danych w skali całego kraju widać, że w przypadku wszystkich dziedzin region ten wypada powyżej średniej. Wyraźnie bardziej pozytywnie oceniano sytuację mieszkaniową, wyposażenie gospodarstwa domowego oraz dostęp do opieki medycznej.

Największe zadowolenie z różnych dziedzin życia wyrażali w województwie wielkopolskim mieszkańcy gmin miejskich oraz miejsko-wiejskich. Natomiast osoby niepełnosprawne mieszkające na wsi, znacznie mniej są usatysfakcjonowane w każdej z badanych dziedzin.

Mieszkańcy gmin miejskich nieco większą satysfakcję czerpią z możliwości rozwoju zawodowego oraz sytuacji na rynku pracy niż w pozostałych typach gmin. Natomiast mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich oceniają najlepiej dostęp do opieki medycznej oraz swoją sytuację mieszkaniową.

W przypadku oceny sytuacji finansowej, wyposażenia gospodarstwa domowego, dostępu do pomocy i opieki bytowej oraz możliwości kształcenia i uczenia się nie obserwujemy znaczących różnic pomiędzy gminami miejskimi oraz miejsko-wiejskimi.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

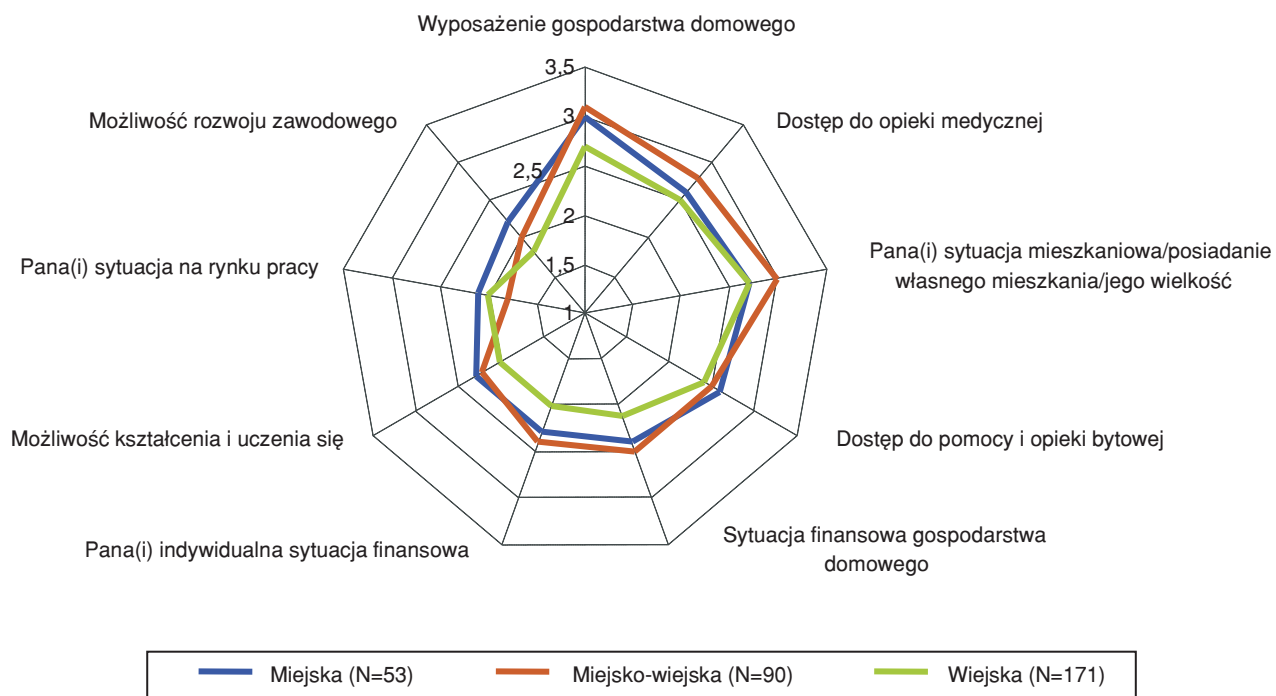

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

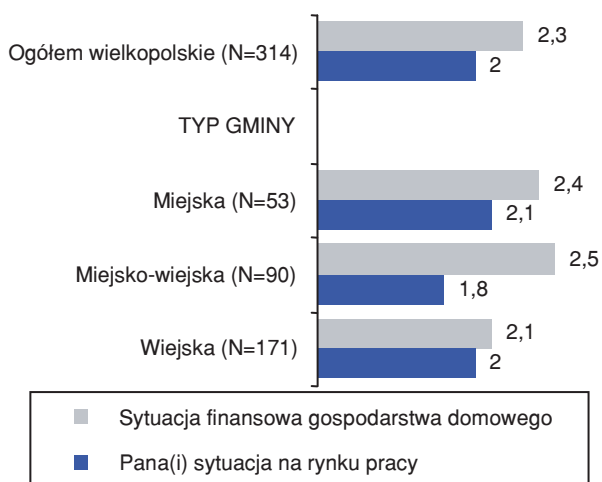
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Jak widać na poniższych wykresach, osoby niepełnosprawne w województwie wielkopolskim nie są szczególnie zadowolone ani ze swej sytuacji finansowej, ani również z sytuacji na rynku pracy. Warto jednak zauważyć, że region ten, na tle całego kraju, wypada nieco lepiej pod tym względem. Również ocena własnej sytuacji mieszkaniowej napawa większym optymizmem niż w pozostałych województwach – jedynie 13% osób niepełnosprawnych określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne, przy 26% wskazań w całym kraju.

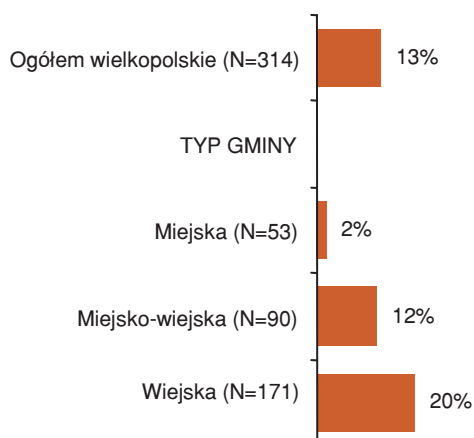
Z najgorszą sytuacją pod względem sytuacji mieszkaniowej mamy do czynienia w gminach wiejskich, gdzie jeden na pięciu respondentów uskarża się na warunki mieszkaniowe. W gminach miejskich sytuacja wygląda zdecydowanie najlepiej. **Wydaje się, że samorządy gminne, zwłaszcza w przypadku gmin wiejskich, niedoszacowują skali tych problemów.**

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

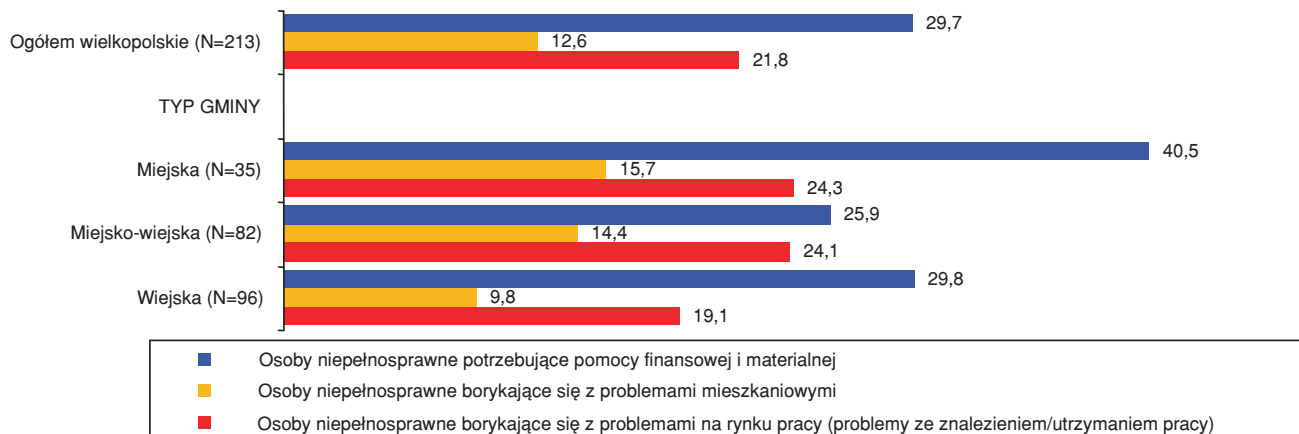
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

OCENA STANU DOMU/MIESZKANIA JEST RACZEJ W ZŁYM STANIE + JEST W TRAGICZNYM STANIE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych mieszkańców gminy borykających się z następującymi problemami - ŚREDNI SZACOWANY ODSETEK ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

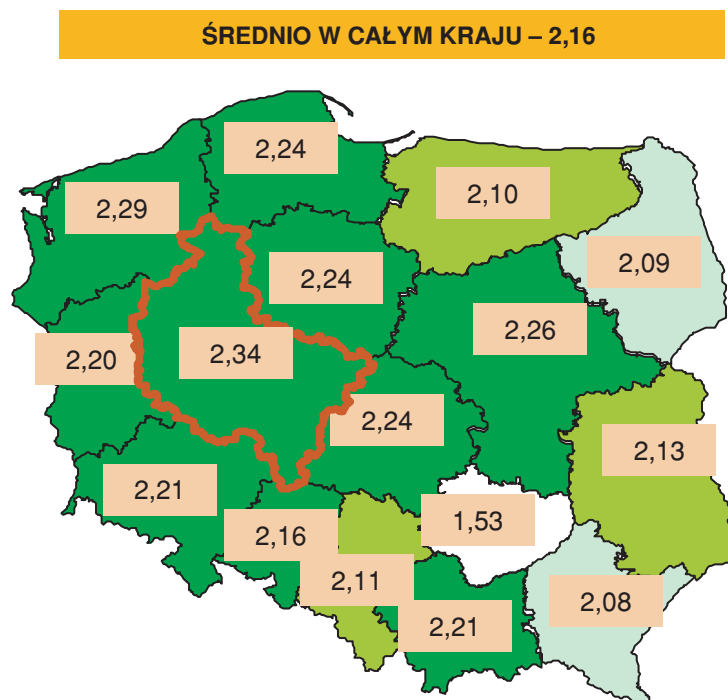
Problemy osób niepełnosprawnych

Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo wielkopolskie posiada najwyższy wskaźnik zadowolenia z jakości życia**. Zauważmy jednak, iż nadal jest to wynik poniżej środka skali – a zatem, świadczy raczej o mniejszym niezadowoleniu, niż o większym zadowoleniu.

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

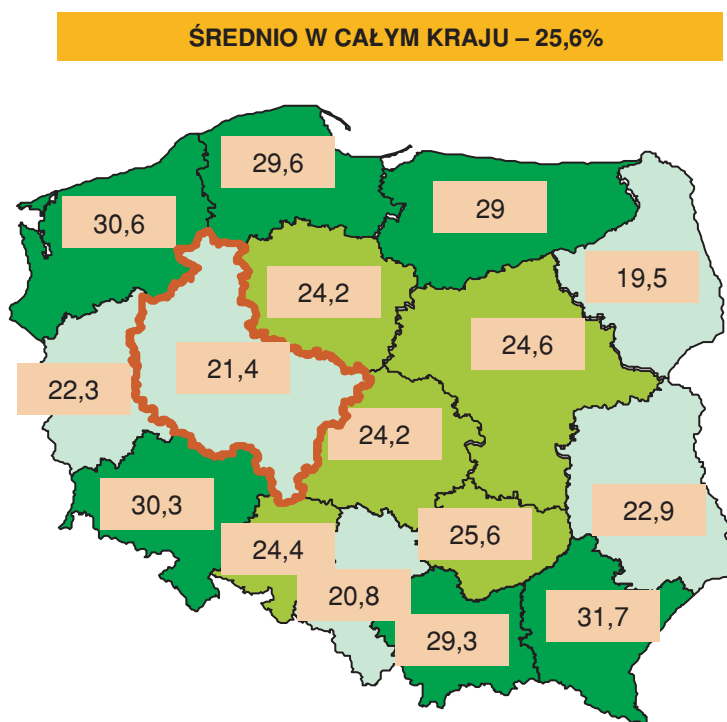
Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. W szczególności dotyczy to województwa podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz śląskiego. Podczas gdy mieszkańcy tych województw relatywnie najgorzej oceniają jakość swojego życia, samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego. W przypadku województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz dolnośląskiego świadomość problemów osób niepełnosprawnych jest najwyższa i najwyższe jest też zadowolenie niepełnosprawnych.

W województwie wielkopolskim szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy jest nieco niższy, niż przeciętnie. Wydaje się jednak, że może to być spowodowane lepszą, niż w pozostałych regionach sytuacją osób niepełnosprawnych, a nie słabą znajomością problemów tej grupy mieszkańców.

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, szczególnie w przypadku gmin wiejskich, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą zarówno całej Polski, jak również województwa wielkopolskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie wielkopolskim świadomość ta utrzymuje się na poziomie całego kraju.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Z drugiej strony natomiast **samorządy gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków.** Choć same często chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie kojarzone są z pomocą w drugiej kolejności, jednak daleko za OPS. PCPR'y swoją ofertę kierują również do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich.

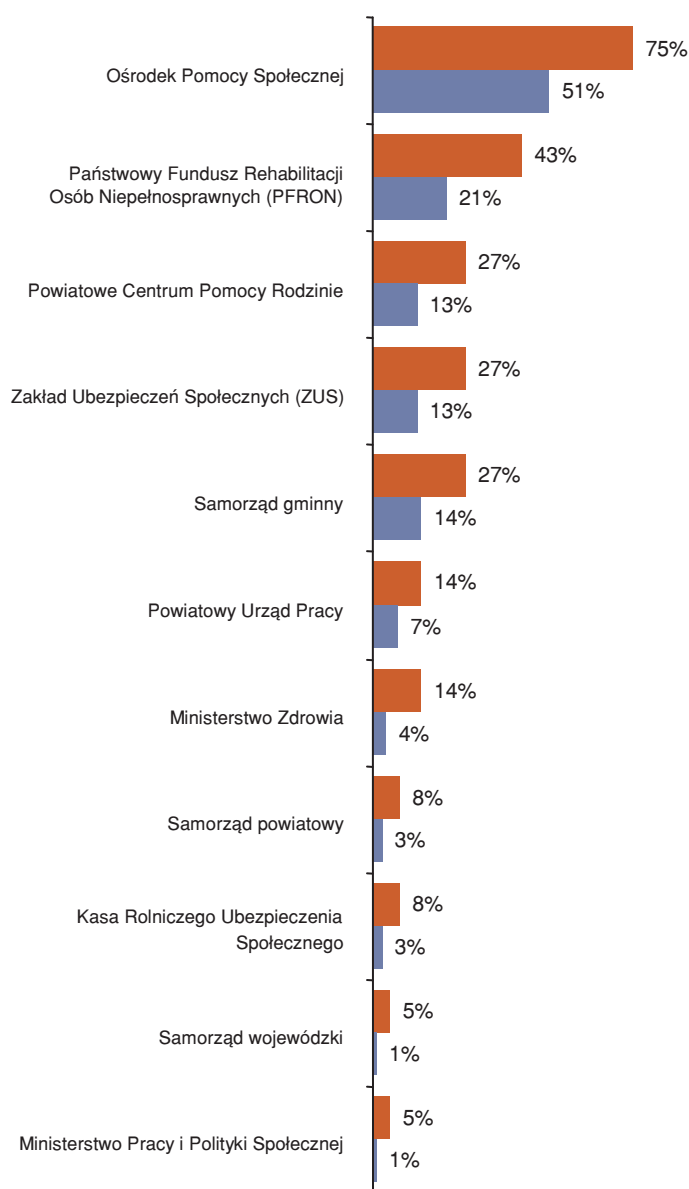
W trzeciej kolejności osoby niepełnosprawne wymieniają niemal równo **PFRON** oraz **samorządy gminne**, jako takie. **Instytucje centralne i wojewódzkie**, poza Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pozostają praktycznie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

Jak pokazują wyniki badań, **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa wielkopolskiego pod względem znajomości oraz korzystania z pomocy instytucji wsparcia w większości przypadków nie odbiegają od ogółu niepełnosprawnych. Zauważyć można jedynie, że w Wielkopolsce znacznie częściej, niż przeciętnie, niepełnosprawni deklarowali znajomość oraz korzystanie z pomocy Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie.

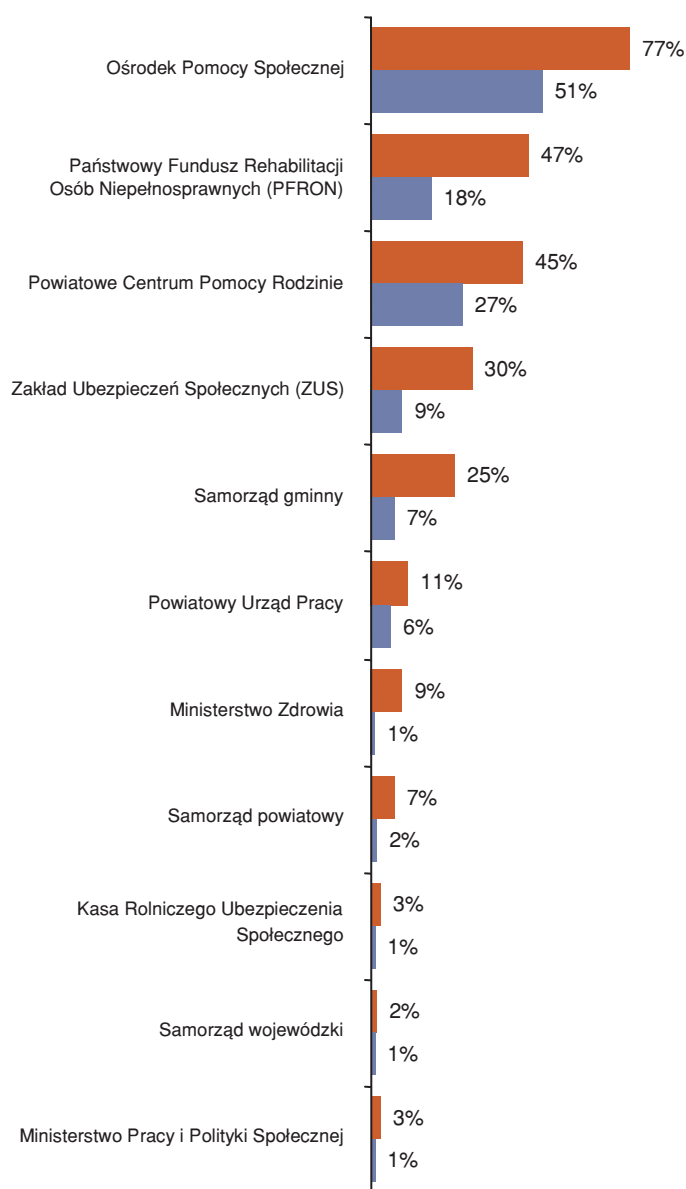
ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

■ ZNAJOMOŚĆ - Ogółem
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - Ogółem

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

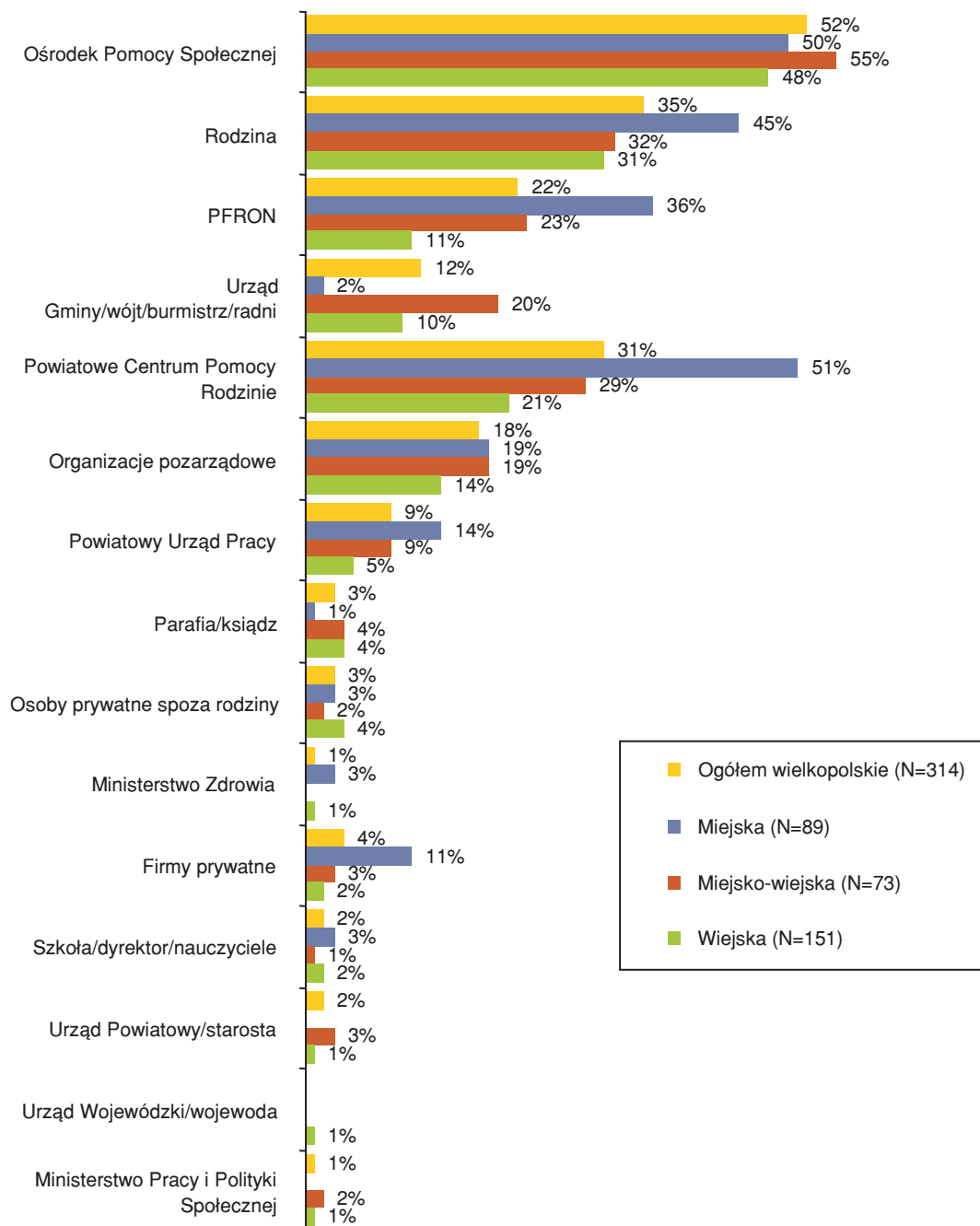
■ ZNAJOMOŚĆ - Wielkopolskie
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - Wielkopolskie

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo wielkopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W Wielkopolsce, podobnie jak w całym kraju, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie są prawie niedostępne dla mieszkańców wsi. Jednocześnie w gminach miejskich korzystała z ich pomocy ponad połowa mieszkańców.

KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

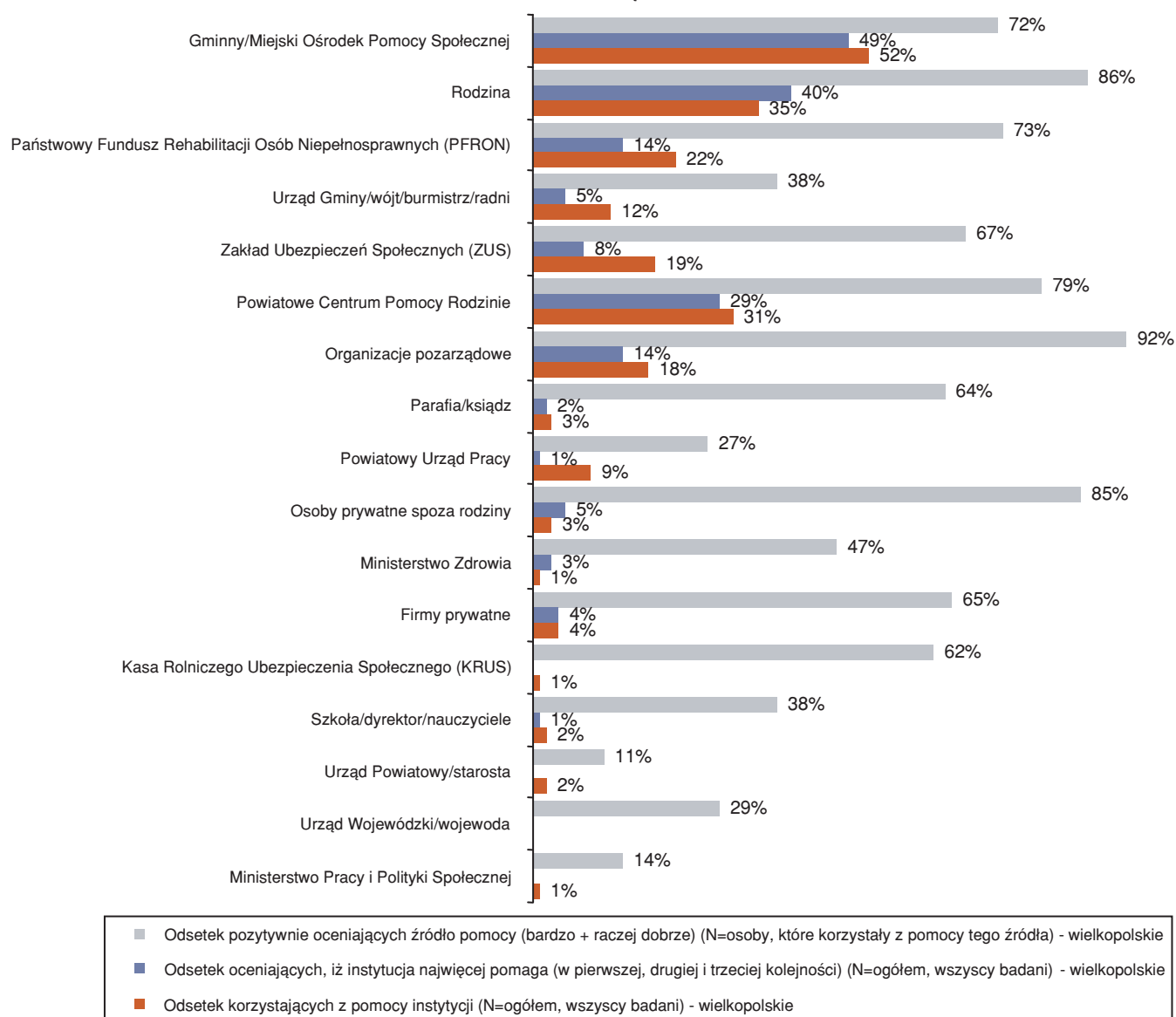

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w skali całego kraju, obserwujemy duże **rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości** otrzymanej pomocy. W największym stopniu dotyczy to podmiotów niepublicznych, a przede wszystkim organizacji pozarządowych i osób prywatnych. Pomoc z tych źródeł, choć bardzo dobrze oceniana, relatywnie rzadko trafia do niepełnosprawnych. Z podobną sytuacją, choć w mniejszej skali, mamy do czynienia w przypadku dość dobrze ocenianych PCPRów, PFRONu oraz ZUSu. Na tym tle **bezkonkurencyjna wydaje się rola rodziny oraz Ośrodków Pomocy Społecznej, które to w największym stopniu wypełniają dwa podstawowe warunki skutecznego wsparcia – dostępności i jakości pomocy.**

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

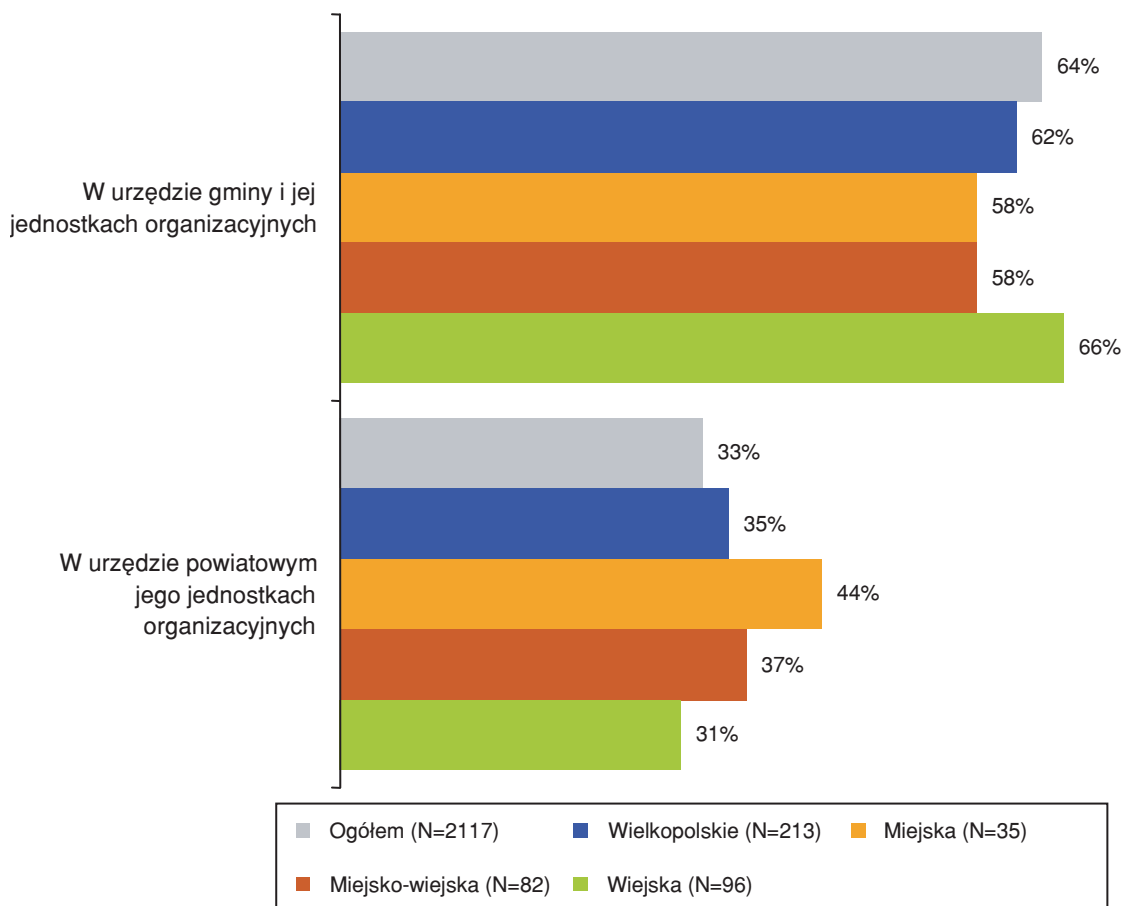

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorządy gminne. W województwie wielkopolskim szacują one, iż ponad 60% niepełnosprawnych pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych. **W przypadku gmin wiejskich odsetek ten jest nieco wyższy i wynosi 66%**. Natomiast z pomocy samorządów powiatowych najczęściej korzystają gminy miejskie.

**Gdzie zgłaszają się niepełnosprawni mieszkańcy Pana(i) gminy szukając pomocy i wsparcia?
Proszę zaznaczyć jaki procent niepełnosprawnych szuka pierwszego wsparcia w gminie,
a jaki w powiecie?**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ze względu na niedokładność szacunków dostarczonych przez gminy odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Nie posiadając żadnej wiedzy w tym zakresie nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

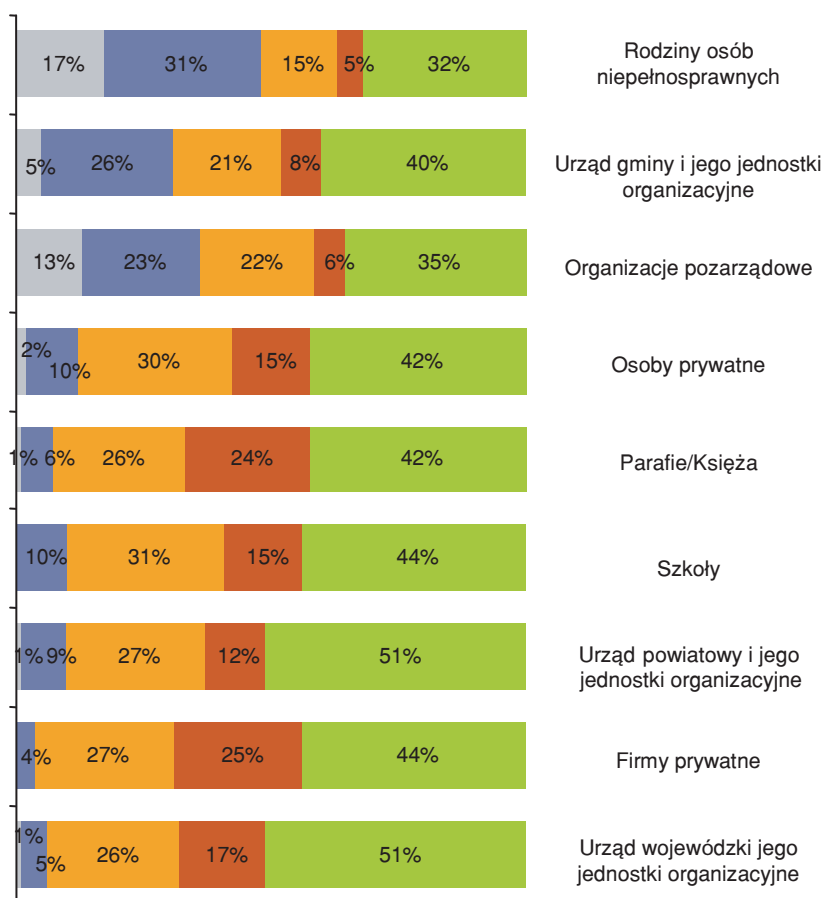
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w skali województwa wielkopolskiego, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im prawie połowa niepełnosprawnych, same nie wahają się znacznie bardziej chwalić swoimi sukcesami. Samorządy gminne oceniając swą pomoc stawiają ją nawet nieco wyżej, niż pomoc świadczoną przez rodzinę osoby niepełnosprawnej.

Widać wyraźnie, że samorządy gminne, w przypadku niemal wszystkich ocenianych źródeł, mają skłonność do przeszacowywania pomocy, jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych, a także szkół.

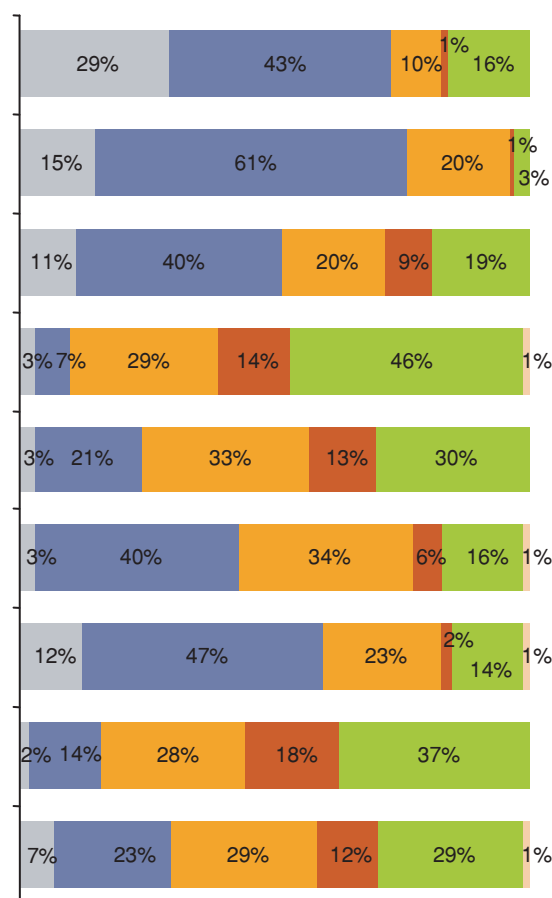
Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

SAMORZĄDY GMINNE

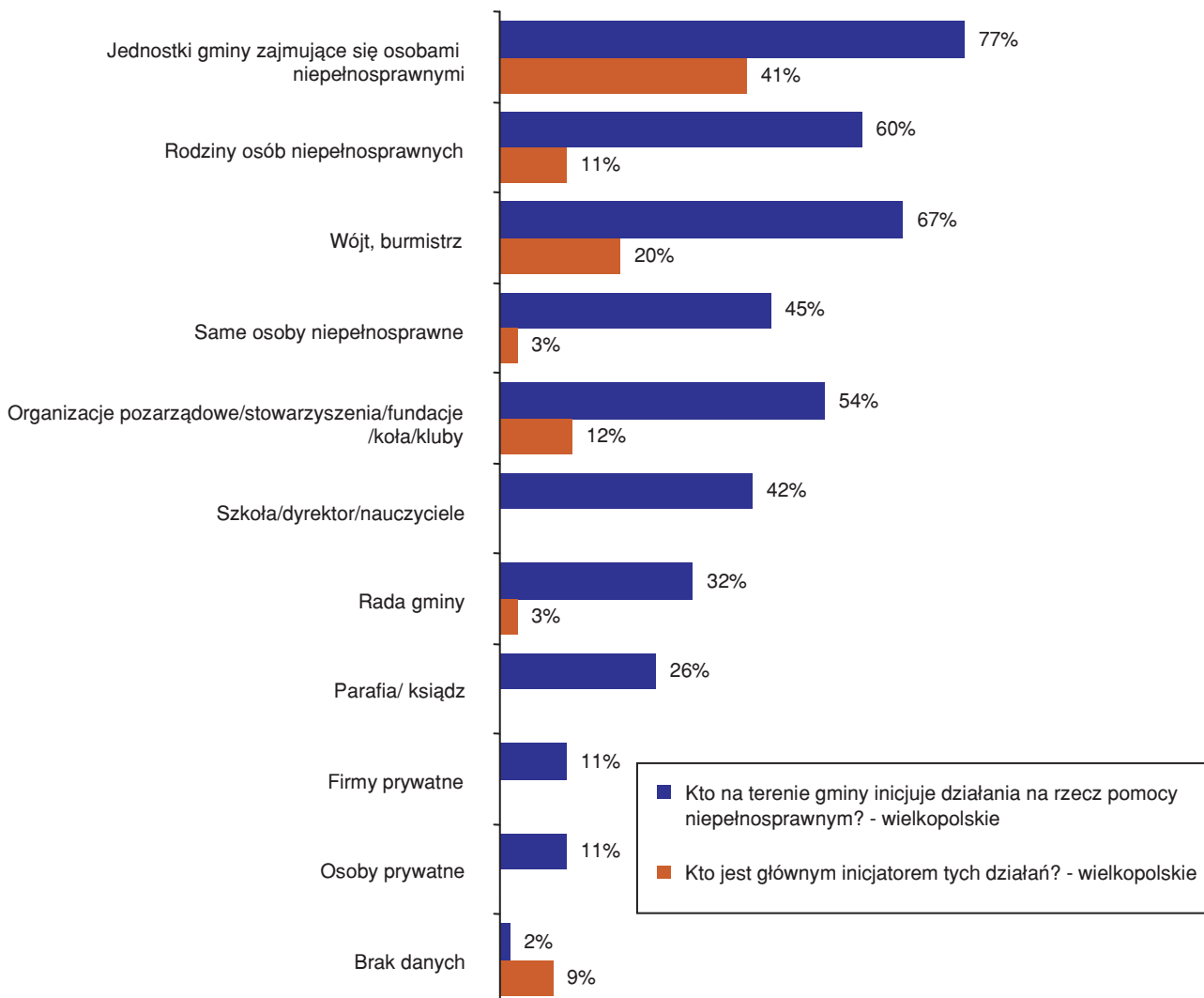
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

■ Bardzo dużo ■ Raczej dużo ■ Raczej niewiele ■ Praktycznie nic ■ Nie wiem ■ Brak danych

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych zdecydowanie przesadzona wydaje się również przypisywana sobie przez samorządy gminne rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie wielkopolskim tendencja ta utrzymuje się na poziomie przeciętnym. 41% samorządów gminnych z województwa wielkopolskiego twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zaś kolejne 20% wskazuje, iż rolę tę pełni wójt lub burmistrz (w skali kraju odsetki te wynoszą odpowiednio 46% i 17%).

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo wielkopolskie nie odbiega pod tym względem od całego kraju. Obserwujemy ogromne dysproporcje między gminami miejskimi oraz miejsko-wiejskimi, a gminami wiejskimi. Mieszkańcy tych ostatnich, zdani są praktycznie wyłącznie na instytucje gminne i rodzinę, nieco częściej korzystają również z pomocy parafii lub osób prywatnych.

Inne źródła pomocy, jeżeli w ogóle są dostępne, to przede wszystkim dla mieszkańców gmin miejskich. Dotyczy to przede wszystkim Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, PFRON, Powiatowych Urzędów Pracy oraz organizacji pozarządowych. Zauważmy zatem, że pomoc, jaką mogą uzyskać mieszkańcy gmin miejskich jest dużo bardziej różnorodna. Jednocześnie jej skala może być większa dzięki wielości źródeł.

Wielkość gminy nie różnicuje w sposób znaczący dostępu do instytucji i organizacji wsparcia w Wielkopolsce.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem wielkopolskie (N=314)	TYP GMINY			GMINY WIEJSKIE			GM. M-W I MIEJSKIE			
		Miejska (N=53)	Miejsko-wiejska (N=90)	Wiejska (N=171)	do 6 tys. (N=88)	od 6 tys. do 10 tys. (N=71)	10 tys. + (N=12)	do 10 tys. (N=22)	od 10 tys. do 20 tys. (N=17)	od 20 tys. do 50 tys. (N=51)	50 tys. + (N=53)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	52%	50%	55%	48%	47%	56%	11%	36%	94%	51%	50%
Rodzina	35%	45%	32%	31%	39%	21%	40%	31%	73%	20%	45%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	31%	51%	29%	21%	29%	15%	5%	68%	0%	22%	51%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	22%	36%	23%	11%	17%	4%	15%	1%	16%	35%	36%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	19%	19%	26%	10%	14%	1%	37%	33%	77%	6%	19%
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	18%	19%	19%	14%	25%	3%	0%	10%	12%	26%	19%
Urząd gminy/wójt/burmistrz/radni	12%	2%	20%	10%	17%	1%	11%	0%	64%	14%	2%
Powiatowy Urząd Pracy	9%	14%	9%	5%	4%	7%	0%	1%	12%	12%	14%
Firmy prywatne	4%	11%	3%	2%	2%	0%	14%	0%	16%	0%	11%
Parafia/ksiądz	3%	1%	4%	4%	3%	6%	0%	0%	2%	7%	1%
Osoby prywatne spoza rodziny	3%	3%	2%	4%	3%	0%	31%	4%	0%	1%	3%
Urząd Powiatowy/starosta	2%	0%	3%	1%	3%	0%	0%	0%	16%	0%	0%
Szkoła/dyrektor/nauczyciele	2%	3%	1%	2%	4%	0%	0%	0%	1%	1%	3%
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	1%	0%	2%	1%	1%	0%	0%	0%	10%	0%	0%
Ministerstwo Zdrowia	1%	3%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	3%
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	1%	0%	0%	1%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Urząd wojewódzki/wojewoda	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie
- Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

W przypadku województwa wielkopolskiego stosunkowo wysokie odsetki niepełnosprawnych zgłaszają się do PCPR i organizacji pozarządowych. Relatywnie rzadko (w odniesieniu do województw pozostałych) niepełnosprawni korzystają z pomocy urzędów gminy, PUP, a także parafii i księży.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

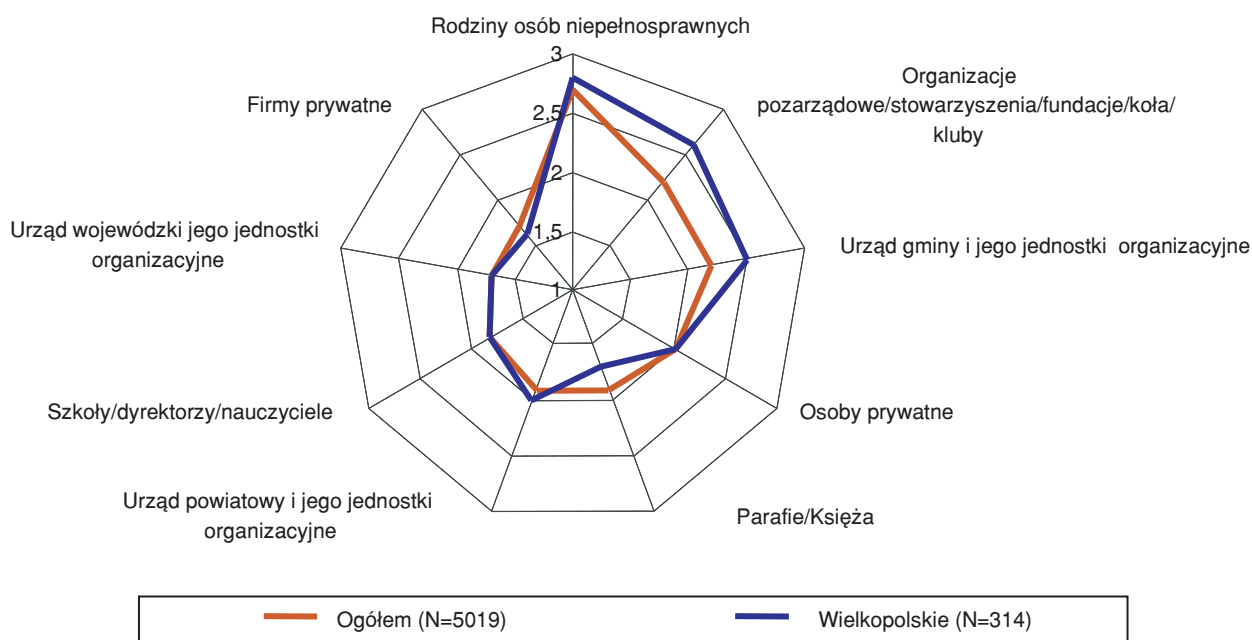
	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-pomorskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W przypadku województwa wielkopolskiego zdecydowanie lepiej, niż przeciętnie, oceniana jest przede wszystkim pomoc uzyskana od organizacji pozarządowych oraz urzędów gminy i jej jednostek organizacyjnych. Instytucje wyższego szczebla – urzędy powiatowe i wojewódzkie, a także rodziny oceniane są w Wielkopolsce na poziomie podobnym jak w całym kraju. Nieco mniejsze znaczenie ma natomiast pomoc uzyskana w parafiach.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

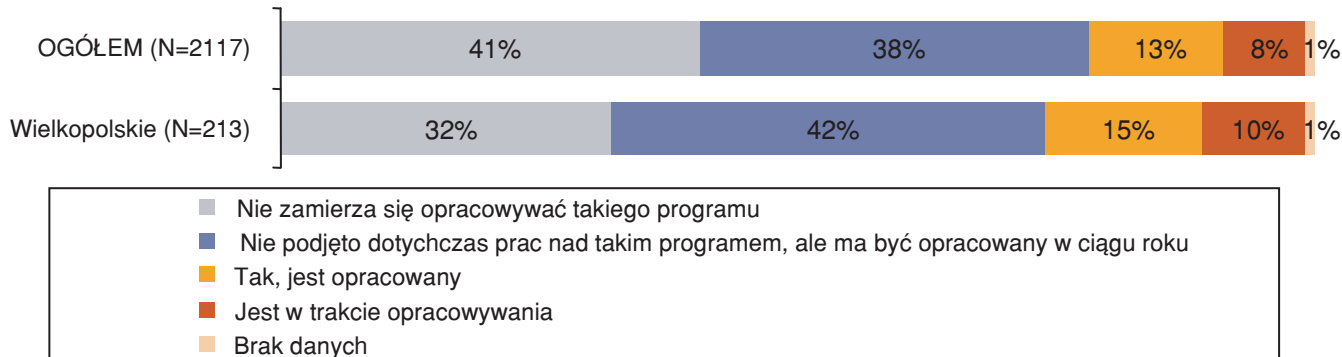

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

W województwie wielkopolskim nieco częściej, niż przeciętnie, gminy mają opracowany lub są w trakcie opracowywania gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych – w skali kraju jest to co piąta gmina, zaś w Wielkopolsce co czwarta. Ponad 40% deklaruje, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

Czy gmina ma opracowany gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych?

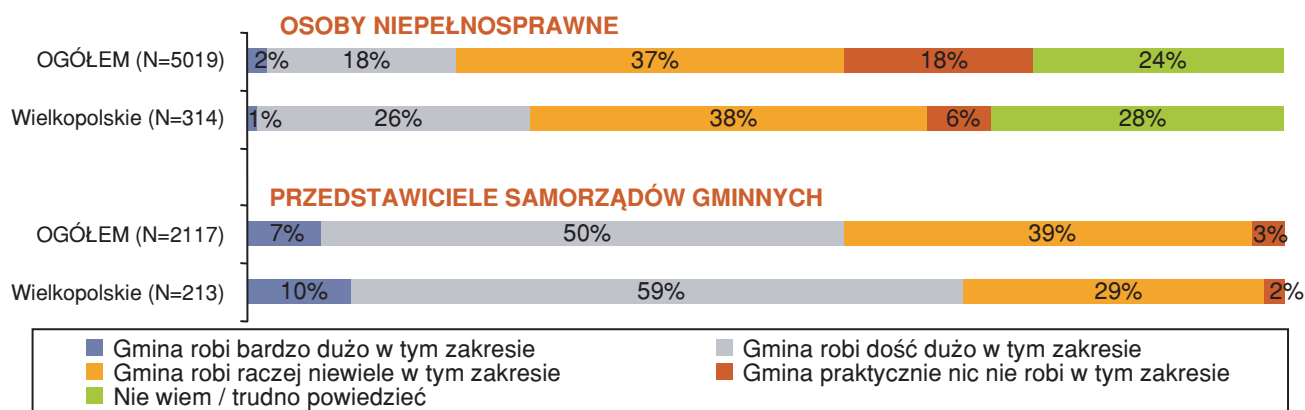
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

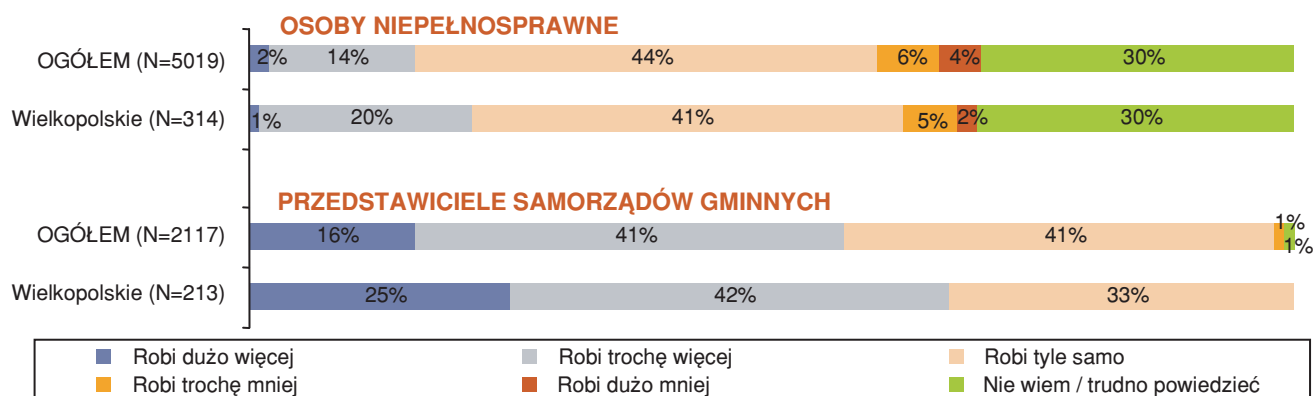
Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych.** Prawidłowość ta dotyczy w równym stopniu województwa wielkopolskiego, jak i całego kraju. Warto jednak podkreślić, że zarówno niepełnosprawni, jak i przedstawiciele samorządów gminnych z tego regionu są nieco bardziej zadowoleni z działalności gminy w tym zakresie, niż ogół badanych.

Ponad co czwarty niepełnosprawny mieszkaniec województwa wielkopolskiego w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych, podczas gdy większość (69%) przedstawicieli samorządów gminnych uważa, że gmina robi dużo w tym zakresie. Jednak co gorsza, osoby niepełnosprawne rzadko dostrzegają pozytywne zmiany w kontekście działań podejmowanych na ich rzecz przez gminę. Jedynie co piąty przedstawiciel niepełnosprawnych mieszkańców województwa wielkopolskiego deklaruje, że gmina robi więcej obecnie niż 3 lata temu. Pod tym względem przedstawiciele władz gminnych także wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie.

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

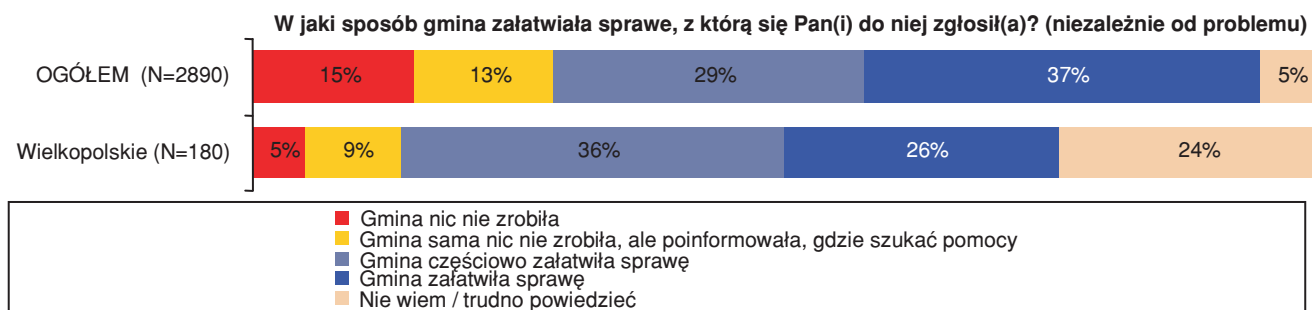
Jak z perspektywy trzech ostatnich lat ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

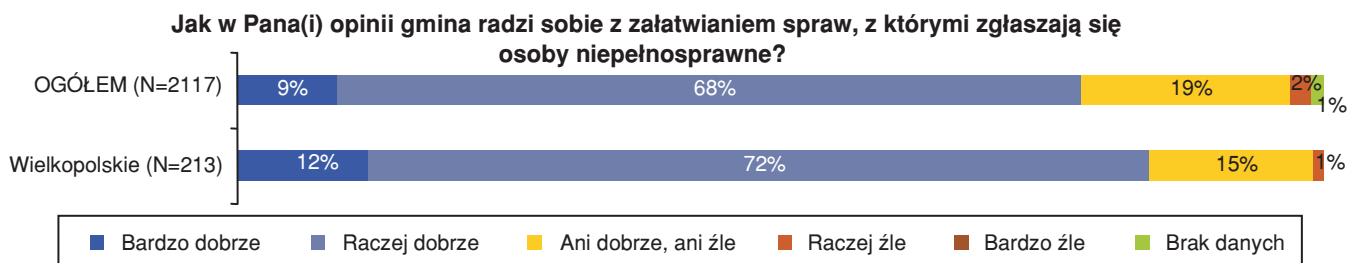
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu) jest wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Pod tym względem województwo wielkopolskie nie odbiega znacznie od średniej. 62% respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. Gminy idą pod tym względem jeszcze dalej twierdząc, iż udaje im się załatwić ponad 64% spraw, z jakimi zgłaszają się do nich niepełnosprawni mieszkańcy.

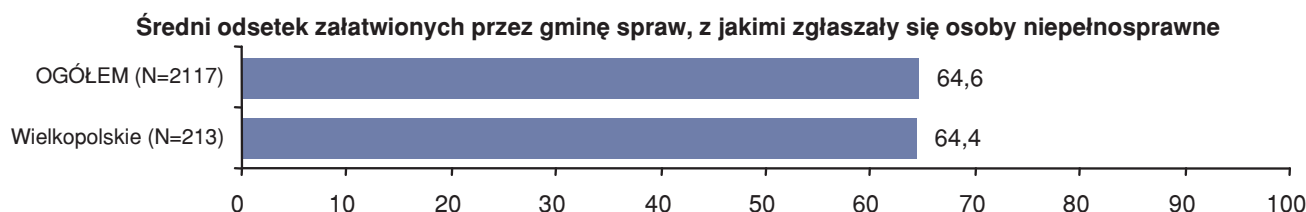
Warto zauważyć, że w województwie wielkopolskim jedynie 14% niepełnosprawnych zgłaszających się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskało – gmina nie zrobiła nic lub wskazała tylko gdzie szukać pomocy. Jest to wynik znacznie lepszy niż w skali całego kraju. Z drugiej jednak strony, co czwarty respondent w Wielkopolsce nie potrafił jednoznacznie ocenić działań podejmowanych przez gminę.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2890

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku obu badanych grup, w województwie wielkopolskim, podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje bezradność samorządów gminnych przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości w tym zakresie.

Osoby niepełnosprawne skarżą się, iż istotnym problemem dla gminy jest również udzielanie pomocy bytowej, pomocy finansowej oraz pomocy w zakresie zdrowia. Same gminy również wskazują, że tego rodzaju działania sprawiają im trudności. Warto jednak zwrócić uwagę, że respondenci z Wielkopolski zdecydowanie rzadziej, niż w skali całego kraju, twierdzili, że gmina nie radziła sobie z problemami, z jakimi się do niej zgłaszali.

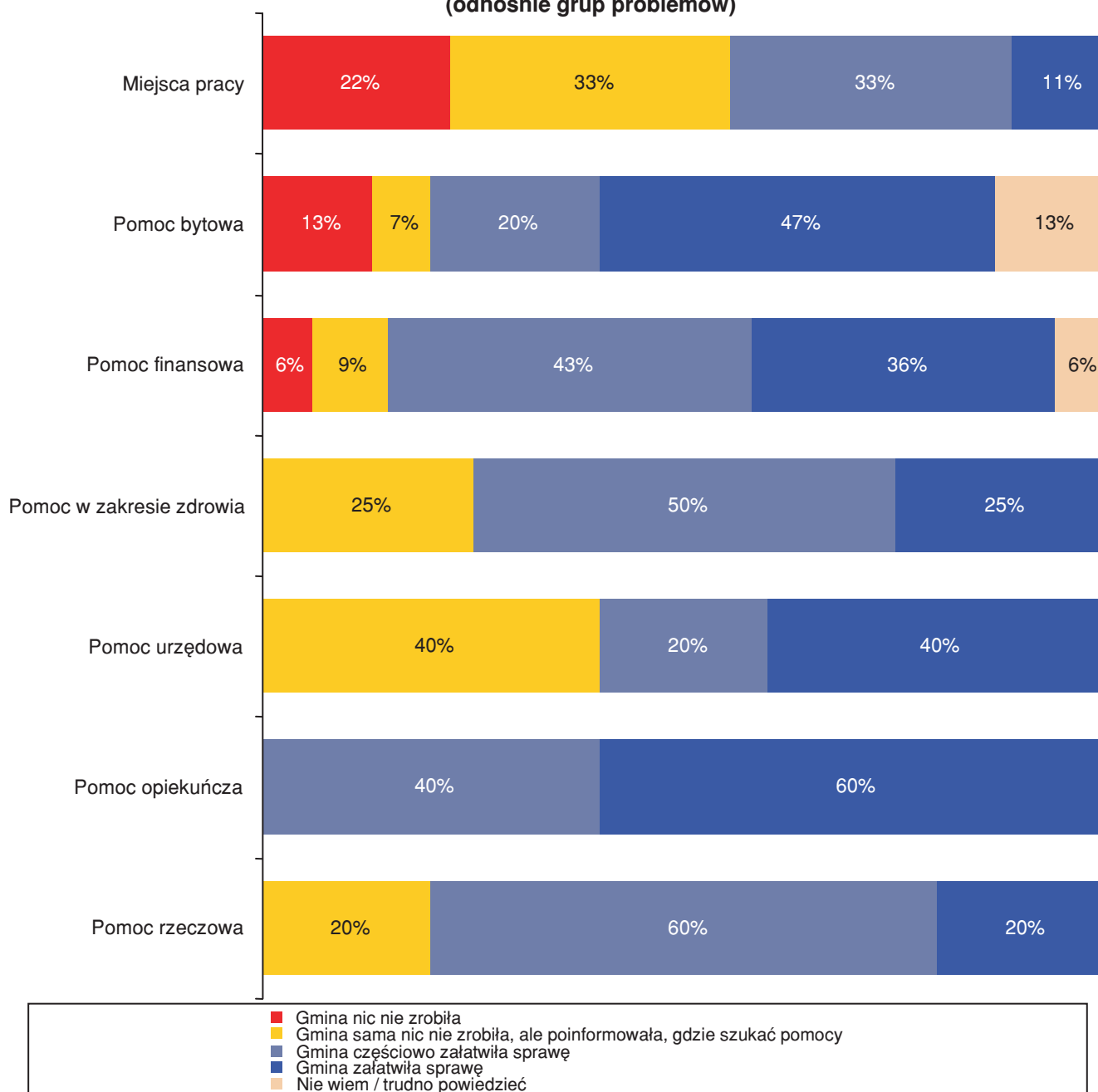
Wyniki badań wskazują, iż gminy najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, ze sprawami, z którymi najczęściej zgłaszają się do nich niepełnosprawni. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania – stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie.

W opinii niepełnosprawnych, gminy województwa wielkopolskiego relatywnie najlepiej radzą sobie z pomocą w zakresie dziennej opieki, pomocą rzeczową oraz pomocą finansową. Potwierdzają to wyniki badania wśród przedstawicieli samorządów gminnych. Dodatkowo, za mało kłopotliwą uznają oni pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw urzędowo-prawnych. W przypadku wymienionych rodzajów udzielanego niepełnosprawnym wsparcia, gminy dysponują największymi środkami oraz możliwościami, by móc je realizować.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

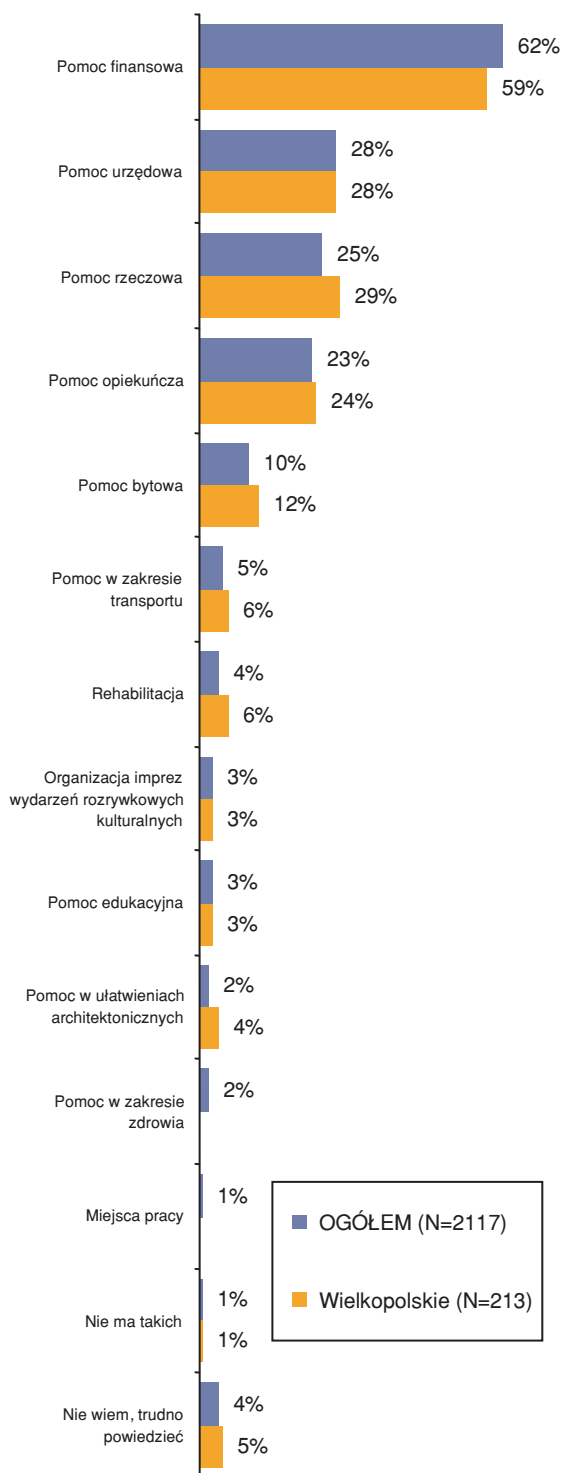
W jaki sposób gmina załatwiała sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

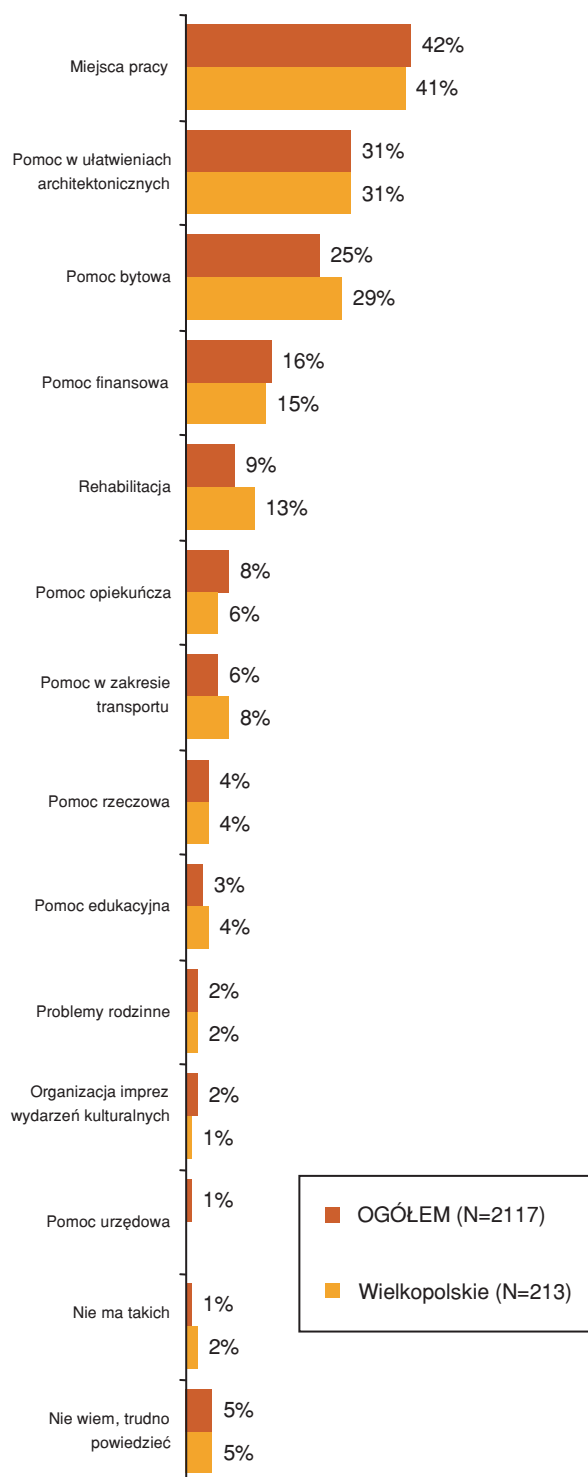
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo wielkopolskie. Procentowanie odnośnie problemów. N=231 problemów

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

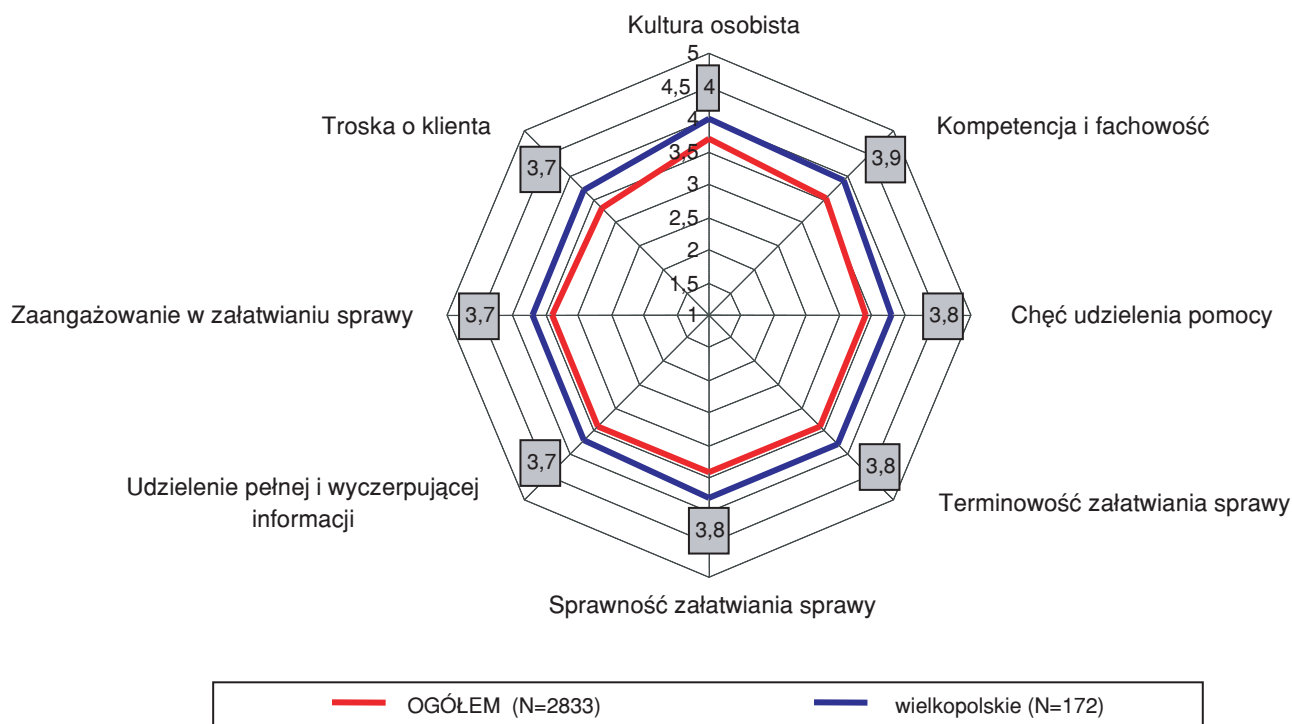

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie wielkopolskim w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw, z jakimi zgłaszali się niepełnosprawni, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Warto zaznaczyć, że pod tym względem Wielkopolska wypada lepiej w porównaniu z wynikami uzyskanymi w skali kraju. Ponad połowa badanych niepełnosprawnych wyraża zadowolenie z kultury osobistej urzędników, docenia ich kompetencję i fachowość oraz chęć niesienia pomocy. Pozytywnie oceniana jest również terminowość i sprawność załatwiania spraw w tych instytucjach. Nieco gorzej oceniono natomiast troskę o klienta oraz zaangażowanie w załatwianie spraw.

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

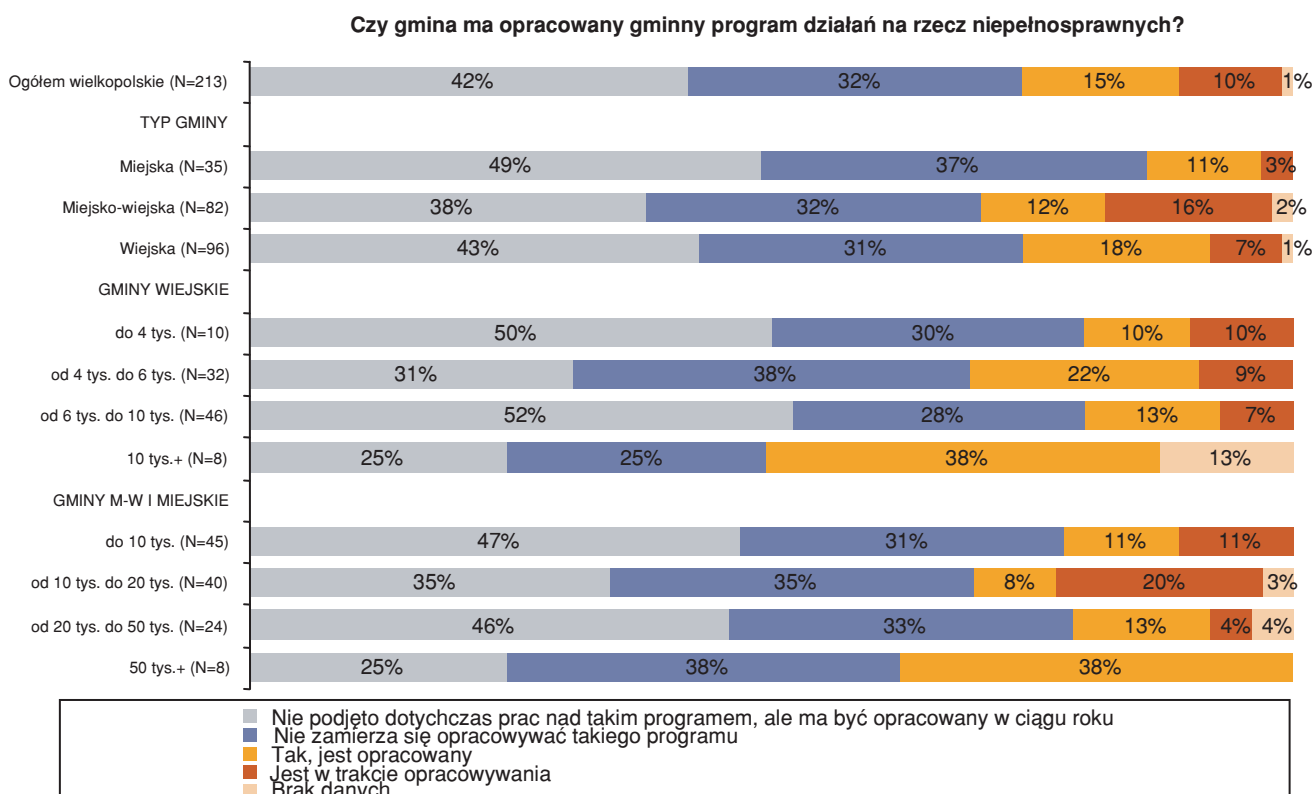

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2833

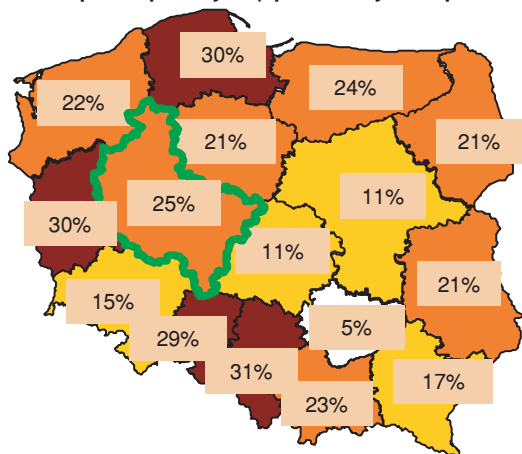
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim (podobnie jak w całym kraju) związane jest przede wszystkim z typem i wielkością gminy. W przeciwieństwie jednak do wyników uzyskanych w skali całego kraju, w województwie wielkopolskim częściej taki program posiadają gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, zwłaszcza te największe. Gminy miejskie zaś nie są zainteresowane opracowywaniem programu działań na rzecz niepełnosprawnych.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

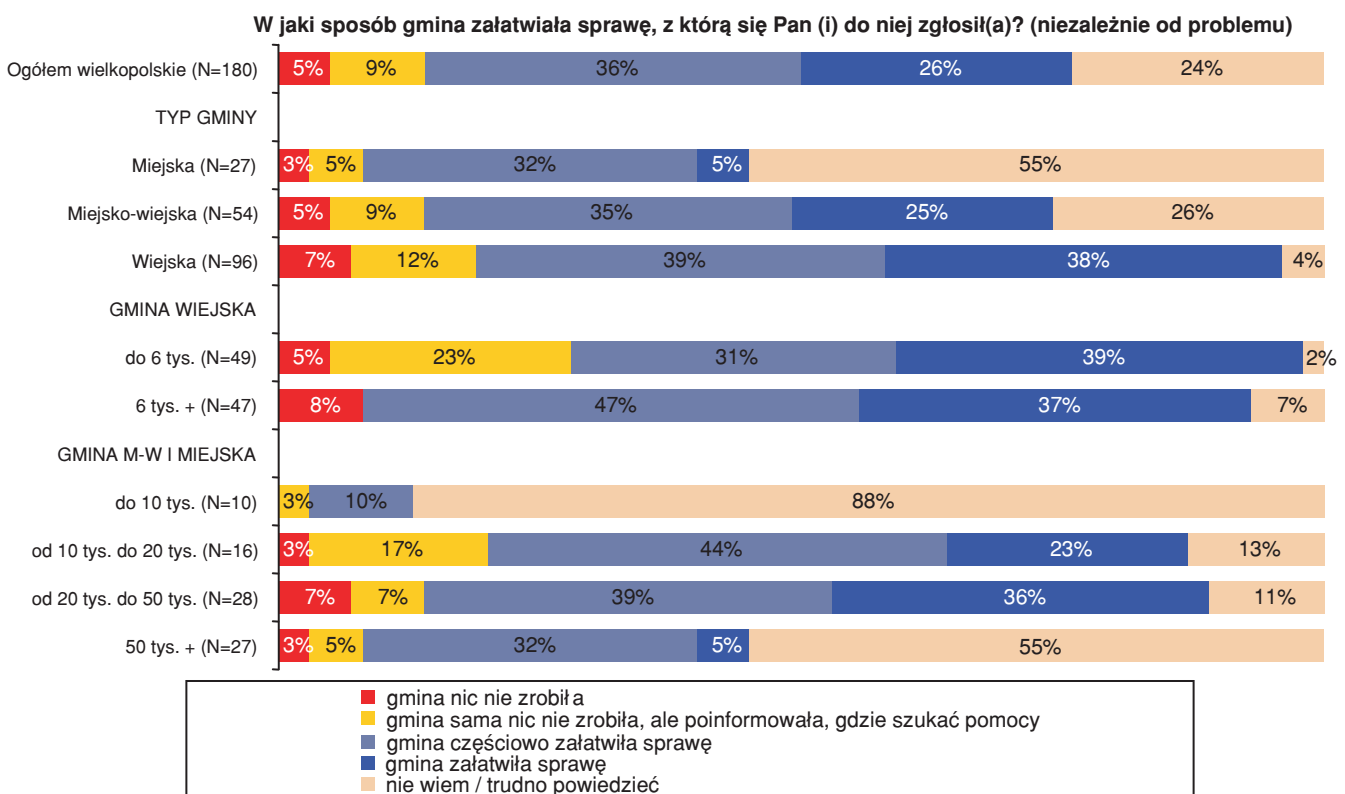
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych relatywnie częściej posiadają gminy z zachodniej części kraju niż ze wschodniej. Województwo wielkopolskie plasuje się pod tym względem wśród województw charakteryzujących się wysokim odsetkiem gmin posiadających taki program.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji osób niepełnosprawnych wynika, że w województwie wielkopolskim największą liczbę spraw w zakresie udzielania im pomocy załatwiają średnie gminy wiejskie. Dość dobrze pod tym względem wypadają również większe gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Warto zaznaczyć, że w przypadku gmin miejskich, zwłaszcza tych najmniejszych oraz tych największych większość badanych nie potrafiła jednoznacznie ocenić działań, jakie podjęła gmina w celu załatwienia problemu, z jakim się do niej zgłosili.

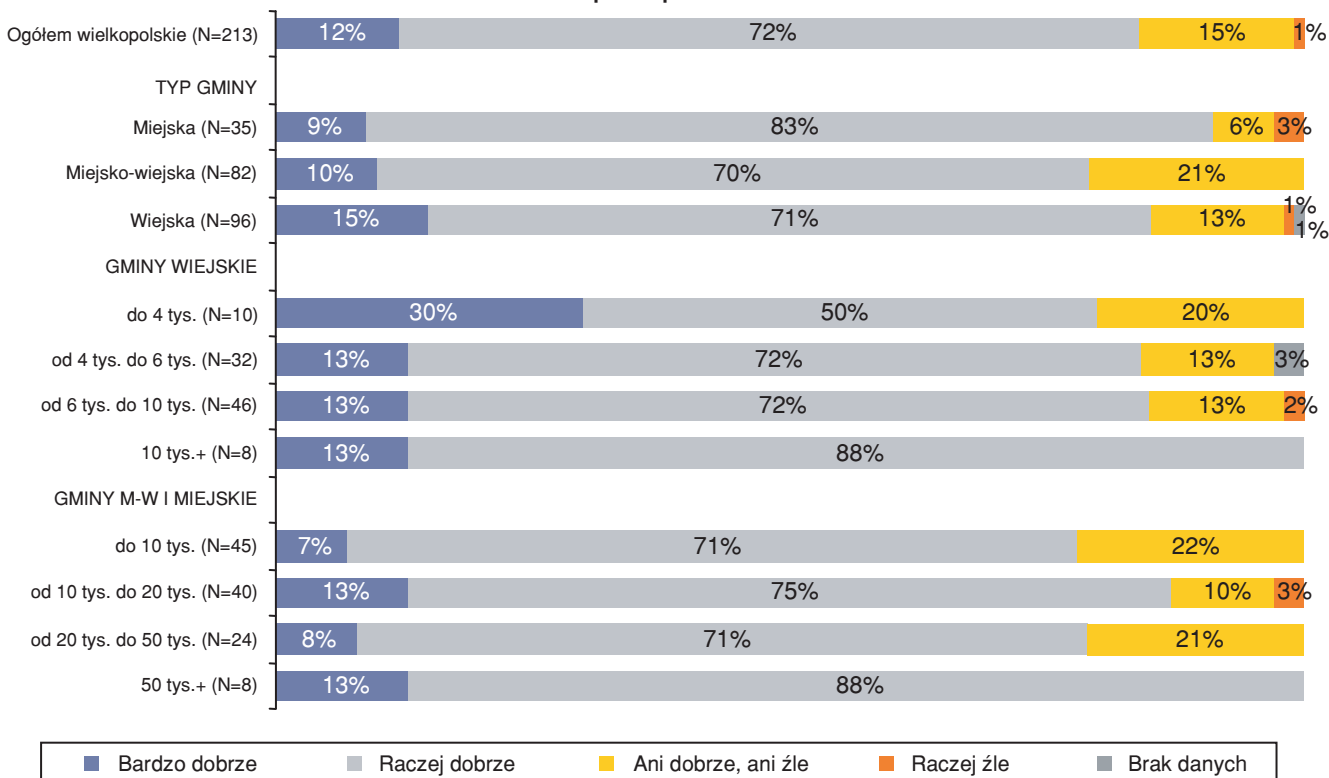
Deklaracje przedstawicieli samorządów gminnych nie do końca korespondują z opiniami osób niepełnosprawnych. W swojej wymowie są nieco bardziej optymistyczne. Samorządowcy deklarują, że około 64,4% spraw z jakimi zgłaszają się do nich osoby niepełnosprawne udaje się załatwić pozytywnie. Pod tym względem najlepiej prezentują się największe gminy wiejskie oraz gminy miejskie, które zostały słabiej ocenione przez niepełnosprawnych z tego regionu. Należy jednak pamiętać, że różnice te mogą być pochodną liczby, skali i złożoności problemów z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, a nie pochodną sprawności gminy.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, Województwo wielkopolskie, N=180

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

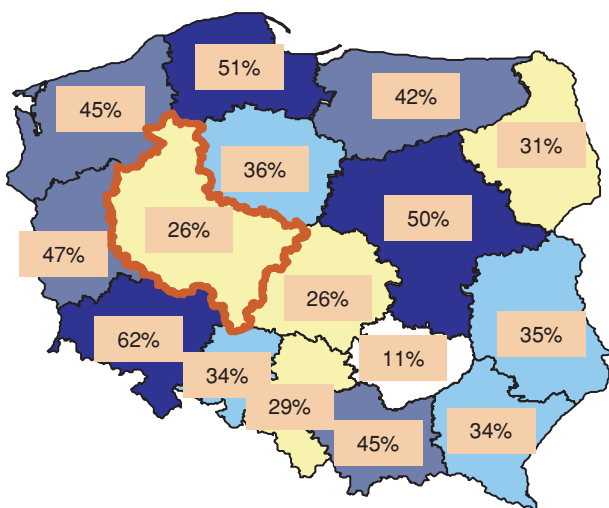

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Województwo wielkopolskie to województwo, w którym istnieje stosunkowo duży rozdźwięk pomiędzy opiniami przedstawicieli samorządów gminnych na temat skuteczności pomocy udzielanej przez gminę osobom niepełnosprawnym, a opiniami samych zainteresowanych.

Odsetek niepełnosprawnych deklarujących, iż gmina „załatwiła sprawę”

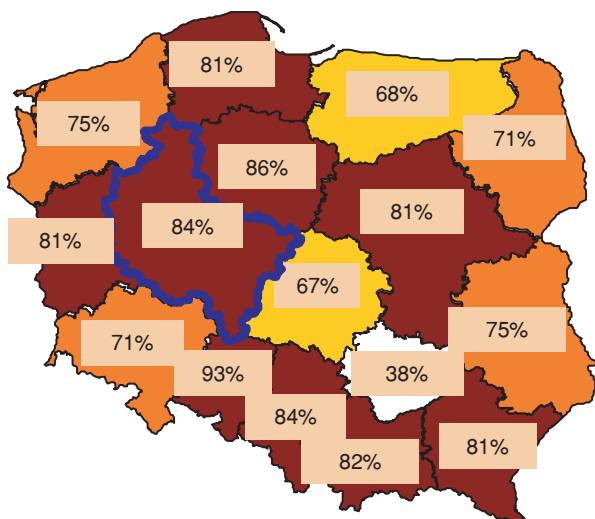

Analizując opinie osób niepełnosprawnych na temat skuteczności działań gminy w odniesieniu do ich problemów widać wyraźnie, że województwo wielkopolskie należy do województw o wynikach najsłabszych.

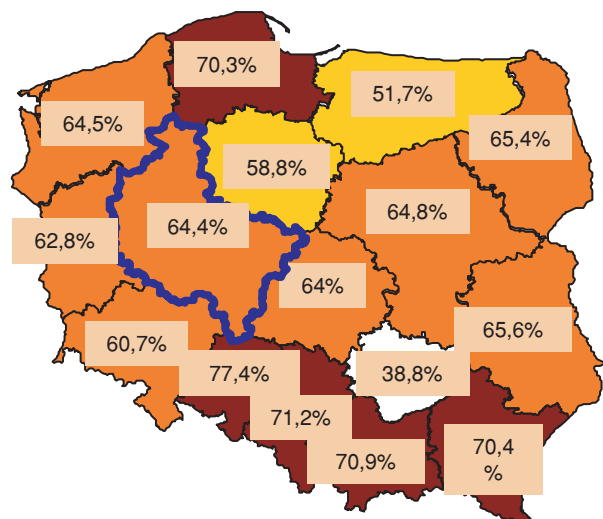
Natomiast pod względem oceny samorządów gminnych znajduje się w grupie województw o ocenie najwyższej.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

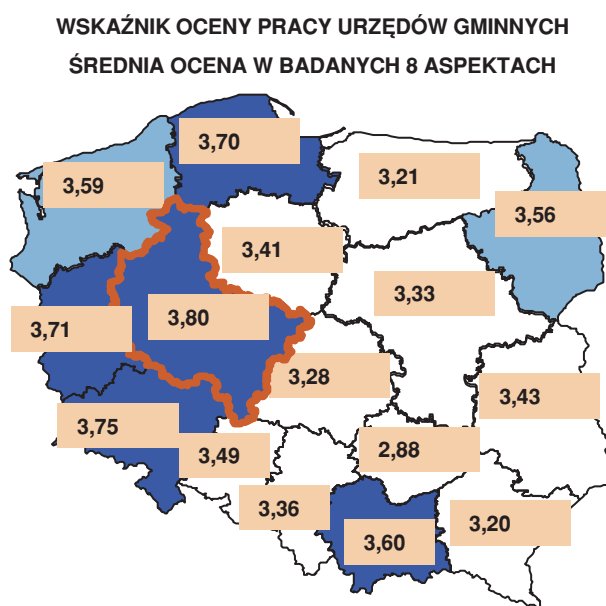
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę 8 następujących aspektów satysfakcji z jakości obsługi i pracy urzędników w urzędach gminnych, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. **Województwo wielkopolskie należy pod tym względem do województw najlepiej ocenianych.**

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

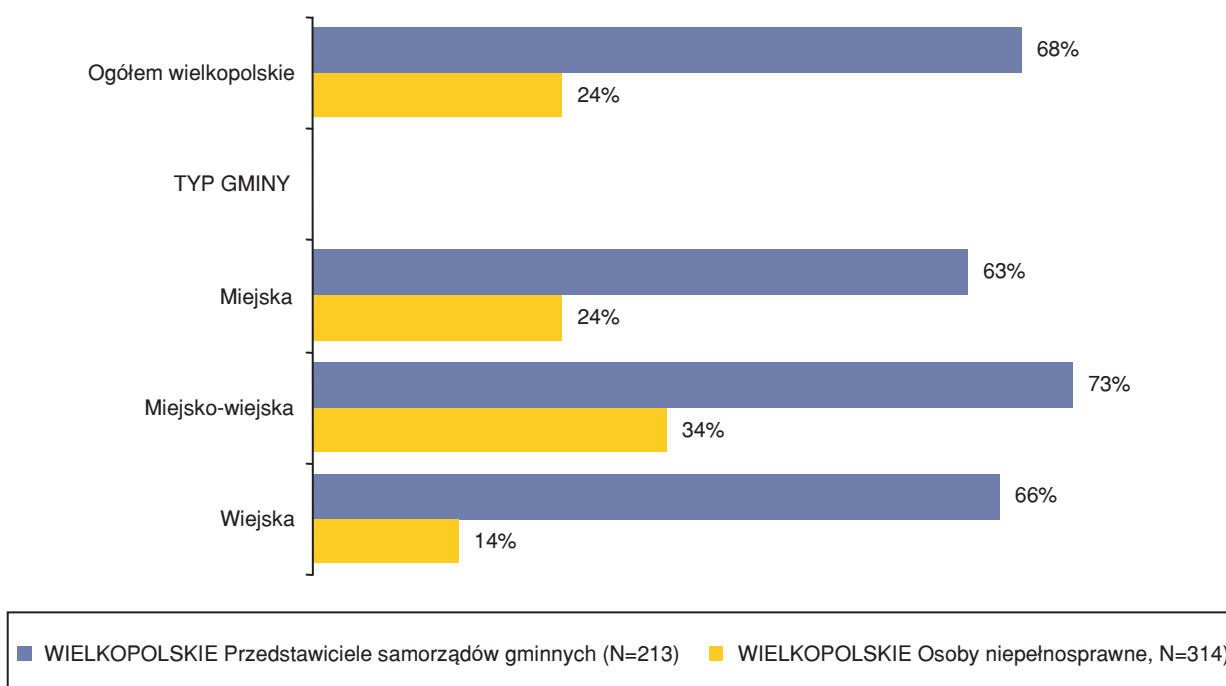
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **ZADOWOLENIA Z GMINY**. W tym pierwszym przypadku pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie wielkopolskim zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych największe jest w gminach miejsko-wiejskich, w gminach miejskich i wiejskich pozostaje na podobnym, nieco niższym poziomie. Podobnie widzą działalność gmin osoby niepełnosprawne. Najlepiej oceniane są przez nich, najmniej krytyczne wobec siebie samorządy gmin miejsko-wiejskich, najslabiej zaś samorządy gmin wiejskich.

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z GMINY

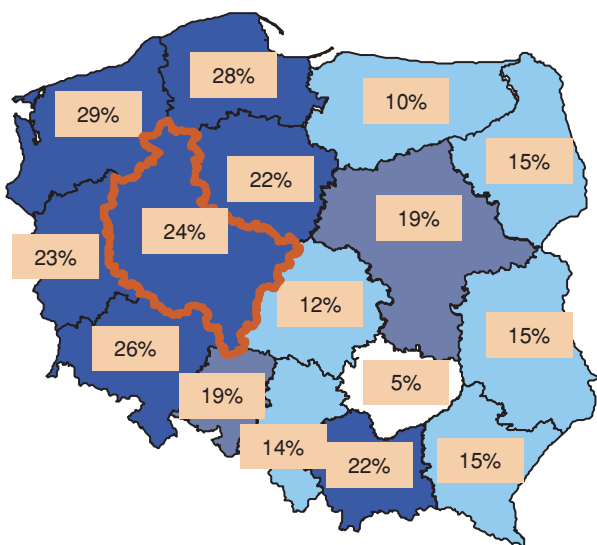
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony zachód kraju i bardziej pokrzywdzony wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpasowuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo wielkopolskie pod względem obydwu wskaźników należy do grupy województw wypadających najlepiej.

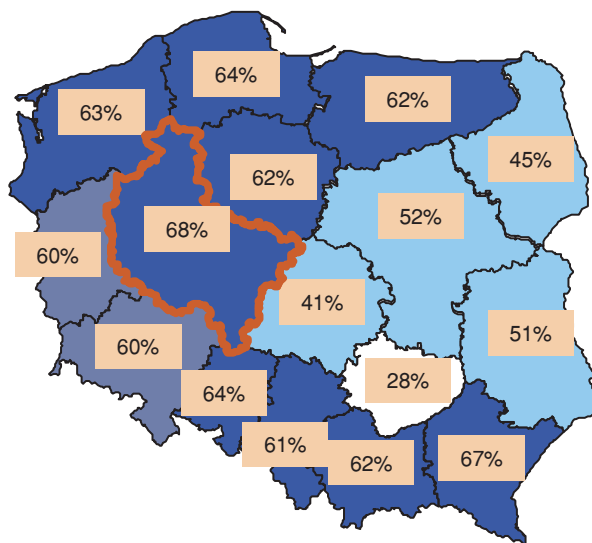
Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

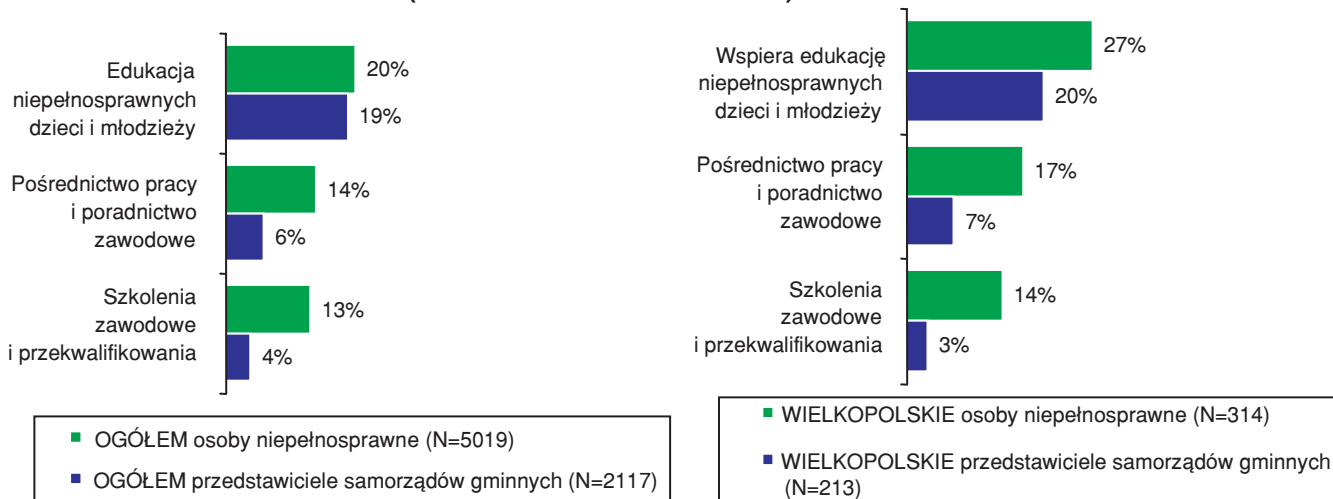
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Co ciekawe, osoby niepełnosprawne są przekonane o dużo większej aktywności gmin w tym zakresie, niż rzeczywistość ma to miejsce.

Podobnie jak w skali całego kraju, co piąta gmina w Wielkopolsce wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży. Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi są wśród wielkopolskich gmin zdecydowanie rzadsze. Nadal jednak utrzymują się na poziomie całego kraju.

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie wielkopolskim 74% niepełnosprawnych miało problem ze wskazaniem działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie. Co szósty badany wyraził przekonanie, iż w jego gminie w ogóle ich nie było. Również 58% przedstawiciele samorządów gminnych stwierdza, iż nie podejmowało tego typu działań. Ponadto 5% gmin nie umiało wskazać przykładów takich akcji, zaś w przypadku 2% nie mamy w tym zakresie żadnych danych – gminy te najprawdopodobniej w znakomitej większości po prostu nie podjęły działań. W województwie wielkopolskim mamy zatem do czynienia z dużą zbieżnością ocen osób niepełnosprawnych i danych dostarczonych przez gminy.

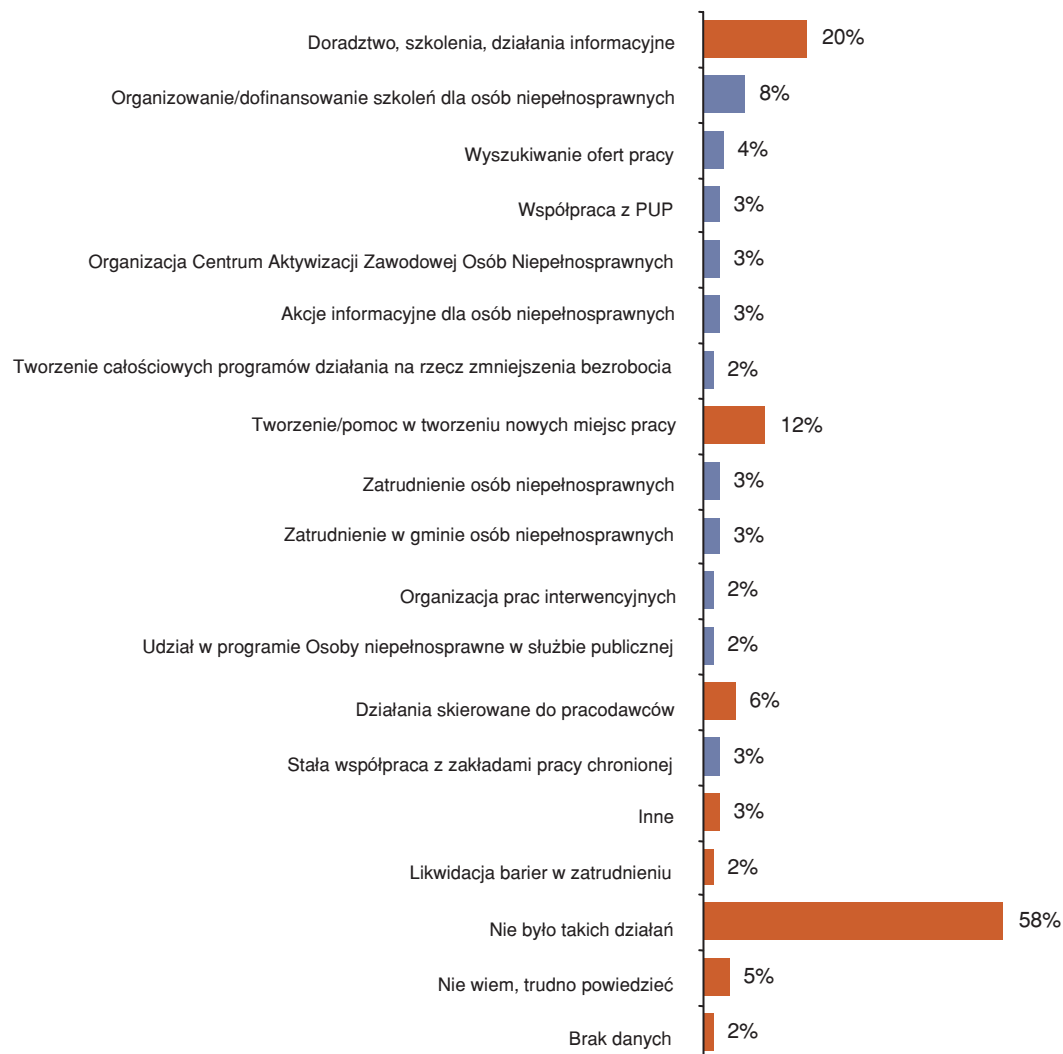
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W rezultacie niskiej aktywności jedynie 35% wielkopolskich gmin (na poziomie kraju 29%) może pochwalić się działaniami lub inicjatywami na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych.

Co piąty wielkopolski samorząd gminny zaangażował się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń i działań informacyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania te są jednak bardzo zróżnicowane. Nieco mniejszy odsetek – 12% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy.

Inne inicjatywy, takie jak np. działania skierowane do pracodawców lub likwidacja barier w zatrudnieniu podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

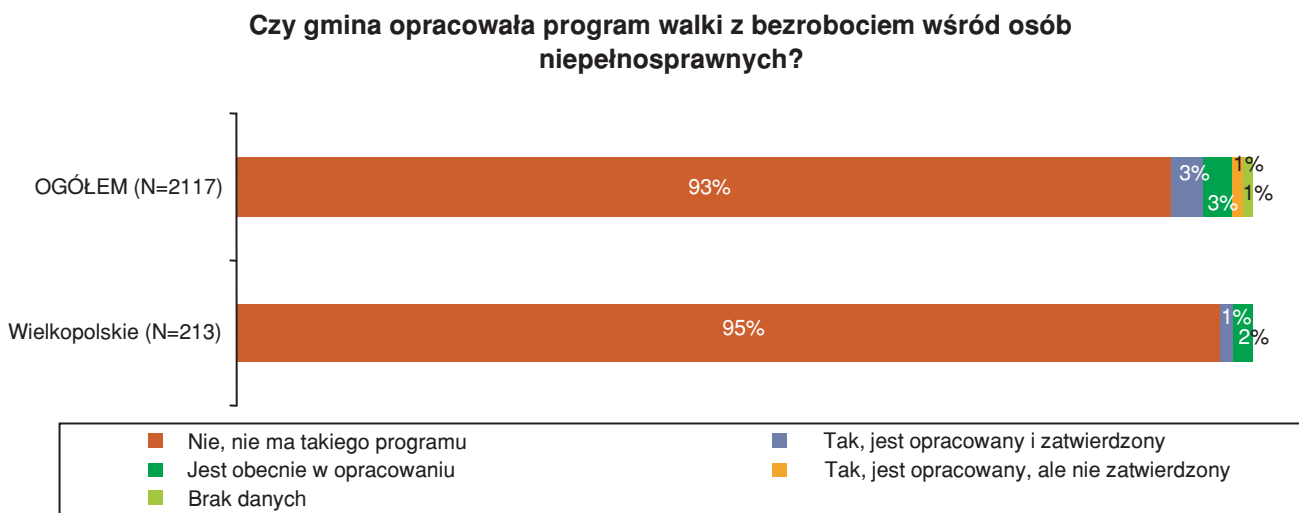
Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych? - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. W Wielkopolsce tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania) posiada jedynie 3% gmin. Jest to wynik gorszy, niż w skali kraju i zdecydowanie poniżej potrzeb.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie wielkopolskim plany gmin związane z finansowaniem lub dofinansowaniem działań związanych z rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych w 2006 roku są zbliżone do skali działań finansowanych lub dofinansowywanych w roku 2005. Gminy nie planują zwiększać swojego zaangażowania.

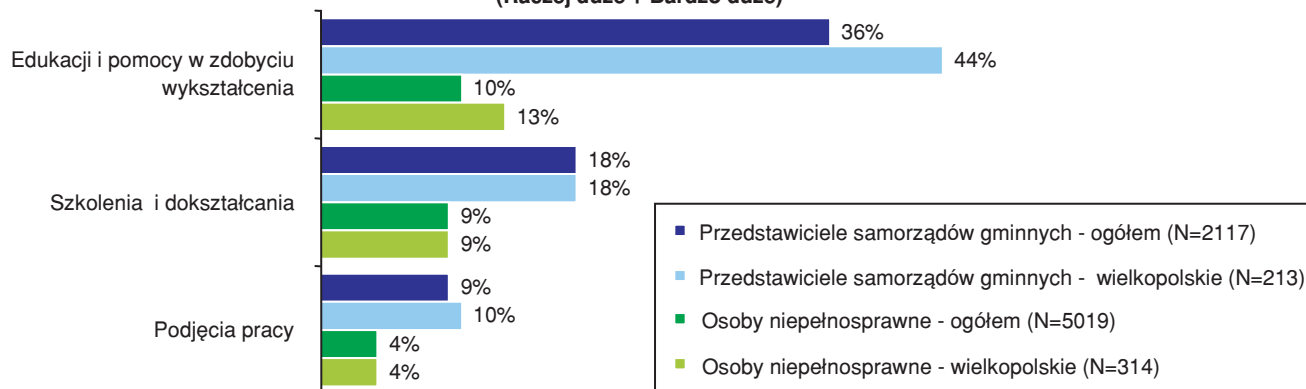
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W stosunku do oczekiwań osób niepełnosprawnych aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej jest w Wielkopolsce zdecydowanie za mała, zaś w przypadku większości działań na tym polu można mówić o całkowitym jej braku. Dlatego też w województwie wielkopolskim **zdecydowana większość niepełnosprawnych i znaczny odsetek samorządów gminnych, negatywnie ocenia działalność gmin na rzecz możliwości podjęcia pracy i podnoszenia kwalifikacji (szkolenia i doksztalcania)**. Oceny te utrzymują się jednak na poziomie podobnym do całego kraju.

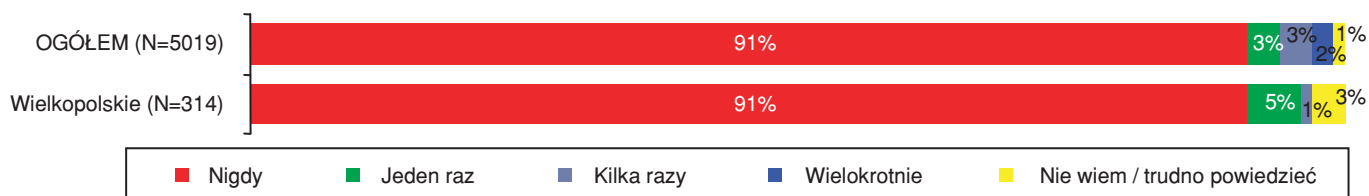
Natomiast oceny możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie edukacji i pomocy w zdobyciu wykształcenia w ocenie ich przedstawicieli, jak też osób niepełnosprawnych wypadają lepiej, niż przeciętnie.

O niezaprzeczalnie małym zaangażowaniu wielkopolskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie. 91% niepełnosprawnych twierdzi, iż nikt nigdy nie zwracał się do nich oferując pomoc przy znalezieniu pracy, szkoleń lub doradztwa zawodowego.

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i) oferując pomoc przy znalezieniu pracy/szkolenia/doradztwo zawodowe?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Trudno jest określić, czy przy uzyskaniu zewnętrznego wsparcia związanego z realizacją zadań na rzecz aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych wielkopolskich gminy chętniej podejmowałyby tego typu działania. Obecny brak aktywności i doświadczeń w tym zakresie znacznie utrudniłby bowiem efektywną realizację takich zadań.

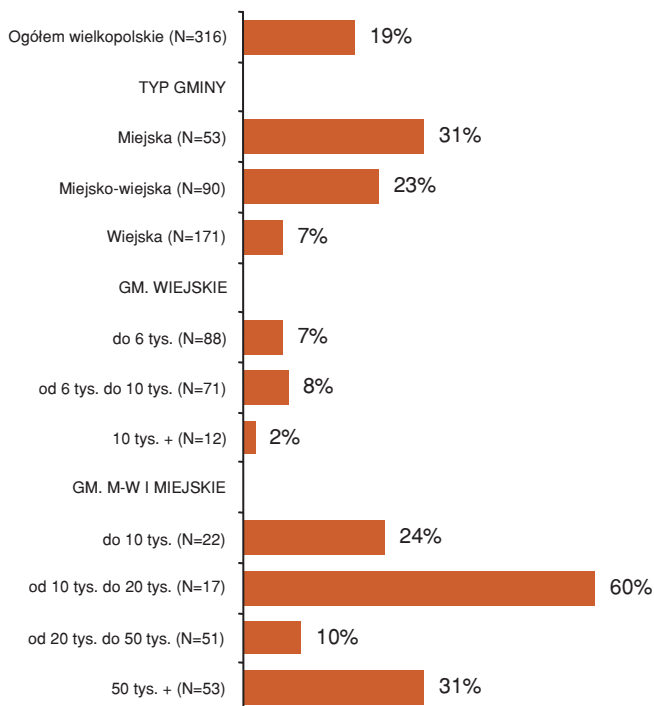
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie wielkopolskim obserwujemy zróżnicowania zaangażowania gmin w działalność na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w zależności od typu gminy. Podobnie jak w skali całego kraju, działania w zakresie rehabilitacji zawodowej częściej podejmują samorzady z gmin miejskich. W gminach wiejskich tego typu aktywność należy do rzadkości.

Nie obserwujemy prawidłowości charakterystycznych dla poziomu kraju w przypadku zależności pomiędzy podejmowaniem działań a wielkością gminy, szczególnie w przypadku opinii osób niepełnosprawnych.

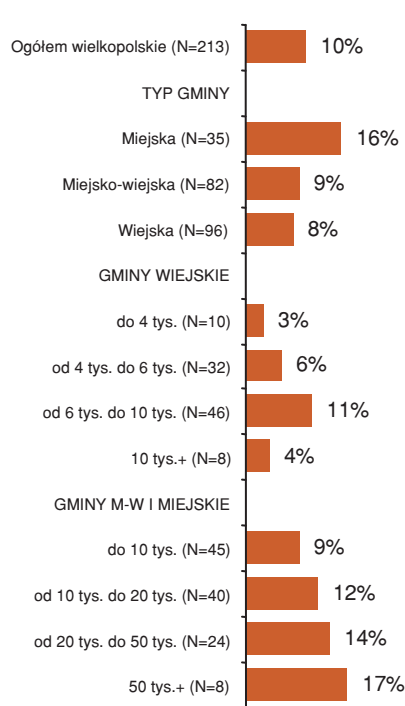
A zatem, w województwie wielkopolskim, inaczej niż w niektórych regionach kraju, nie mamy do czynienia z sytuacją, w której relatywnie lepiej radzą sobie w zakresie rehabilitacji zawodowej gminy największe. Sytuacja ta szczególnie widoczna jest w przypadku gmin wiejskich, gdzie najbardziej aktywne są gminy średniej wielkości.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo wielkopolskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

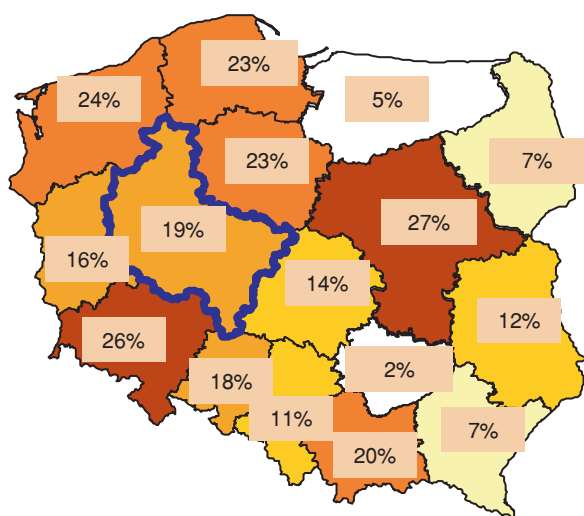
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006.
Województwo wielkopolskie, N=213

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Województwo wielkopolskie należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych utrzymuje się w granicach średniej. Region ten wraz z pozostałymi województwami z zachodniej (za wyjątkiem województwa lubuskiego) i południowej Polski może się pochwalić znacznie większą aktywnością, niż wschodnia i centralna część kraju.

Ocena aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie wielkopolskim koresponduje z rzeczywistą skalą ich działań. Mieszkańcy tego regionu są bardziej zadowoleni z możliwości stwarzanych przez samorzady gminne w zakresie rehabilitacji zawodowej, z drugiej strony zaś rzeczywiście aktywność gmin jest tutaj duża, w porównaniu z innymi regionami.

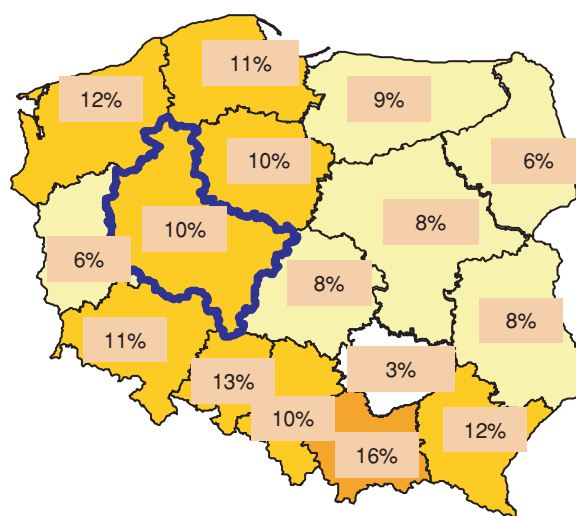
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Samorządy gminne w województwie wielkopolskim przejawiają większą aktywność w zakresie poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacji społecznej, niż miało to miejsce w przypadku działań dotyczących rehabilitacji zawodowej. Skala działań realizowanych przez gminy w tym zakresie utrzymuje się w Wielkopolsce na poziomie kraju. Nie dorównuje ona jednak oczekiwaniom formułowanym przez osoby niepełnosprawne.

Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nie adresowanej specyficznie do niepełnosprawnych. Gminy obejmują opieką i pomocą jedynie część tej grupy – osoby kwalifikujące się najczęściej do pomocy społecznej lub socjalnej. Nie wychodzą także z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą. Tutaj należy zatem upatrywać źródła negatywnych ocen zainteresowania i zaangażowania samorządów gminnych formułowanych przez niepełnosprawnych mieszkańców gmin.

Należy zwrócić uwagę, iż zarówno w **Wielkopolsce**, jak i w innych regionach, zasadnicza, **największa część pomocy** udzielanej przez gminy osobom niepełnosprawnym, czyli **podstawowe wsparcie pieniężne, materialne i bytowe**, nie jest adresowana specyficznie do nich. Pod względem obsługi petenta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekoniecznie niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczanych jest najwięcej pieniędzy.

Skala tej pomocy w województwie wielkopolskim nie odbiega od ogółu. Warto jednak dodać, że w przypadku pomocy pieniężnej i bytowej działania gmin w tym regionie są mniej dostrzegane przez niepełnosprawnych, w porównaniu do całego kraju.

Do częściej udzielanych niepełnosprawnym form wsparcia należy zaliczyć również **pomoc prawną**. W Wielkopolsce świadczy ją niemal co czwarta gmina. Pozostałe działania, podobnie jak w skali kraju, podejmowane są w mniejszym zakresie.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

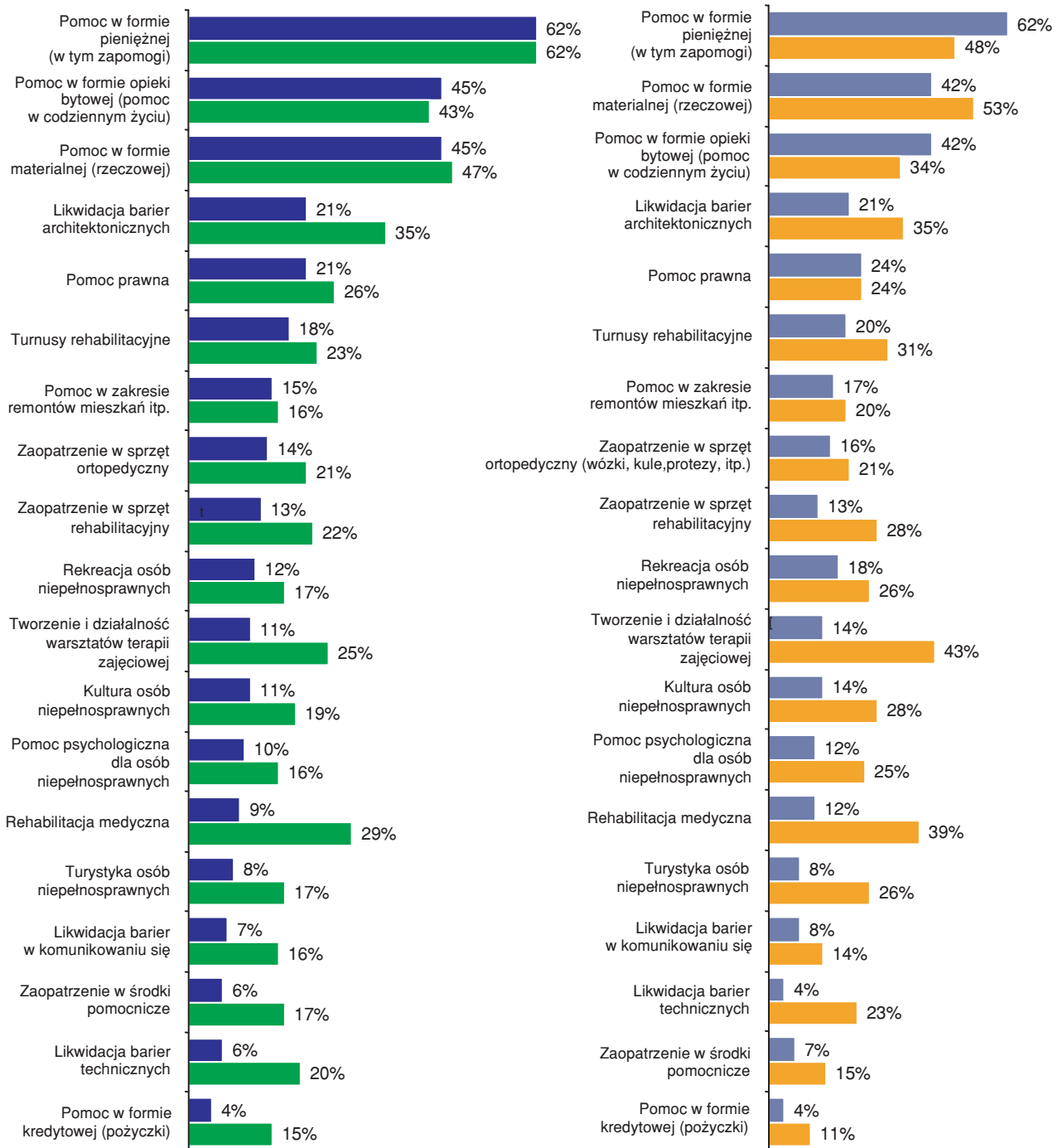
Nieliczne gminy podejmują, finansują lub dofinansowują działania z zakresu likwidacji barier architektonicznych, czy wsparcia w zakresie rehabilitacji medycznej.

Jednocześnie w przypadku większości z tych działań **niepełnosprawni z Wielkopolski są zdania, że samorządy gminne robią więcej, niż w rzeczywistości (wedle deklaracji gmin)**. Tak silne przekonania o podejmowaniu przez samorządy zadań związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym są najprawdopodobniej wyrazem dużych oczekiwań tych osób wobec gmin.

Można podejrzewać, że **gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej**. Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznie do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=2117)
■ Osoby niepełnosprawne (N=5019)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - wielkopolskie (N=213)
■ Osoby niepełnosprawne - wielkopolskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Gdyby wziąć po uwagę wymieniane przez samorządy gminne w województwie wielkopolskim przykłady inicjatyw i działań zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie, okazałoby się, że mamy do czynienia z całkiem sporą aktywnością w tym zakresie. Tylko 25% wielkopolskich gmin nie wskazało żadnych tego typu działań (20% samorządów stwierdziło, iż takich działań nie było, zaś 5% uchyliło się od odpowiedzi).

Z drugiej jednak strony, **część inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej pomoc najprostszą, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą.** I choć jest to zapewne powód do chluby dla samorządów gminnych, należy jednak podkreślić, że jest to wsparcie społeczne i socjalne, które niekoniecznie adresowane jest wyłącznie do niepełnosprawnych. Trudno też tego typu doraźne działania nazwać „inicjatywą”.

Do działań skierowanych specyficznie do grupy osób niepełnosprawnych, które samorządy gminne podjęły w 2005 lub 2006 roku, należą przede wszystkim te związane z **likwidacją barier architektonicznych (27%), organizacją imprez lub spotkań dla osób niepełnosprawnych (22%), poprawą w zakresie transportu (14%) oraz działalnością rehabilitacyjno-medyczną (15%).**

Warto także podkreślić, iż opisana powyżej aktywność samorządów pozostała zupełnie niezauważona przez niepełnosprawnych. Respondenci z województwa wielkopolskiego najczęściej (7%) wskazywali na działania związane z likwidacją barier architektonicznych oraz prowadzeniem warsztatów terapeutycznych. Inne inicjatywy wskazywało sporadycznie najwyżej 6% niepełnosprawnych. Jednocześnie **co dziesiąty badany zadeklarował, iż jego gmina nie podejmowała żadnych inicjatyw, zaś co drugi miał problem ze wskazaniem jakiegokolwiek działania.**

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

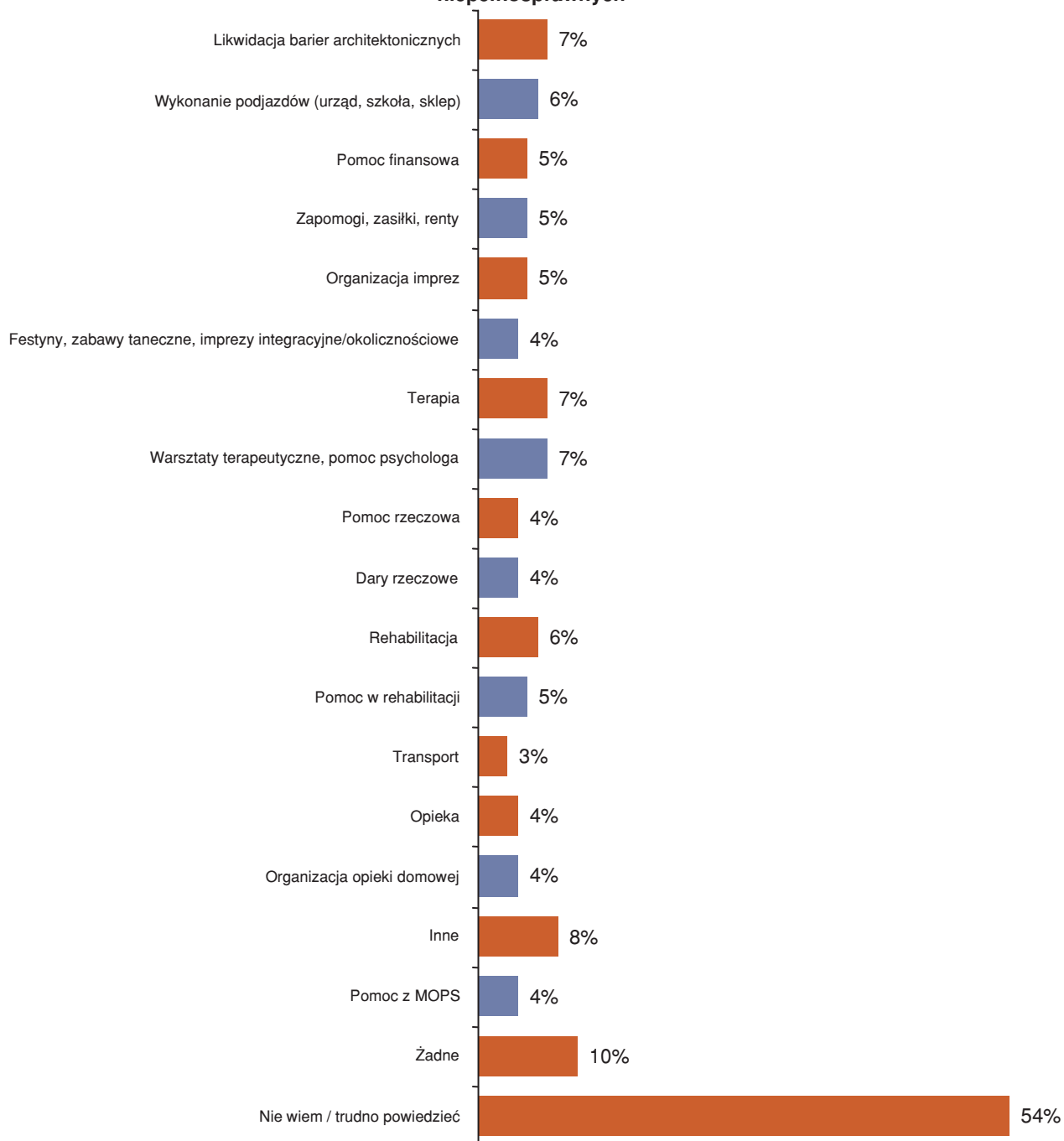
Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie wielkopolskim **obserwujemy znacznie większe, niż w całym kraju, rozbieżności pomiędzy deklaracjami gmin i osób niepełnosprawnych w kwestii kontaktu z urzędnikami gminy.**

Podczas gdy przedstawiciele 87% samorządów gminnych wskazują, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu (w 21% gmin nawet raz w tygodniu), większość niepełnosprawnych (69%) stwierdza, iż żaden pracownik gminy nie odwiedził ich pytając o sytuację i potrzeby. Ponadto co najmniej 86% tej grupy deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z własnej inicjatywy, pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową czy materialną.

Należy także zaznaczyć, że **wedle deklaracji wielkopolskich gmin częstotliwość odwiedzin pracowników socjalnych u niepełnosprawnych jest w Wielkopolsce nieco wyższa, niż na poziomie kraju.**

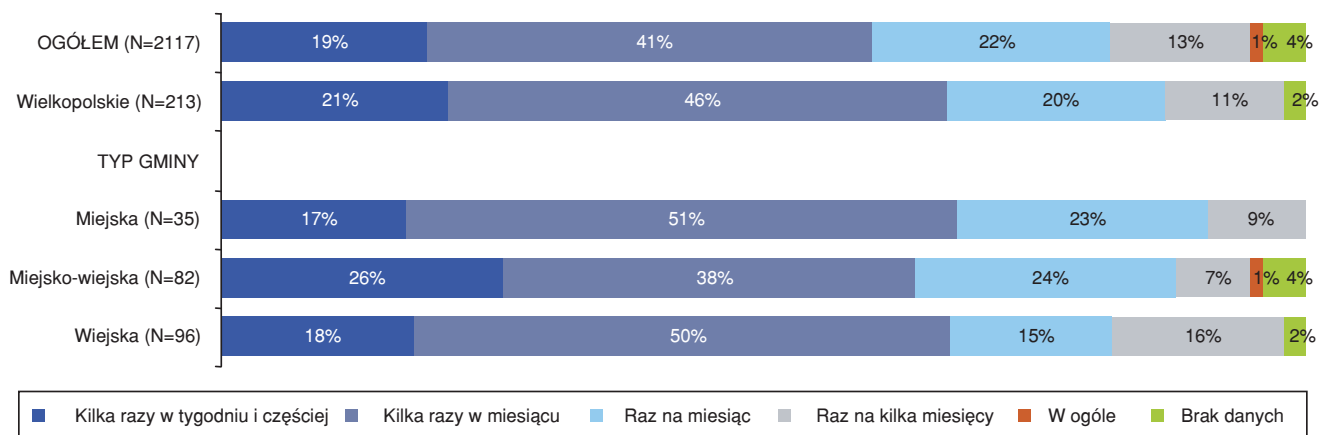
Wydaje się też, że **na częstotliwość odwiedzin u niepełnosprawnych ma wpływ typ gminy.** Wśród gmin miejsko-wiejskich obserwujemy dużo wyższy odsetek takich, w których pracownicy socjalni, według deklaracji gmin, kontaktują się z niepełnosprawnymi przynajmniej raz w tygodniu, a także przynajmniej raz w miesiącu. W przypadku gmin miejskich i wiejskich pracownicy socjalni odwiedzają niepełnosprawnych mieszkańców przeważnie kilka razy w miesiącu. Tymczasem według deklaracji niepełnosprawnych mieszkańców miast odsetek osób, których nigdy nie odwiedził pracownik gminy, jest dużo wyższy, niż w przypadku mieszkańców gmin miejsko-wiejskich i wiejskich. Może to oczywiście być spowodowane większą liczbą mieszkańców w gminach miejskich i tym samym większą liczbą niepełnosprawnych pozostających pod opieką pracowników urzędów gminnych.

Zauważmy, iż powyżej opisane prawidłowości pokazują, że to na osobach niepełnosprawnych spoczywa główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy. Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, większość zaś czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. W przypadku osób niepełnosprawnych starania takie mogą być bardzo utrudnione. Stosunkowo częste odwiedziny u osób niepełnosprawnych, jakie wedle deklaracji mają miejsce, mogą dotyczyć tylko niektórych niepełnosprawnych mieszkańców. Większość ze swoimi problemami pozostaje sama i być może nawet nie wie, gdzie mogłaby poszukiwać pomocy.

Wyniki badania sugerują, iż omawianymi wcześniej działaniami gmin objęta jest jedynie mała część grupy osób niepełnosprawnych, czego nie oddają trafnie pytania kwestionariusza – pytaliśmy bowiem o sam fakt pomocy, a nie o skalę tej pomocy.

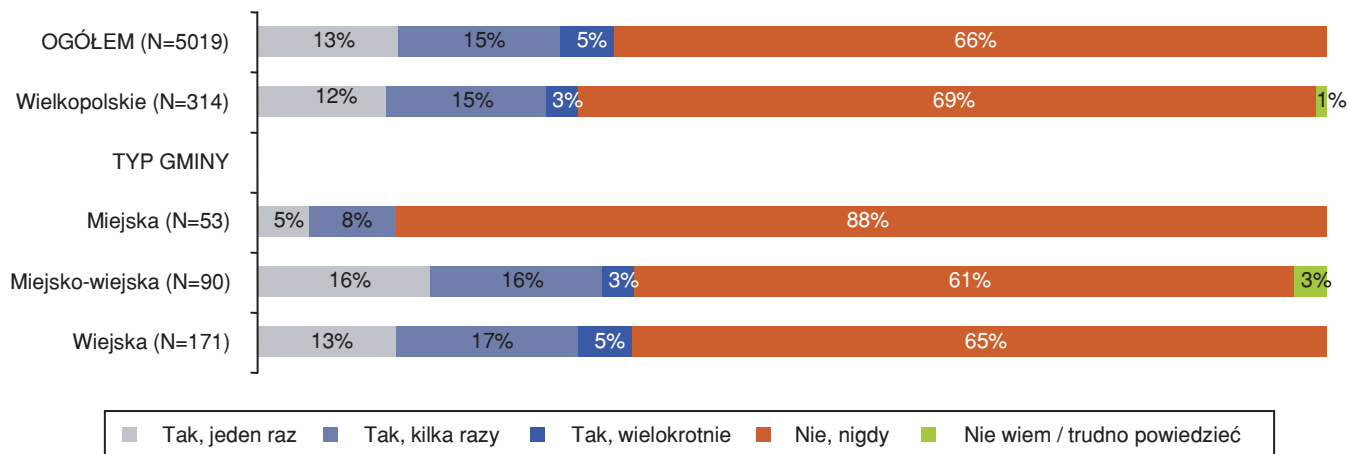
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

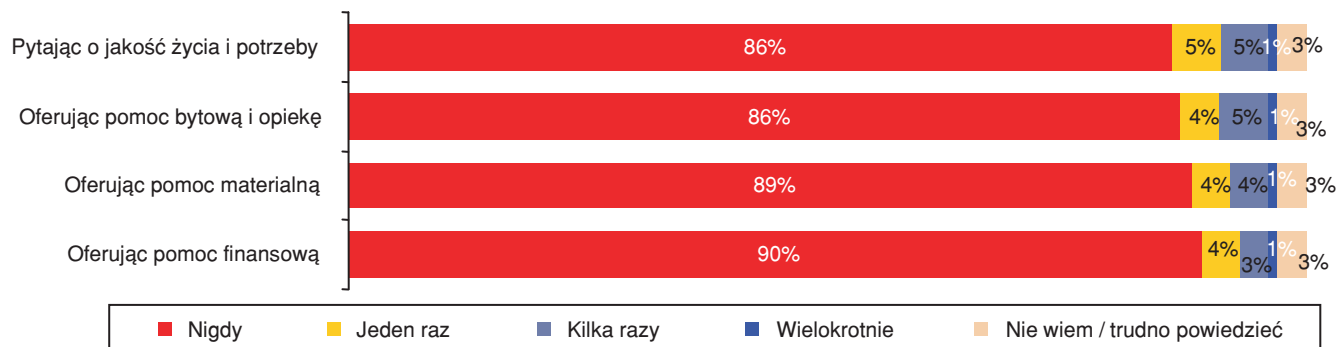
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=314

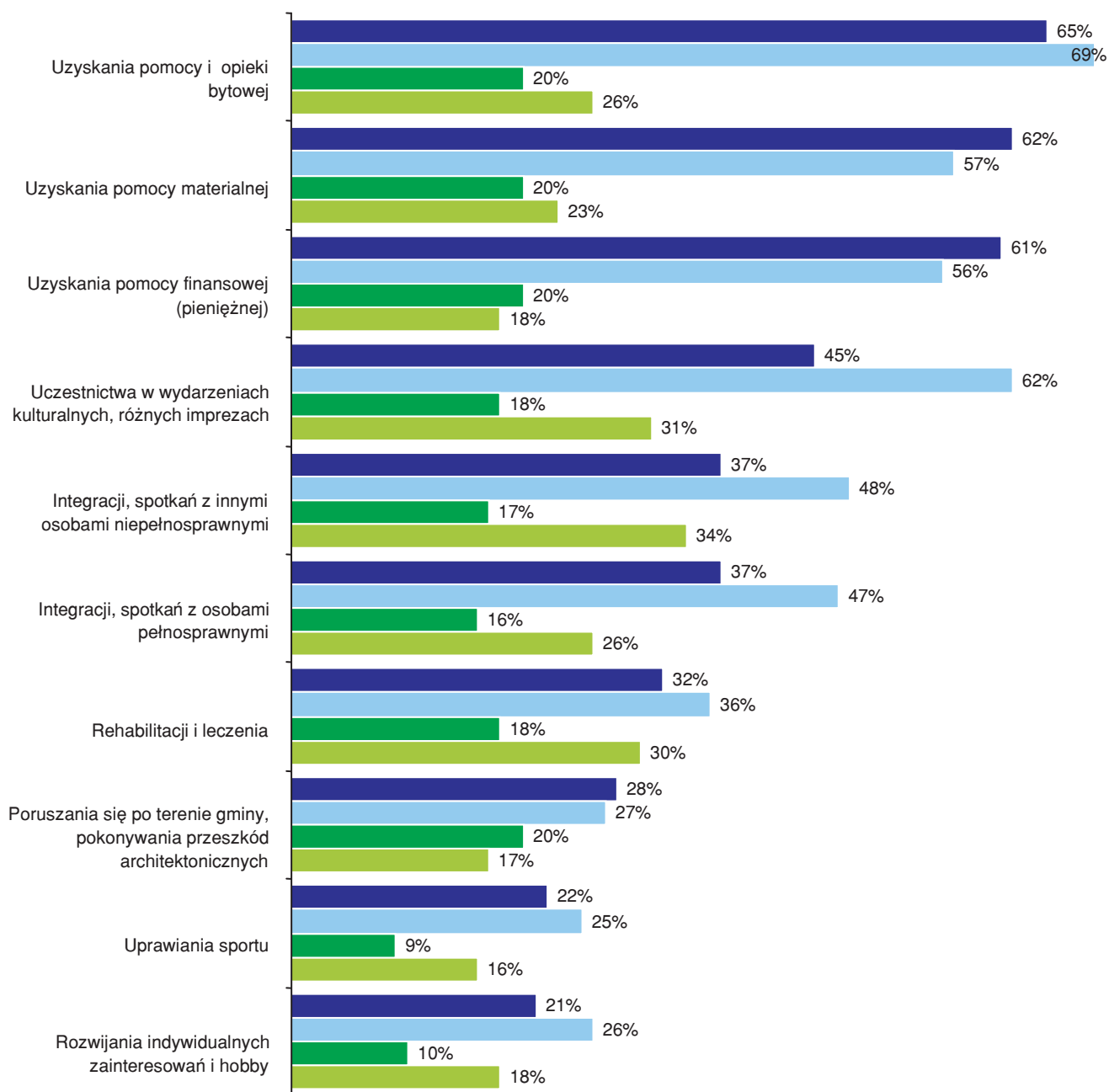
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Zwróćmy uwagę na ogromne rozbieżności ocen dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych formułowanych przez przedstawicieli tej grupy oraz samorządy gminne. Wielkopolska zasadniczo nie odbiega pod tym względem od ogółu kraju, choć w województwie tym zarówno niepełnosprawni jak i przedstawiciele gmin lepiej niż przeciętnie oceniają możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie rehabilitacji społecznej.

Osoby niepełnosprawne rzadko pozytywnie oceniają działalność gmin dotyczącą rehabilitacji społecznej. W Wielkopolsce w przypadku najbardziej powszechnych działań – pomocy bytowej, materialnej i finansowej jedynie 18-26% niepełnosprawnych ocenia aktywność gmin pozytywnie. Tymczasem ponad połowa przedstawicieli samorządów gminnych uważa, iż możliwości, jakie gminy stwarzają na tym polu są raczej duże lub bardzo duże. W stosunku do działań, takich jak uczestnictwo w kulturze oraz integracja społeczna różnice te są mniej widoczne. Natomiast zbieżność w opiniach osób niepełnosprawnych oraz przedstawicieli samorządów gminnych zauważamy w przypadku pozostałych inicjatyw, takich jak rehabilitacja i leczenie, możliwość poruszania się po terenie gminy, uprawianie sportu czy hobby. W przypadku większości tych działań osoby niepełnosprawne wystawiały pozytywną ocenę częściej niż przeciętnie.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - ogółem (N=2117)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - wielkopolskie (N=213)

■ Osoby niepełnosprawne - ogółem (N=5019)

■ Osoby niepełnosprawne - wielkopolskie (N=314)

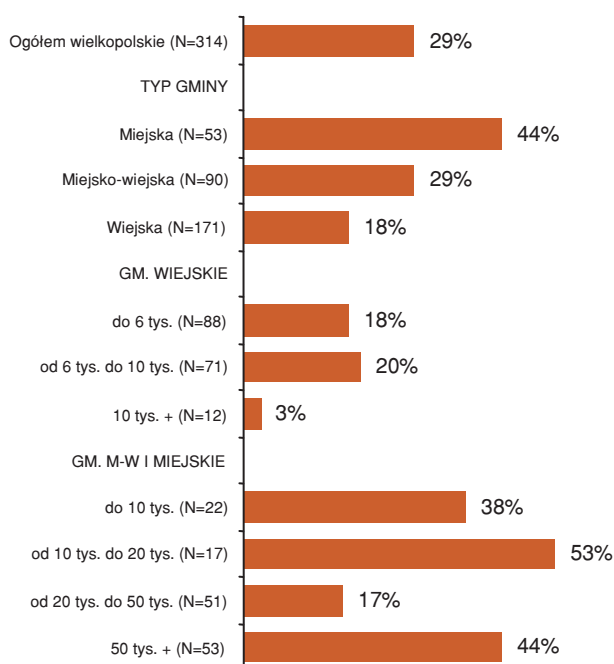
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w skali kraju, obserwujemy rozbieżności pomiędzy gminami różnego typu w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych. Trudno natomiast wskazywać znaczące zależności w przypadku wielkości gminy.

Częściej angażują się w działania w zakresie rehabilitacji społecznej gminy miejskie. Szczególnie tendencję tę widać w opiniach osób niepełnosprawnych. Natomiast rzadziej takie działania podejmują gminy wiejskie.

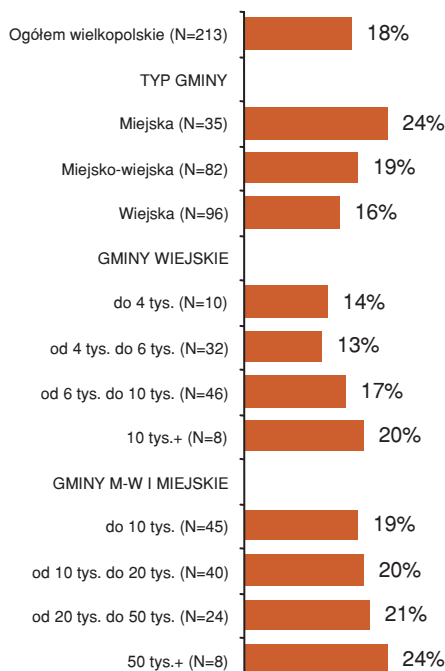
Podobnie jak w przypadku rehabilitacji zawodowej, w województwie wielkopolskim nie mamy do czynienia z sytuacją, w której relatywnie lepiej radzą sobie w zakresie rehabilitacji społecznej gminy największe. Sytuacja ta szczególnie widoczna jest w przypadku gmin wiejskich, gdzie najbardziej aktywne są według niepełnosprawnych gminy małe i średnie.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo wielkopolskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

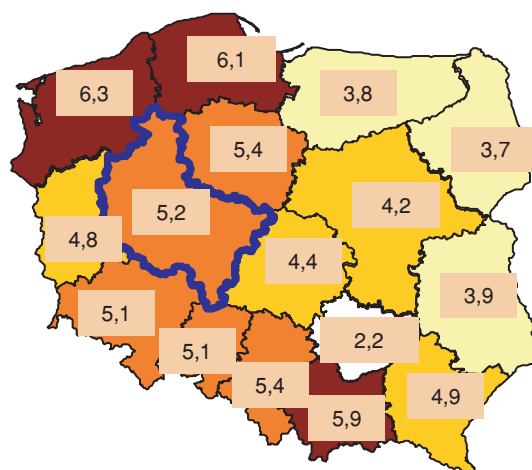
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006.
Województwo wielkopolskie, N=213

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo wielkopolskie wpisuje się w, widoczny na mapach zróżnicowań, podział terytorialny na Polskę zachodnią i wschodnią. Deklaracje samorządów gminnych plasują je bliżej województw wypadających najlepiej pod względem rehabilitacji społecznej.

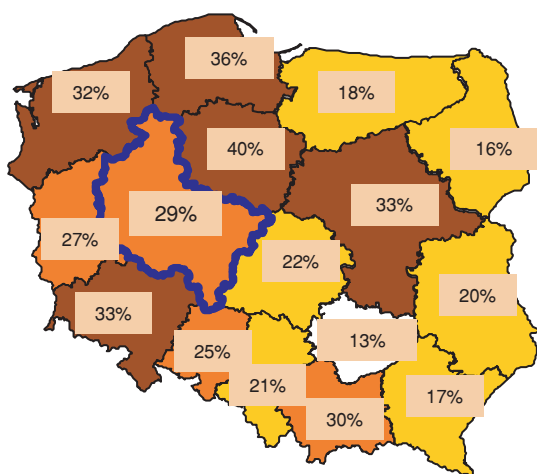
Zauważmy również, że niepełnosprawni z województwa wielkopolskiego, podobnie jak respondenci z innych województw, mieli tendencję do przeszacowywania aktywności gmin w zakresie rehabilitacji społecznej. Rozbieżności w przypadku Wielkopolski nie są wprawdzie tak drastyczne, jak w przypadku województw ze środkowej Polski, ale prawidłowość również tutaj się pojawia.

ŚREDNIA LICZBA PODEJMOWANYCH PRZEZ GMINĘ DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

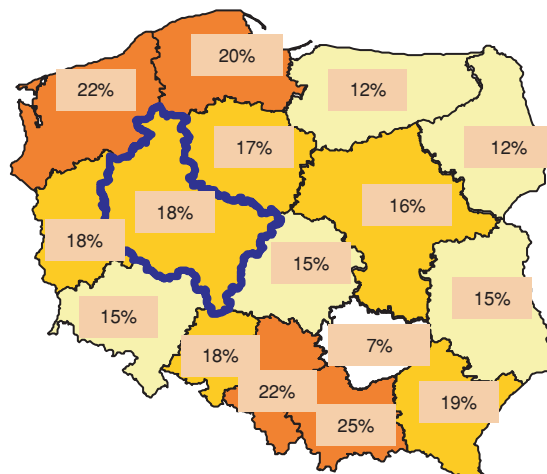
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie wielkopolskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy podobne, jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

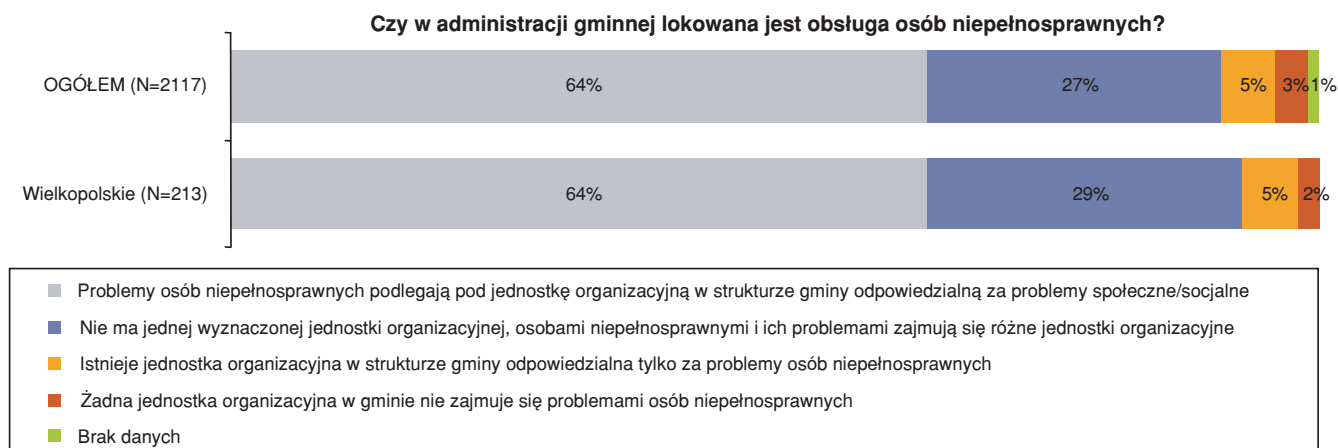
Samorządy gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym.

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- Samorządy gminne finansują pomoc udzielając osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

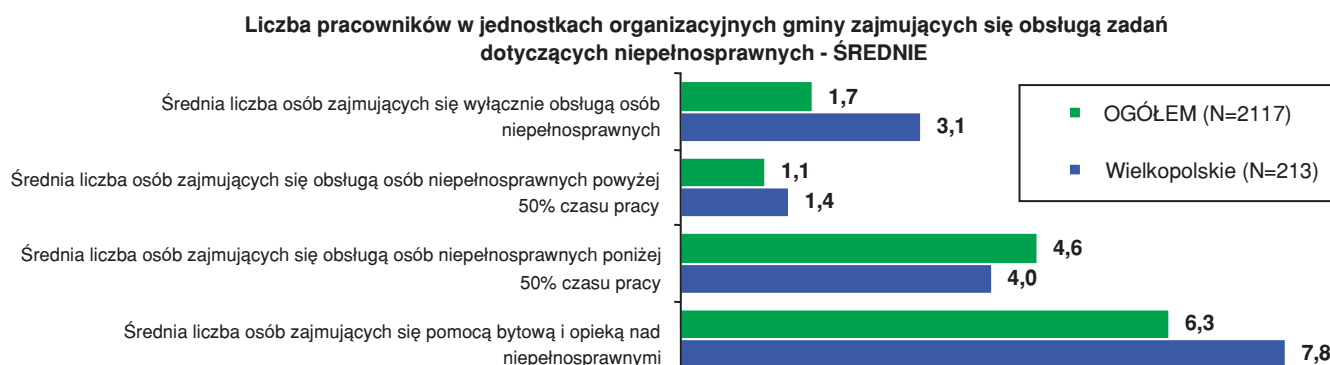
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim mamy do czynienia z sytuacją identyczną, jak w skali kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (64%). W 29% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 5% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

☞ **Samorzady gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Na tle całego kraju Wielkopolska wypada pod tym względem nieco lepiej. Gminy z tego regionu dysponują większą, niż przeciętnie, liczbą pełnoetatowych pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych – średnio 3 etaty, a także pracowników zajmujących się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi (7 lub 8 osób w porównaniu z ponad sześcioma w skali kraju).

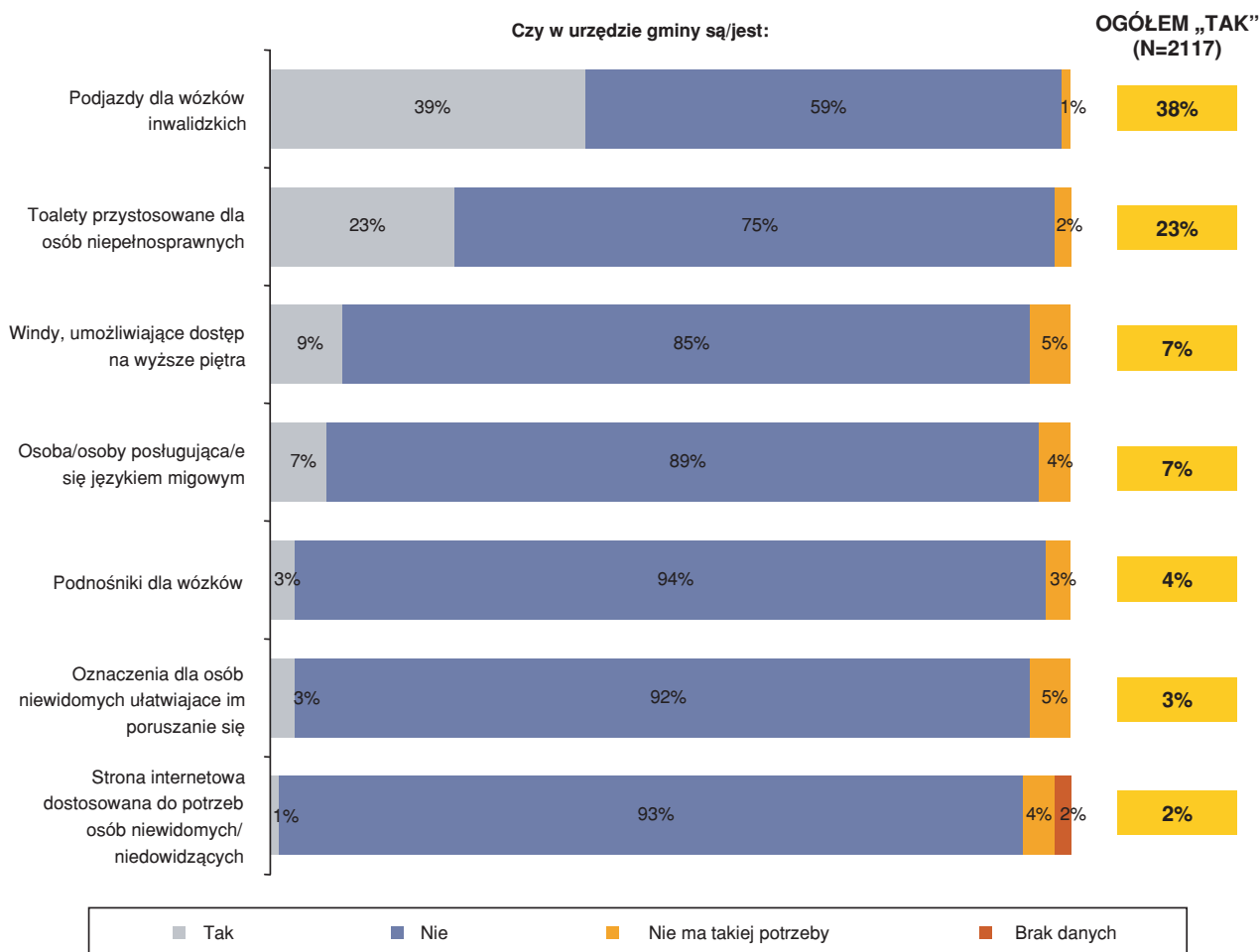
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Województwo wielkopolskie nie odbiega pod tym względem od innych regionów. Również i tutaj większość urzędów gmin nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych petentów.

Jedynie nieco ponad co trzecia gmina w Wielkopolsce posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. W co czwartej zaś niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Ale już do rzadkości należą osoby posługujące się językiem migowym oraz windy. Natomiast podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe w zasadzie są niemal nieobecne.

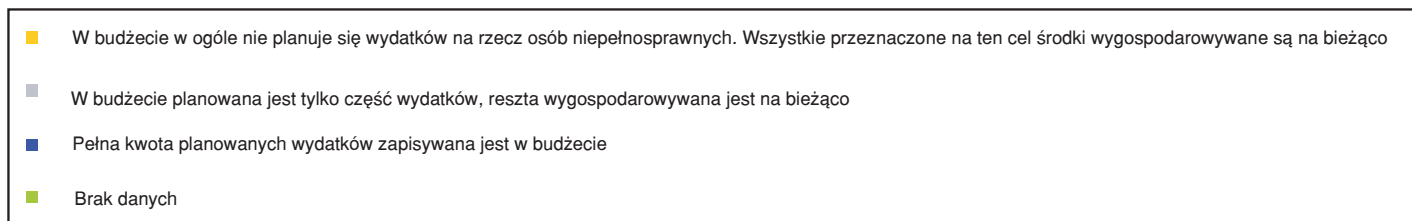
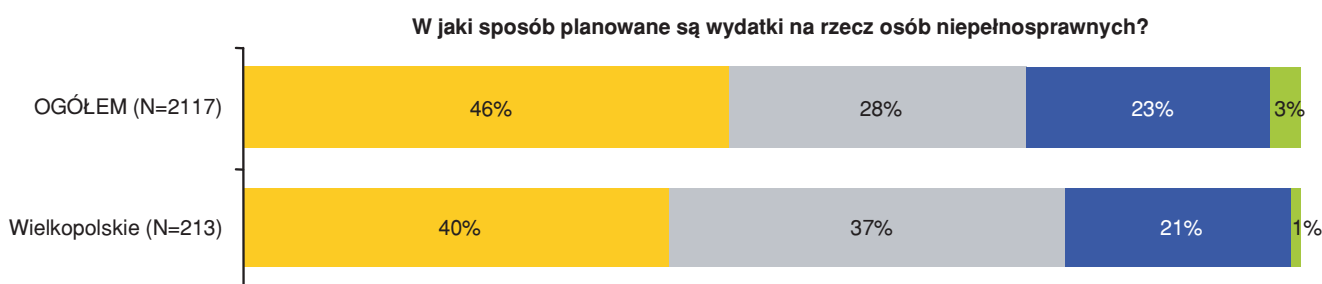

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117. Województwo wielkopolskie, N=213

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie wielkopolskim 40% samorządów gminnych w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. Z drugiej jednak strony, prawie tyle samo gmin (37%) częściowo uwzględnia wydatki przeznaczone na ten cel w budżecie. Pod tym względem Wielkopolska wypada lepiej, niż pozostała część kraju, gdzie 46% gmin wygospodarowuje środki na bieżąco, bez uprzedniego planowania ich w budżetach, a zaledwie 28% uwzględnia w budżecie te wydatki częściowo. Jednocześnie tylko co piąta z wielkopolskich gmin planuje pełną kwotę wydatków.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

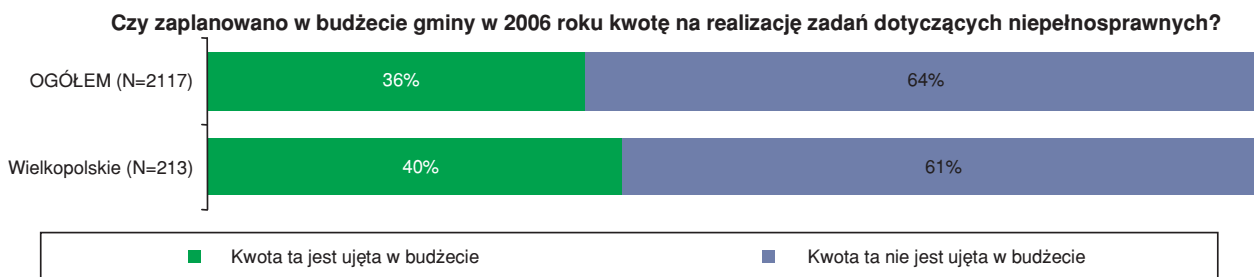
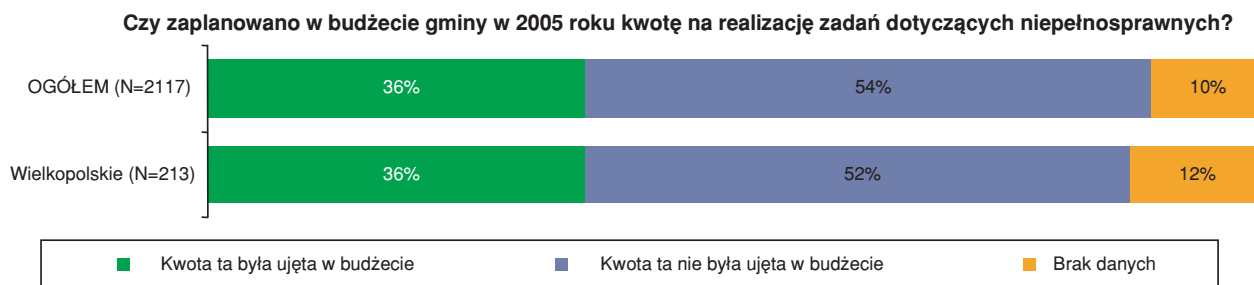
Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. W województwie wielkopolskim sytuacja jest nieco gorsza, niż w skali kraju, bowiem jedynie 3% gmin deklaruje, iż opracowała lub jest w trakcie opracowywania tego typu programu. Z drugiej strony jednak, co czwarta wielkopolska gmina ma opracowany (lub jest w trakcie opracowywania) gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, co jest odsetkiem nieco większym od przeciętnego dla kraju.

Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

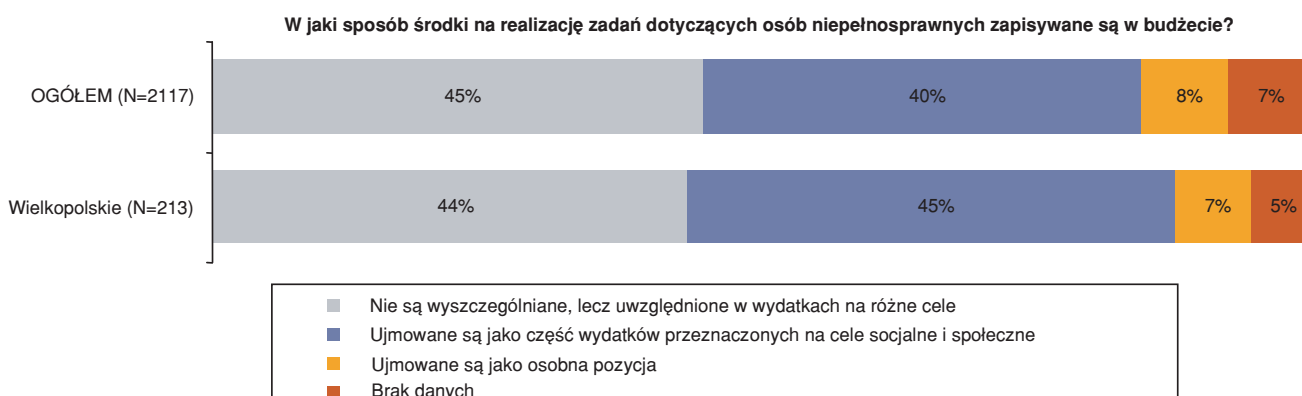
➡ **Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.**

Jedynie 36% gmin ujmowało tego typu wydatki w budżecie na rok 2005, zaś 40% gmin zaplanowało je w budżecie na rok 2006. Jednak większość gmin w żaden sposób nie umieszcza ich w budżetach. Przytoczone powyżej odsetki dla województwa wielkopolskiego nie odbiegają od przeciętnych wyników.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całym kraju, w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. Ponad 40% gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele. Natomiast 45% gmin środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych ujmuje jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie wielkopolskim mamy do czynienia z podobną, jak w skali kraju, strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 60% środków pochodzi z ich budżetu. Natomiast drugim co do udziału w wydatkach źródłem finansowania są, podobnie jak w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (14% środków) oraz środki województwa (11% środków). Ponadto w przypadku wielkopolskich gmin relatywnie większe znaczenie, niż przeciętnie, mają środki pochodzące od sponsorów.

**Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe gminy na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?
PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)**

	OGÓLEM (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=258)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlasie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-pomorskie (N=88)	wielkopolskie (N=151)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie, jak w innych województwach, działalność gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim dostosowaniu i finansowaniu działań aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

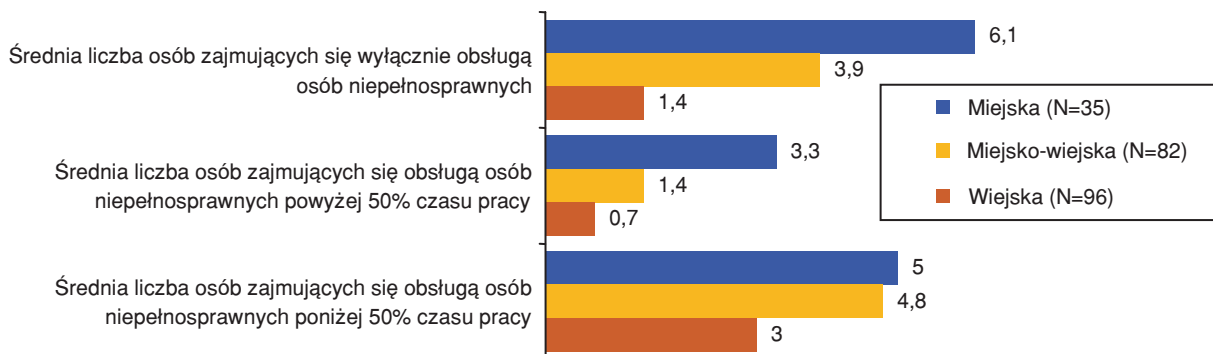
Podobnie, jak w skali kraju, również w województwie wielkopolskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

❑ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

Pod względem organizacji obsługi osób niepełnosprawnych w urzędach gminy nie obserwujemy w Wielkopolsce znaczących różnic. Warto zauważyć, że wśród gmin miejskich nie ma jednak żadnej, w której istniałaby jednostka odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych.

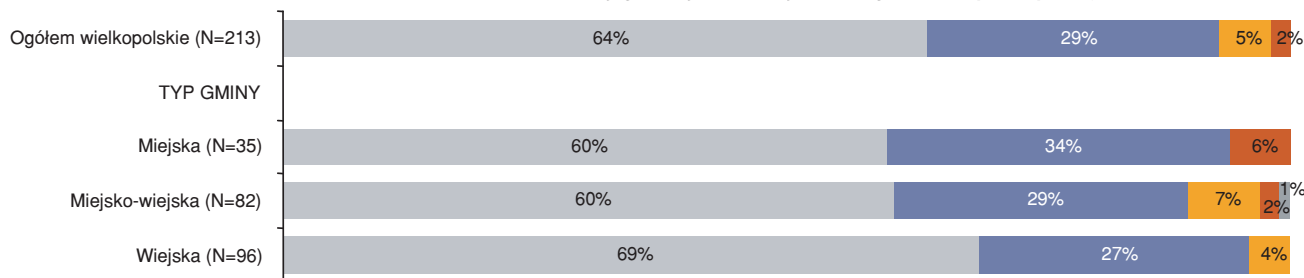
Obserwujemy natomiast duże zróżnicowanie pod względem liczby etatów dedykowanych do obsługi niepełnosprawnych petentów. Przeciętnie najwięcej pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi (niezależnie od czasu tej pracy) posiadają gminy miejskie. Dużo gorsza jest sytuacja przede wszystkim gmin wiejskich.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

- Problemy osób niepełnosprawnych podlegają pod jednostkę organizacyjną w strukturze gminy odpowiedzialną za problemy społeczne/socjalne
- Nie ma jednej wyznaczonej jednostki organizacyjnej, osobami niepełnosprawnymi i ich problemami zajmują się różne jednostki organizacyjne
- Istnieje jednostka organizacyjna w strukturze gminy odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych
- Żadna jednostka organizacyjna w gminie nie zajmuje się problemami osób niepełnosprawnych
- Brak danych

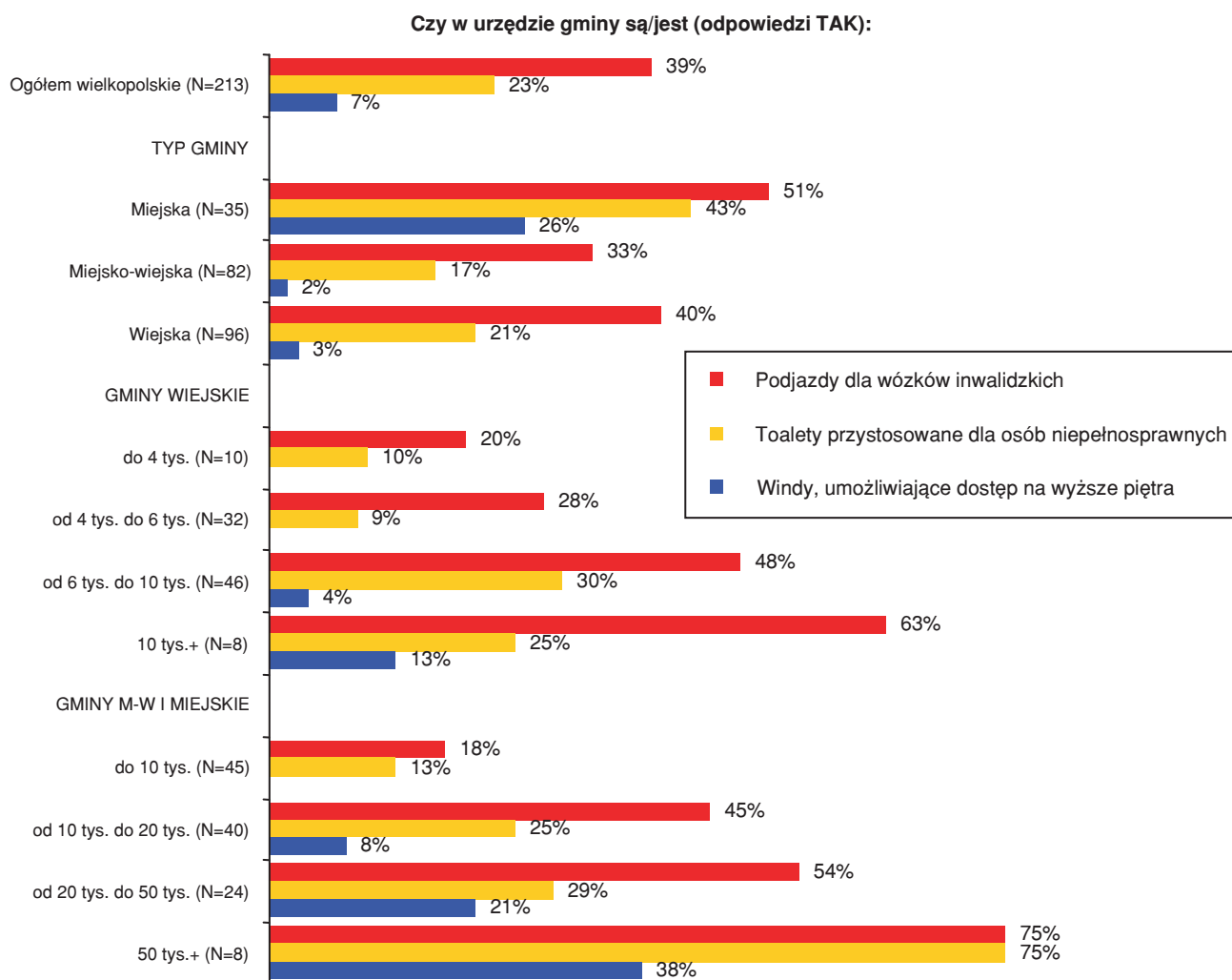
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☐ Dostosowanie architektoniczne

W województwie wielkopolskim obserwujemy podobne prawidłowości pod względem dostosowania architektonicznego urzędów gmin, jak w innych regionach kraju. Sytuacja jest zdecydowanie lepsza w przypadku siedzib gmin miejskich – więcej z nich posiada udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ułatwiające korzystanie z urzędu gminy. Gorzej jest w przypadku gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Zarówno pod względem relatywnie najbardziej powszechnych udogodnień (podjazdów dla wózków inwalidzkich i toalet), jak też w przypadku pozostałych usprawnień obserwujemy duże braki w stosunku do gmin miejskich.

Relatywnie najlepiej przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych są największe gminy bez względu na ich typ.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

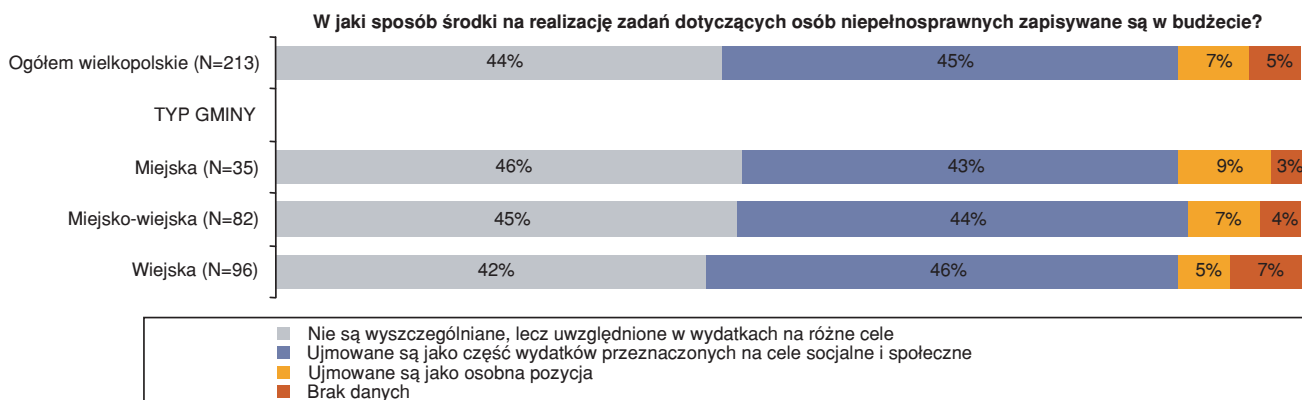
Gminy miejskie częściej, niż gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie (26% samorządów gminnych). Tymczasem, ponad 40% gmin wiejskich w ogóle nie planuje wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

W Wielkopolsce typ gminy nie różnicuje znacząco sposobu, w jaki środki na realizację zadań na rzecz niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie. Warto jedynie zauważyć, że nieco częściej ujmują tego typu wydatki jako osobną pozycję gminy miejskie, chociaż nadal jest to bardzo mały odsetek (zaledwie co dziesiąta z tych gmin).

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

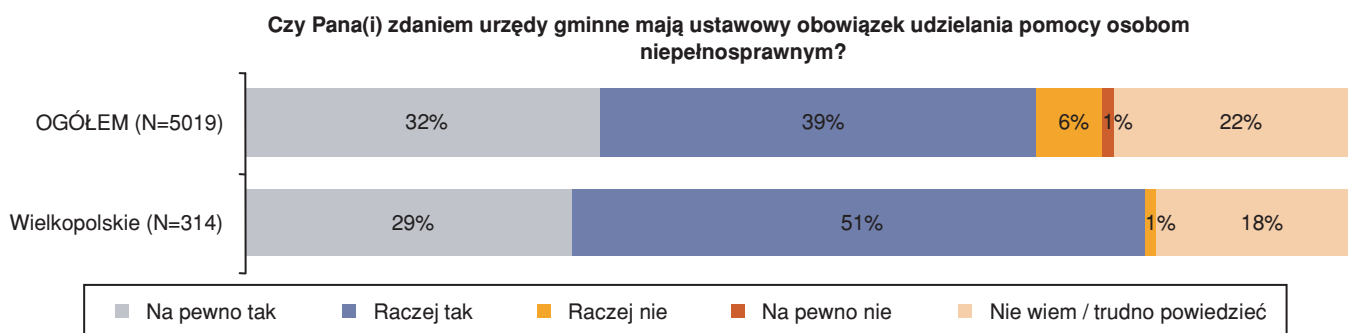
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

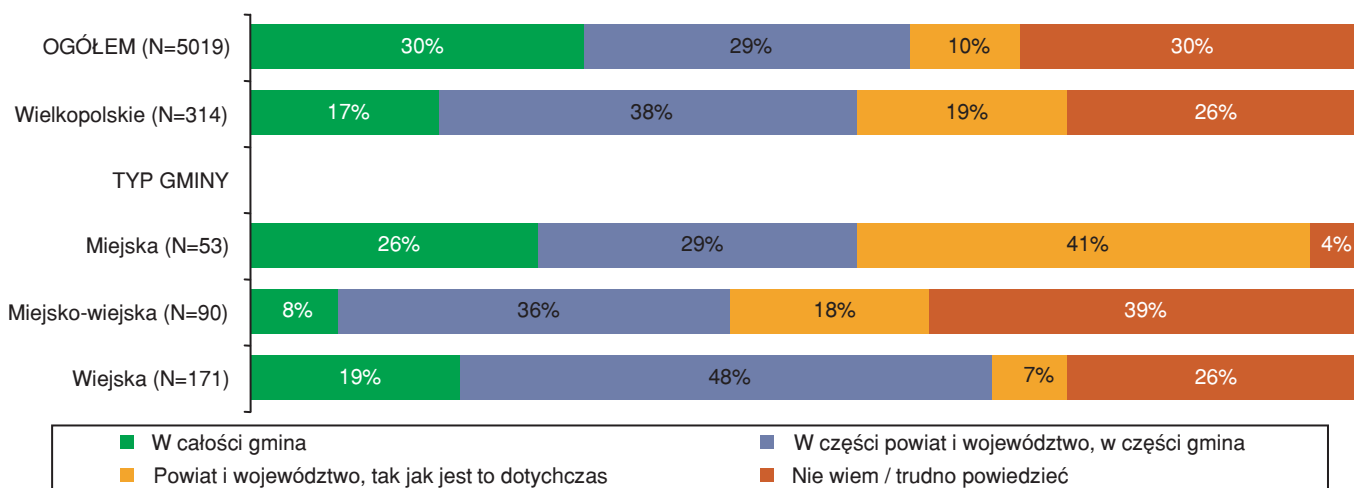
Niepełnosprawni mieszkańcy województwa wielkopolskiego częściej, niż ogół niepełnosprawnych, uważają, że **gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy**. Zapewne dlatego właśnie w stosunku do samorządów gminnych formułują oni oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. Z drugiej jednak strony w województwie wielkopolskim obserwujemy nieco słabsze, niż w skali kraju, **oczekiwanie zmiany obecnego systemu wsparcia**. Mieszkańcy Wielkopolski rzadziej życzyliby sobie, aby gminy w większym stopniu, niż dotychczas – w całości, lub przynajmniej w części – odpowiadały za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Postawa wobec ewentualnych zmian systemu wsparcia niepełnosprawnych jest bardzo wyraźnie związana z sytuacją respondentów. Zdecydowana większość mieszkańców wsi chciałaby, aby gmina przejęła w całości lub części ustawowe zadania od powiatów, ponieważ jest to zdecydowanie bliższa im instytucja. Natomiast mieszkańcy gmin miejskich są najbardziej podzieleni w tej kwestii. Z jednej strony opowiadają się za zwiększeniem obowiązków gminy w tym zakresie, z drugiej jednak relatywnie liczna jest grupa, która opowiada się za utrzymaniem obecnego systemu (41%).

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

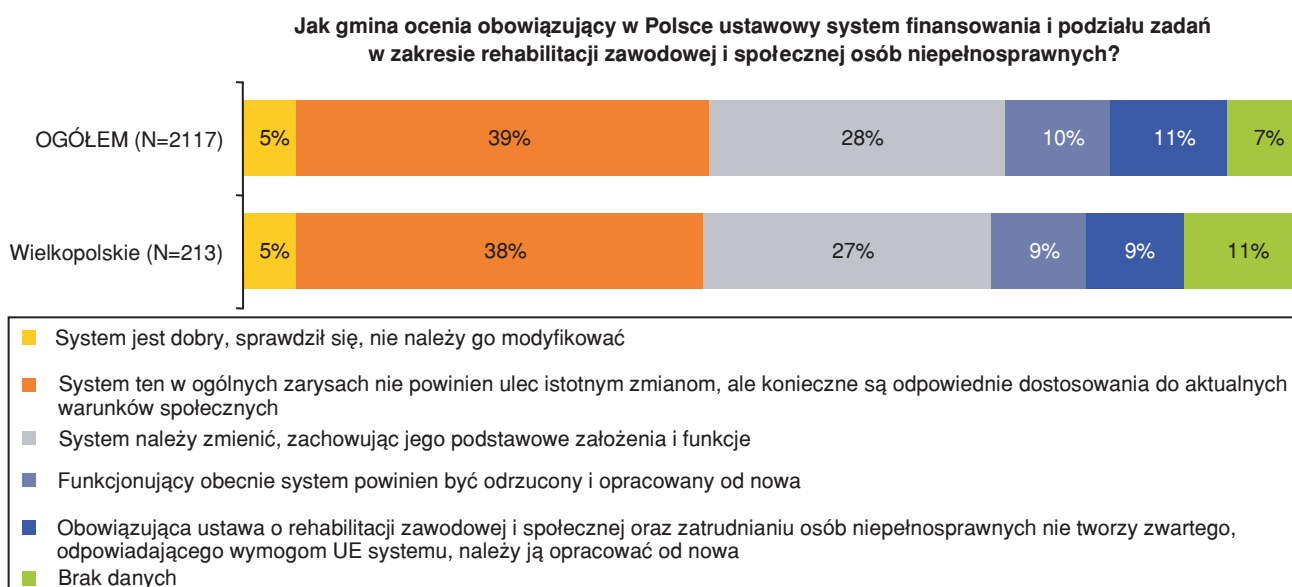
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych, szczególnie mieszkańców wsi, rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorzady gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. **Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.**

Gminy z województwa wielkopolskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 5% samorządów ocenia go pozytywnie, co nie odbiega od wyników w skali kraju.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów gminnych z Wielkopolski, podobnie jak w skali kraju, w większości uważają, że podstawowe założenia systemu są dobre, a modyfikacji wymaga dostosowanie go do społecznych realiów. Jedynie co dziesiąta gmina uważa, że system ten powinien zostać całkowicie opracowany od nowa.

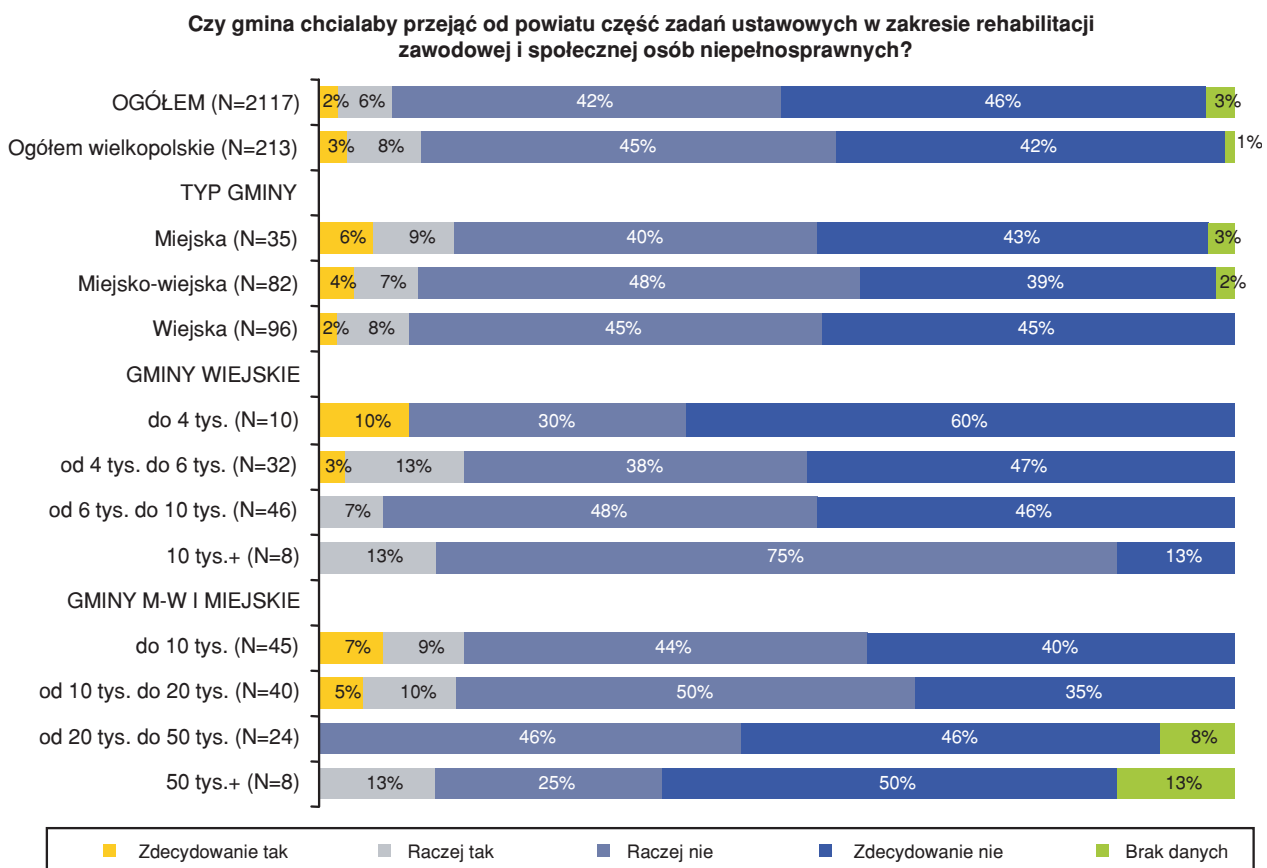
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa wielkopolskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejścia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie co dziesiąta gmina wyraża aprobatę dla tego pomysłu. Region ten nie odbiega pod tym względem od całego kraju.

Najbardziej zainteresowane takim pomysłem są w Wielkopolsce gminy miejskie, szczególnie te najmniejsze. Zdecydowany sprzeciw natomiast wyrażają w szczególności gminy wiejskie, zwłaszcza te najmniejsze, w przypadku których 60% zdecydowanie odrzuca tego typu możliwość.

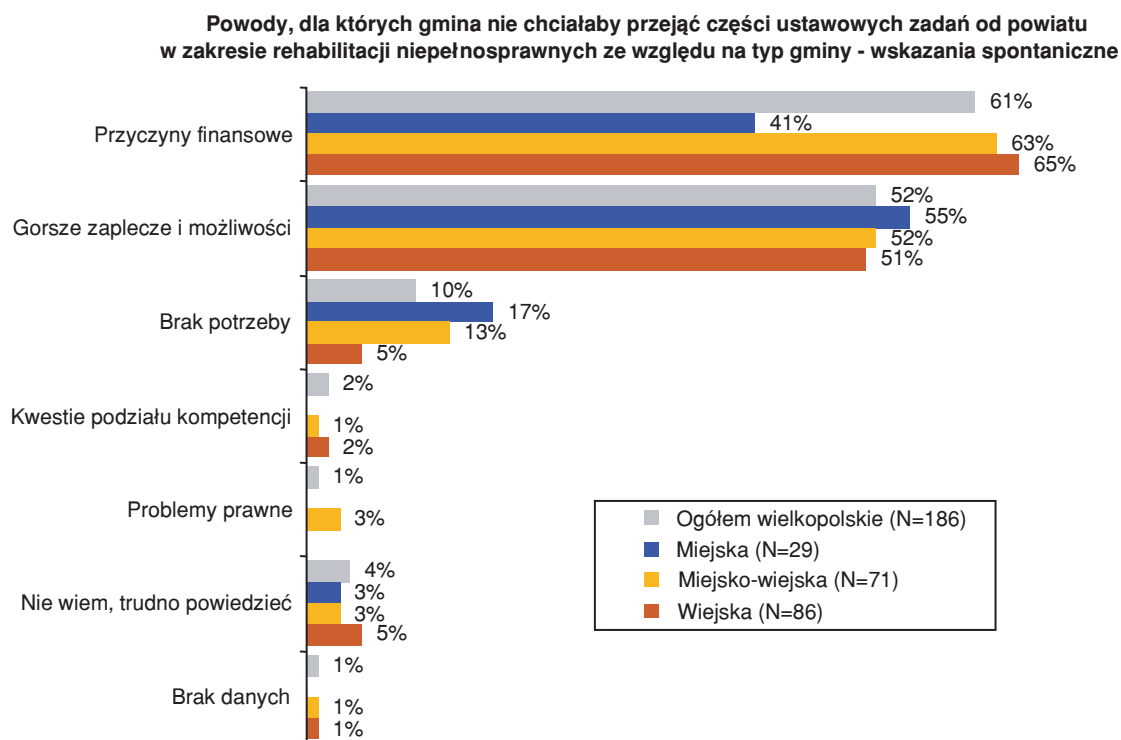

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=213

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci wielkopolskich gmin wobec przejęcia obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorzady. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **przyczyny finansowe** – wskazywane najczęściej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, a także **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych.

Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w przejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorzady i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo adresowanie tych zadań specyficznie do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

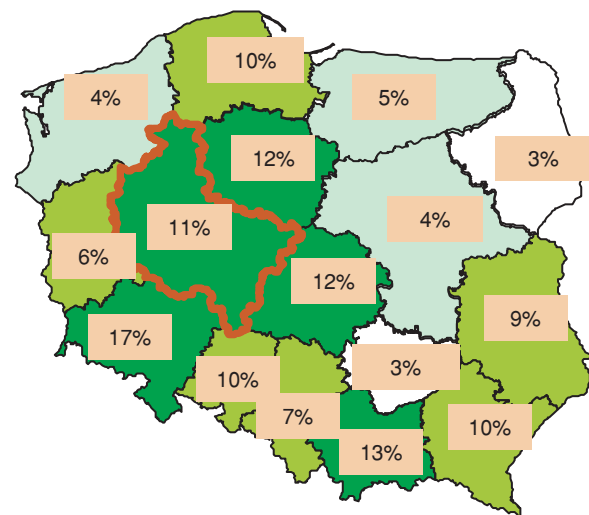
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo wielkopolskie, N=186

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa wielkopolskiego, przejawiają dużą skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, w porównaniu z pozostałymi regionami. Również w sąsiednich województwach – łódzkim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim mamy do czynienia z dużym zainteresowaniem wobec przejęcia odpowiedzialności za tego typu działania.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów w Wielkopolsce relatywnie częściej, niż w skali kraju wskazywali na przyczyny finansowe, jako powód niechęci wobec przejęcia tych zadań. W przypadku pozostałych przyczyn nie mamy do czynienia z nietypowymi problemami, a raczej ze wspólnym wszystkim gminom przekonaniem o braku zaplecza oraz potrzeb w tym zakresie.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?
(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-pomorskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=1868